Mitolojik Hikâyeler Dizisi 03

TRUVA

İLYADA VE ODYSSEİA HİKÂYELERİ

Andrew Lang

mayakitap

Truvalı Paris, Sparta Kralı Menelaus'un karısı Helen'i kaçırır ve Yunanlarla Truvalılar arasında on yıl sürecek bir savaşın fitilini ateşler. Anadolulu ozan Homeros'un İlyada ve Odysseia destanlarında anlattığı Truva Savaşı ve savaştan sonra, aynı zamanda Truva Atı fikrinin de sahibi olan Ulysses'in (Odysseus) İthaka'ya dönüş maceraları Yunan mitolojisinde çok önemli bir yere sahiptir.

Truva'nın kuşatılması, tahta bir at yardımıyla ele geçirilmesi, Akhilleus'un kahramanlıkları, Ulysses'in yolculuğu gibi yüzyıllar boyunca tüm dünyanın ilgisini çeken mitler, Andrew Lang'in güçlü kaleminde bir kez daha hayat buluyor. Elinizdeki kitap, bu müthiş destanı hikâye şeklinde okumak isteyenler için de iyi bir seçenek sunuyor.

Mitoloji ₺19,5

ISBN 978-605-7605-12-2

THG 0781185 PAC

/mayakitap
/mayakitap
/mayakitap

www.mayayayinlari.com

Maya Kitap: 202, Mitoloji: 3
1. Baskı, İstanbul Temmuz 2019

ISBN: 978-605-7605-12-2
Orijinal Adı: Tales of Troy and Greece
Copyright © Truva. Türkçe yayın hakları Maya Kitap'a aittir. Telif hakları sahibinin izni olmaksızın, hiçbir yolla çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz.

Yayın Yönetmeni: Tahir Malkoç
Editör: Selin Saraçoğlu Bayraklı
Son Okuma: Alara Ergin
Mizanpaj: Mehmet Büyükturna
Kapak: Gülay Tunç

Maya Kitap * Sertifika: 14079
Gürsel Mah. Erzincan Sok. No: 36B Kağıthane / İstanbul Tel: 0212 296 97 12
e-posta: info@mayayayinlari.com / www.mayayayinlari.com

Mutlu Basım Yayın - Bahri Mutlu * Sertifika: 18569
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi C Blok No: 256 Topkapı / İstanbul
Tel: 0212 577 72 08

Truva

İlyada ve Odysseia Hikâyeleri

Andrew Lang

Çevirmen
Damla Deveci

mayakitap

İçindekiler

ŞEHİR YAĞMALAYAN ULYSSES

I Ulysses'in Çocukluk Dönemi ve Ailesi **9**
II Ulysses Döneminde Yaşam **14**
III Güzel Helen'in Âşıkları **19**
IV Helen'in Kaçırılması **23**
V Truva Zaferleri **43**
VI Gemi Savaşları **52**
VII Patroklus'un Ölümü ve İntikamının Alınması **59**
VIII Akhilleus'un Zulmü ve Hektor'un Kurtulması **68**
IX Ulysses'in Truva'nın Talihi'ni Çalması **72**
X Amazonlarla Savaş - Akhilleus'un Ölümü **83**
XI Akhilleus'un Oğlunu Arayan Ulysses **97**
XII Paris'in Ölümü **105**
XIII Truva Atının Yapılması **112**
XIV Truva'nın Sonu ve Helen'in Kurtuluşu **116**

GEZGİN ULYSSES'İN MACERALARI

I Agamemnon'un Ölümü **125**
II Tanrıça Kirke, Ölüler Diyarı ve Sirenler **134**
III Girdap, Su Canavarı ve Güneş Sığırı **143**
IV Babasının İzini Süren Telemakhos **149**
V Ulysses'in Kalipso'dan Kaçışı **155**
VI Enkaz Altından Kurtulan Ulysses **161**
VII Yaşlı Dilenci Kılığında Ülkesine Dönen Ulysses **174**
VIII Dilenci Kılığında Kendi Sarayına Gelen Ulysses **183**
IX Âşıkların Ölümü **193**
X Son **199**

ŞEHİR YAĞMALAYAN ULYSSES

1

Ulysses'in* Çocukluk Dönemi ve Ailesi

Uzun zaman önce, Yunanistan'ın batı kıyısında bulunan İthaka adlı küçük bir adada Laertes adında bir kral yaşardı. Laertes'in küçük krallığı dağlık bir bölgede yer alıyordu. İnsanlar, İthaka'nın "denizin üzerinde sanki bir zırh gibi uzandığını" söylerdi ki bu, adanın zemininin dümdüz olduğunu düşündürebilir. Ancak o dönemdeki zırhlar çok büyüktü. Ortasında iki yükselti, bu iki yükseltinin arasında ise bir oyuk bulunurdu. Böylece iki dağı ve bu dağlar arasındaki derin vadisiyle açık denizden bile görülebilen İthaka, gerçekten bir zırh görünümüne sahipti. Ada oldukça engebeli olduğundan insanlar burada ata binemez, binmeyi de öğrenemezdi. Bunun yerine halk iki atın çektiği hafif, iki tekerlekli at arabalarına ayakta binerdi. Savaş esnasında ülkede bir süvari birliği olmadığından erkekler bu at arabaları üzerinde dövüşürdü. Ulysses'in hiç at arabası olmadı ve savaşlara daima yayan olarak katıldı.

İthaka'da atın yanında bol miktarda büyükbaş hayvan da mevcuttu. Kral Laertes'in koyun ve domuz sürüleri vardı. Dağkeçileri, geyikler ve yabantavşanları hem tepelerde hem de düzlüklerde yaşardı. Deniz, in-

* Odysseus, Odisseas ya da Ulyxes olarak da bilinir. (ç.n.)

sanların ağ, olta, misina ve kancayla yakaladığı türlü türlü balıkla dolup taşıyordu.

Kısacası İthaka yaşamak için çok uygun bir yerdi. Yaz mevsimi uzundu, kış mevsimi sadece birkaç hafta süren soğuk havadan ibaretti. Sonrasında kırlangıçlar gelirdi adaya. Ovalar menekşe, zambak, nergis ve gül gibi yaban çiçekleriyle kaplanır, kocaman bir bahçeye dönerdi. Masmavi gökyüzü ve deniz, adayı daha da güzelleştirirdi. Kıyı boyunca beyaz tapınaklar sıralanmıştı; taş tapınakların üzerinden yabangülleri sarkardı ve sadece su perilerine ait küçük tapınaklar da vardı.

İthaka'dan etrafa bakıldığında dağlarla süslenmiş, birbiri ardına sıralanan başka adalar görünürdü ufukta. Ulysses yaşamı boyunca zengin ülkeler, harika şehirler gördü. Fakat her nerede olursa olsun kalbi daima bu küçük adadaydı. Kürek çekip denize açılmayı, ok ve yay kullanarak yabandomuzu ve geyik avlamayı, bir av köpeğini eğitmeyi bu adada öğrenmişti.

Ulysses'in annesi Antikleia, anakaradaki Parnassus dağı yakınlarında yaşayan Kral Autolykus'un kızıydı. Kral Autolykus kurnaz adamın tekiydi, "Hırsızların Ustası" olarak bilinirdi. İnsanların başlarını koyduğu yastığın altından bile bir şeyler çalabilirdi ve nedense bu yaptığıyla o kadar da kötü biri olarak görülmüyordu. Autolykus, Yunanistan'da "Hırsızların Tanrısı" olarak görülen Hermes'e tapardı. Hatta insanlar, düzenbaz hilelerinin faydasının sahtekârlığının verdiği zarardan daha fazla olduğunu sık sık düşünürdü. Bu hileler büyük olasılıkla eğlence amacı taşıyordu. Fakat amacı ne olursa olsun Ulysses de en sonunda büyükbabası gibi becerikli, cesur ve kurnaz biri olup çıktı. Ancak, bildiğimiz kadarıyla, savaşta düşmanından çalması dışında hiçbir zaman hırsızlık yapmadı. Savaş taktiklerinde, devlerden ve insan yiyicilerden tuhaf kaçışlarında bu kurnazlığını hep gözler önüne serdi.

Ulysses doğduktan kısa bir süre sonra büyükbabası aileyi ziyaret etmek için İthaka'ya gelmişti. Ulysses'in bakıcısı Eurykleia akşam yemeğini yedikleri sırada bebeği içeri getirdi. Onu Autolykus'un kucağına verdikten sonra "Torununa bir ad koymalısın, çünkü duaların hepsinde bu çocuğun adı geçecek," dedi.

"Dünyadaki kadın ve erkeklerin çoğuna öfkeliyim. Bu yüzden çocuğun adı Yunancada 'Öfke Adamı' anlamına gelen 'Odisseas' olsun," dedi Autolykus. Böylece çocuğu bu adla çağırmaya başladılar. Ancak sonradan adı Ulysses olarak değişti ve biz onun adını Ulysses olarak biliyoruz.

Ulysess'in çocukluğuna dair elimizdeki bilgiler kısıtlı. Ancak çocukken babasıyla bahçede dolaşıp ona sorular sorduğunu, "sadece kendine ait" meyve ağaçları olması için babasına yalvardığını biliyoruz. Babası, tek çocuk olduğundan ailenin gözbebeği olan Ulysses'e on üç armut ve kırk incir ağacı verdi. Hatta her yanından üzümler sarkan elli sıra asmayı ona bırakacağını da müjdeledi. Böylece bahçıvandan izin almaya gerek kalmadan, dilediği zaman üzüm yiyebilecekti. Büyükbabası gibi meyve çalmasına gerek kalmamıştı artık.

Bebeğe Ulysses adını veren Autolykus çocuk büyüdüğünde torununun yanında kalmasını istemişti. Ona görkemli hediyeler vermek istiyordu. Ulysses genç bir erkek olduğunda bunu öğrendi. Denizi aşıp at arabasıyla yaşlı adamın Parnassus dağındaki evine ulaştı. Herkes onu memnuniyetle karşıladı. Geldiğinin ertesi günü, sabahın erken saatlerinde amcaları ve kuzenleriyle birlikte yabandomuzu avına çıktı. Ulysses, Argos adındaki av köpeğini de bu ava götürmüş olmalı. Av köpekleri, vurulan yabandomuzunun kokusunu alıp harekete geçti. Köpekleri ellerinde oklarla erkekler takip etti. En önden gidiyordu Ulysses; çün-

kü Yunanistan'daki en hızlı koşucu olduğunu çoktan göstermişti.

İçerisine ne güneş ışınlarının ne de yağmurun girebildiği karanlık ormana girdi ve birbirine dolaşmış ağaç dalları ile eğrelti otlarının üzerinde uzanan koca yabandomuzuna yaklaştı. Bağrışan adamların gürültüsü ve köpeklerin havlamaları çok geçmeden domuzu uyandırdı. Hızla doğrulan domuz ayağa kalktı, gözlerinden alevler fışkırıyordu. Ulysses telaş içinde, mızrağıyla saldırmaya hazırlandı ama domuz ondan önce davranıp saldırıya geçti. Keskin dişini Ulysses'e geçirip kalçasını parçaladı ama kemiğini ıskaladı. Domuzun sağ omzuna nişan alan Ulysses'in keskin mızrağı hayvana saplandı ve domuz acı bir haykırışla yere kapaklandı. Amcaları Ulysses'in yarasını özenle sarıp yaranın iyileşmesi için büyülü bir şarkı söylediler. Orleans kuşatmasında bir ok Jeanne d'Arc'ın* omzunu delip geçmiş, Fransız askerler de kadını aynen böyle bir şarkıyla iyileştirmek istemişti. Derken kan durdu ve yara büyük ölçüde kapandı. İleride iyi bir savaşçı olacağını düşündüler ve ona harika hediyeler sundular. Eve geri döndüğü zaman olanları annesi, babası ve Eurykleia'ya anlattı. Fakat sol bacağının tam üstünde büyük, beyaz bir yara izi kalmıştı ve yıllar sonra bu yara izi ile tekrar karşılaşacağız.

* Yüz Yıl Savaşları'nda tanrının sesini duyduğu söylenen ve savaşın gidişatını değiştiren Fransız kadın. (ç.n.)

11

Ulysses Döneminde Yaşam

Ulysses gençliğinde kendi denginde bir prensesle evlenmeyi isterdi. Şimdi o dönemde Yunanistan'daki birçok kralın nasıl bir yaşam sürdüğüne bakalım. Her kral küçük bir krallığın başındaydı. Bu krallıkların merkezi bir şehri bulunurdu ve krallık devasa taşlardan oluşan koca duvarlarla çevrilirdi. Kralın emrinde soylular, zenginler bulunurdu ve hepsinin kendilerine ait, içerisinde bir de avlu bulunan sarayları olurdu. Uzun salonun tam ortasında bir ateş yanardı. Kral ile kraliçe ateşin yanında, ta tepeye dayanan oymalı dört sütunun arasındaki yüksek tahtta yan yana otururdu. Taht, sedir ağacı ve fildişinden yapılmış, altınla işlenirdi. Ayrıca salonda konuklara ayrılan sandalyeler ve masalar da olurdu. Duvarlar ve kapılar bronz levhalar; altın, gümüş ve mavi renkli cam plakalarla kaplanırdı. Kimi yerleri boğa güreşleri resimleriyle süslenirdi, hatta bazıları günümüzde hâlâ görülebilir. Geceleri meşaleler yakılır, altından erkek figürlerinin ellerine yerleştirilirdi. Ateş ve meşaleden çıkan duman tepedeki deliğe ulaşıp tavanı kapkara yapardı. Duvarlara kılıçlar, mızraklar, miğferler ve zırhlar asılır, bunların sık sık duman lekelerinden arındırılması gerekirdi. Kral ve kraliçenin yanında bir ozan otururdu ve akşam yemeğinin ardından arp çalıp savaş

hikâyelerini anlatan şarkılar söylerdi. Geceleyin kral ve kraliçe odalarına çekilirdi, ikisi de kendi odasında uyurdu. Prenseslerin odaları üst katta, prenslerin odası ise alt kattaydı.

Yolculuktan dönen misafirlerin kullandığı banyolara cilalanmış küvetler konmuştu. Bu misafirler iklim ılıman olduğundan geceleri kemer altındaki yataklarda uyurdu. Sarayda çoğu savaş zamanında köle olarak alınmış birçok hizmetli çalışırdı ve onlara iyi niyetle yaklaşılırdı. Onlar da buna karşılık yöneticilerine karşı kibar davranırdı. Madeni para yoktu. İnsanlar bir şey almak istediklerinde ödemeyi sığır ya da altın parçalarıyla yapardı. Zenginlerin altın kadehleri, kabzası altından kılıçları, bilezik ve broşları vardı. Krallar savaş döneminde ordunun başına geçer, barış döneminde ise ülkeyi yönetirdi. Tanrılara sığır ve domuz kurban ederler, sonra da bunları akşam yemeğinde yerlerdi.

Oldukça sade kıyafetler giyerlerdi. Üzerlerine geçirdikleri keten veya ipekten gömlekleri yere kadar uzanırdı. Bir kemer yardımıyla gömlekleri bellerinde toplarlardı. Hatta bazen daha kısa gömlek de tercih ederlerdi. Çengelli iğnelerle birlikte el yapımı altın broşlar gömleklerin yakasını kapamak için kullanılırdı. Bu türden kıyafetler dağda yaşayan insanların kemer ve broşla süslediği ekoseli kıyafetlere benzerdi. Yunanlar soğuk havalarda bunların üzerine yünden kalın pelerinler giyerler, ancak bunları savaş meydanında kullanmazlardı. Savaşta zırhlarını gömleklerinin üstüne geçirirler, vücutlarının alt kısımlarını korumak için bir başka zırhtan yararlanırlardı. Bacaklarını korumak için kullandıkları zırha "baldır zırhı" denirdi. Ayrıca, boğazdan dize kadar tüm vücudu saran bir başka zırh da bulunmaktaydı ve bu zırh, dayanaklı bir kemerle omuzdan bağlanırdı. Kılıç, zırh kemerini çevreleyen başka bir kemere takılırdı. Barış zamanı hafif ayakka-

bılar, savaş zamanı ya da ülke çapındaki gezilerde daha sağlam botlar tercih edilirdi.

Kadınlar erkeklerden daha fazla broş kullanır, kıyafetlerini takılarla süslerdi; başlarını ise duvağa benzer örtülerle veya pelerinin şapkasıyla örterdi. Altın ve amber taşından kolyeler, küpeler, altın veya bronz bileklikler takarlardı. Elbiselerinde ağırlıklı olarak beyaz ve mor renklerini tercih etseler de pek çok renk kullanılırdı. Örneğin yas döneminde siyah yerine koyu mavi elbiseler giyilirdi. Zırhları, kılıçları ve mızrak uçları çelik ve demir yerine bakır ve kalay karışımı bronzdan yapılırdı. Kalkanların üst kısmı kat kat deriden yapılırdı, en üste de bronz bir tabaka konurdu. Balta ve keskin kılıç gibi aletler demir veya bronzdandı; hatta kılıçların ve hançerlerin bıçakları da yine bu malzemelerden yapılırdı.

İnsanların evleri ve yaşam şekilleri bizimkiyle kıyaslandığında son derece farklıydı ve bazı açılardan daha zordu. Örneğin Ulysses'in yaşadığı sarayın zemini yemek için kesilen öküzlerin kemikleriyle doluydu. Bu, Ulysses evden uzun bir süre ayrı kaldığında yaşanmıştı. Ulysses küçük adalardan oluşan fakir bir krallıkta yaşadığından büyük salonun zemini ne tahta ile döşenmiş ne de taş ile kaplanmıştı. Salonun zemini kildendi. Yemek seçenekleri kısıtlıydı: Domuz veya koyun kesilip kızartılır, et hemen tüketilirdi. Elimizde insanların eti haşlayarak tükettiğine dair hiçbir bilgi yok. Muhtemelen balık yiyorlardı ama bu konuda da net bir bilgi yok. Yine de bu dönemde değerli taşlar üzerine çizilen veya bu taşların kesilmesiyle elde edilen resimler sayesinde kimisinin deniz ürünü tükettiğini, yarı çıplak dolaşan balıkçıların kocaman balıkları evlerine taşıdıklarını öğreniyoruz.

O dönemde altın ve bronz işleyen yetenekli işçiler

bulunmaktaydı. Mezarlarında bol miktarda altın takıya rastlanmıştır, ancak bunlar büyük ihtimalle Ulysses'in yaşadığı dönemden iki ya da üç yüzyıl önce yapılmış ve gömülmüştür. Hançerlerin bıçaklarında aslan dövüşü ile çiçek işlemeleri vardı. İşlemelerde altın ve çok çeşitli renkler kullanılırdı. Günümüzde böylesi güzel işlemelere pek rastlanmıyor. Bazı altın kupaların üzerinde boğa avlayan erkek figürleri bulunurdu ve bunlar canlı gibi görünürdü. Topraktan yapılmış vazolar ve kâseler büyüleyici desenlerle süslenirdi. Yani, mükemmel bir dünyaydı burası.

İnsanlar kadın ve erkek birçok tanrıya inanırdı. Onlara göre en tepede Zeus yer almaktaydı. Kendilerinden daha uzun boylu ve ölümsüz olduğuna inandıkları tanrıların tıpkı kendileri gibi bir yaşam sürdüğünü, ömürlerini muhteşem saraylarında geçirdiklerini düşünürlerdi. İyi insanları ödüllendirmeleri, yeminini bozup yabancılara karşı kaba davranan kötü insanları da cezalandırmaları beklenen tanrıların vefasız, acımasız, cimri oluşlarıyla insanlara kötü örnek oldukları pek çok hikâye anlatılmaktaydı. İnsanların bu hikâyelere ne denli inandığı bilinmese de "hepsi kesinlikle tanrılara ihtiyaç duymuştur" ve yaptıkları iyi davranışlardan tanrıların memnun olup kötüleri karşısında ise hüsrana uğramış olduklarını düşünmüşlerdir. Ancak insan, davranışının yanlış olduğunu hissettiğinde suçu sık sık tanrıya atmış ve tanrının kendisini yanlışa yönlendirip yardım etmediğini söylemiştir.

İlginç bir gelenek vardı: Prensler kendilerine eş aldıkları zaman prenseslerin babalarına büyükbaş hayvan, altın, bronz ve demir sunardı fakat kimi zaman prensin yaptığı cesur bir hareketten ötürü prenses kendisine ödül olarak verilirdi. En yüksek meblağı teklif etse bile krallar kızlarını sevdikleri kişilere vermezdi. En azından bu genel bir kural olarak görülürdü. Yine

de eşler birbirini çok sever, erkekler eşlerine evi yönetmesi için gerekli izni verir ve her konuda tavsiyede bulunurdu. Bir kadının kocası yerine başka birini sevmesinin çok kötü bir davranış olduğuna inanılırdı ve bu durumu yaşayan pek az kadın vardı. Yaşayan en güzel kadın da bunlardan biriydi.

III

Güzel Helen'in Âşıkları

Ulysses'in gençlik zamanlarında insanlar işte bu şekilde yaşardı ve bir gün evlenmeyi dilerlerdi. Başlarına gelebilecek en korkunç şey, önemli ve güzel prenseslerin tutsak edilmesi, babalarını ve eşlerini öldüren kimselerin şehirlerine köle olarak götürülmeleriydi. Şimdi dünyadaki tüm kadınlar içerisinde çok özel olduğu düşünülen bir kadına sıra geldi: Tyndarus kralının kızı Helen. Her genç prens onun adını duymuş, onunla evlenmek istemiştir. Bu nedenle prensesin babası tüm prensleri sarayına davet etmiş, onları eğlendirmiş ve böylece kızını kiminle evlendireceğine karar vermek istemiştir. Bunlar arasında Ulysses öne çıksa da babasının küçük krallığı engebeli bir adada bulunuyordu; yani Ulysses'in hiç şansı yoktu. Güçlü ve hareketli olsa da uzun boylu değildi. Geniş omuzlu, kısa boyluydu ancak yakışıklıydı ve diğer prensler gibi onun da uzun sarı saçları yüzünün bir tarafını kapatıyordu. Başta temkinli davranıp yavaş konuşsa da sonrasında kelimeler ağzından dökülmüştü sanki. İdeal bir erkeğin her türlü özelliğine sahipti; sabanla toprağı sürebiliyor, ev ve gemi inşa edebiliyordu. Eurytus'tan sonra Yunanistan'daki en iyi okçuydu ve ölü kralın ünlü yayını eğip bükebiliyordu ki onun dışında kimse bu yayı kullanmayı bile beceremezdi. Fakat ata binmeyi bilmezdi

ve Ulysses'in peşinden gidip onu takip edecek kimse de olmadığından onca uzun boylu, yakışıklı, genç ve çeşit çeşit altın aksesuarlar takan prens dururken Ulysses'i seçmek Helen'in ve babasının akıllarından bile geçmedi. Yine de Helen ona karşı çok kibar davranmıştı. İkisi arasında güzel bir dostluk kurulmuş, hatta bu dostluk en sonunda Helen'in işine yaramıştı.

Kral Tyndarus ilk iş olarak her prensin kendi adına dövüşecek başka bir prens seçip yemin etmesini buyurdu. Ardından kızının kimle evleneceğine karar verdi: Lacedaemon Kralı Menelaus. Prenslerin en güçlülerinden biri olarak görülmese de, devasa Aias kadar iyi bir dövüşçü olmasa da, Ulysses'in dostu Diomede kadar veya zengin şehir Miken'in kralı Agamemnon kadar uzun boylu ya da güçlü olmasa da Menelaus gerçekten cesur bir adamdı. Menelaus'un kardeşi Agamemnon diğerleri arasında en yüksek mertebedeydi ve savaş zamanı ordunun generali olarak görev yapıyordu. Eskiden Agamemnon'un at arabasını sürdüğü geçidin üzerinde bulunan ve onun şehrini koruduğu düşünülen taştan yapılmış devasa aslanlar günümüzde hâlâ ayaktadır.

Çok iyi bir savaşçı olduğuna inanılan Akhilleus, Helen'in âşıkları arasında değildi çünkü o zaman küçük bir çocuktu. Annesi, gümüş ayaklı olarak anılan su tanrıçası Thetis'ti. Oğlunun bir kız gibi yetiştirilmesini istediğinden onu Kral Lykomedes'in kızlarının yaşadığı uzak İskiri adasına göndermiştir. Bunu yapmasının nedeni tek çocuğu olan Akhilleus hakkındaki bir kehanettir. Bu kehanete göre çocuk savaşa katılırsa çok büyük bir zafer elde edecek ama genç yaşta ölecek ve bir daha annesini göremeyecektir. Bu yüzden annesi, eğer Akhilleus kız giysileri giyerse savaş patlak verdiğinde hiç kimsenin onu bulamayacağını düşünmüştür.

Bu konu üzerinde uzun bir süre düşündükten sonra Tyndarus kızı Helen'i zengin Lacedaemon Kralı Menelaus'a, yine onun gibi güzel olan ikizi Clytemnestra'yı ise tüm prensler içinde en yüksek rütbede bulunan Kral Agamemnon'a vermiştir. İlk zamanlar bu iki çift çok mutluydu ama mutlulukları pek de uzun sürmedi.

Bu süre zarfında Kral Tyndarus, Penelope adında bir kızı olan kardeşi İkarios'la görüşmüştür. Penelope hoş bir kızdır, ama güzelliği kuzeni Helen'in yanından bile geçemez ve Penelope'nin kuzeninden hoşlanmadığını da biliyoruz. Ulysses'in gücüne ve aklına hayranlık duyan İkarios, kızı Penelope'yi eş olarak ona vermiş, Ulysses de eşini çok sevmiştir. Hatta hiçbir çift birbirini bu denli sevmemiştir. Ulysses ve Penelope kayalıklar üzerine kurulmuş İthaka'ya birlikte gitmiştir ve belki Penelope kendi evi ile kuzenininki arasında koca bir deniz uzandığı için hiç üzülmemiştir. Çünkü ona göre dünyada güzel olan tek kadın Helen değildir. Ancak kibar, zarif ve çekici olduğundan hiçbir erkek ona âşık olmaktan kendini alamamıştır. Daha küçük bir çocukken ünlü prens Theseus bile onu şehri Atina'ya getirmiş, biraz daha büyüdüğünde onunla evlenmek istediğini söylemiştir. Helen'in şansına savaş çıkmış, ağabeyleri Theseus'u bir orduyla takip edip kızı eve geri götürmüştür.

Kendisine birçok hediye sunulmuştu. Mesela "Yıldız" denen büyük kırmızı bir mücevheri vardı ve bunu taktığında kırmızı taşlar sanki düşüyormuş gibi görünürdü. Teni o kadar beyazdı ki insanlar ona "Kuğunun Kızı" derlerdi. Erkek ya da kadın fark etmeksizin her türlü sesi taklit edebildiğinden insanlar onun için "Taklitçi" ismini de kullanırdı. Yaşlanmayacağına veya ölmeyeceğine fakat günü geldiğinde insanların rahatça yaşadığı cennete ve dünyanın sonuna göçeceğine

inanılırdı. Orada ne kar, ne yağmur yağar ne de fırtına kopardı ama tüm dünyayı dolaşan okyanus daima sarı saçlı Kral Rhadamanthus'un halkına serin rüzgârlar estirmesi için batı rüzgârını oraya gönderirdi. Helen hakkında pek çok hikâye anlatılsa da Ulysses, çok akıllı ve hoş kuzeni Penelope'den hoşlandığından Helen'le evlenemediğine hiç üzülmedi.

Ulysses, gelenek olduğu üzere eşini, babası Kral Laertes'in yaşadığı saraya getirmiştir ama daha sonra Penelope ve kendisi için ayrı bir oda inşa etmiştir. Burada, sarayın iç avlusunda büyük bir zeytin ağacı dikilmişti. Ağacın gövdesi neredeyse büyük salonun oymalı uzun sütunları kadar büyüktü. Ulysses odayı bu ağacın çevresinde inşa etmiş, çevresini taşlarla kapatmış, üstünü bir çatıyla örtmüş ve buraya tam uyan kapılar yapmıştır. Sonra da zeytin ağacının dallarının tamamını kesmiş, ağacın gövdesini düzleştirerek bunu bir karyola direğine çevirmiş ve yatağı altın, gümüş ve fildişi işlemelerle güzelleştirmiştir. Yunanistan'da buna benzer başka bir yatak yoktur ve hiç kimse onu yerinden kımıldatamamıştır. Bu yatak, hikâyenin sonunda tekrar karşımıza çıkacaktır.

Zaman akıp giderken Ulysses ve Penelope'nin Telemakhos adını verdikleri oğulları dünyaya gelmiştir ve çocuğa yine Eurykleia bakmıştır. Kayalıkların üzerine kurulu İthaka'da barış içerisinde mutlu bir yaşam sürerlerken Ulysses ülkenin topraklarına ve hayvan sürülerine göz kulak olmuş ve en hızlı köpek olarak bilinen Argos ile ava çıkmaya devam etmiştir.

IV

Helen'in Kaçırılması

Mutlu günler uzun sürmedi ve Telemakhos daha bebekken dünyada bilinen en büyük, en zorlu ve en sıradışı savaş patlak verdi. Yunanistan'ın doğu kesiminde kalan denizin ötesinde zengin Kral Priam yaşardı. Truva ya da Ilios olarak adlandırılan şehir, deniz kıyısındaki bir tepe üzerine kuruluydu; Avrupa ile Asya arasındaki Çanakkale Boğazı da buradaydı. Güçlü duvarların çevrelediği muhteşem bir şehirdi. Kalıntıları bugün hâlâ ayakta. Bu boğazdan geçen tüccarların krallara bir geçiş ücreti ödemesi gerekirdi. Kralların Truva'nın tam karşısında, Avrupa'nın bir parçası olan Trakya'da müttefikleri vardı ve Priam denizin bu tarafında bulunan prenslerin lideri konumundayken Agamemnon Yunanistan'ın ana lideriydi. Priam güzel şeylere sahipti; içerisinde altın yapraklar ve salkımlar olan altından yapılma şarabı vardı. En hızlı atlar ondaydı; birçok güçlü ve cesur evladı vardı. Oğulları içerisinde en güçlü ve cesuru Hektor adlı çocuktu. En genç ve yakışıklı olanı ise Paris'ti.

Priam'ın eşinin yanan bir meşale doğuracağına dair bir kehanet dolaşıyordu. İşte bu yüzden Paris doğduğu zaman Priam hizmetkârına bebeği alıp İda dağında ıssız bir ormana götürmesini, onu ölüme terk etmesini veya kurtlar tarafından yenmesi için ormanda bırakmasını

emretmiştir. Hizmetkâr onu ormanda bırakmıştır ama bebeği bir çoban bulmuş ve onu kendi oğlu gibi yetiştirmiştir. Helen nasıl kızların en güzeliyse Paris de erkek çocukları arasında öyle güzeldir. Kırsal kesimdeki insanlar arasındaki en hızlı koşucu, avcı ve okçudur aynı zamanda. İda'daki ormanda bir mağarada yaşayan Oinone adlı peri onu çok sevmektedir. O dönemde bu tür periler tüm ağaçlık yerler, dağlar ve su kaynaklarında yaşar, tıpkı denizkızları gibi dalgaların yüzeyinde kendi kristal sarayları olurdu. Bu periler kötü değil, aksine nazik ve kibardı. Kimi zaman ölümlülerle evlenirlerdi. İşte Oinone de Paris'in eşi olacaktı, böylece Paris ölene dek onu kendisine saklayacaktı.

Oinone'nin ne kadar kötü şekilde yaralanırsa yaralansın tüm insanları iyileştirme gibi sihirli bir gücü olduğuna inanılırdı. Paris ile Oinone ormanda mutlu mesut yaşıyordu. Derken bir gün Priam'ın hizmetkârları Paris'in sürüsündeki güzel bir boğayı kaçırdı ve Paris de onu aramak için bulunduğu tepeyi terk edip Truva şehrine geldi. Annesi Hekabe onu gördüğünde Paris'e yakından baktı. Bebeği doğumdan hemen sonra ondan alınmadan önce bebeğin boynuna astığı yüzüğü fark etti. Durumu anlayan Hekabe oğluna sıkıca sarıldı, mutluluk gözyaşları döktü ve oğlunun yanan bir meşale olacağı kehanetini tümüyle unuttu. Priam, diğer oğulları gibi Paris'e de bir ev verdi.

Helen'in güzelliğinin namı Truva'ya kadar ulaşmıştı. Paris mutsuz olan Oinone'yi tamamen unutmuştu ve Helen'i bizzat kendi gözleriyle görmek istedi. Belki de evlenmeden önce Helen'in de eşi olabileceğini düşünüyordu. Ancak o dönemde gemi ile deniz yolculuğu yapmak konusunda az şey biliniyordu. Deniz alabildiğine engindi ve erkeklerin Mısır ve Afrika'ya doğru yolculuğa çıkıp yıllarca evlerine geri dönmedikleri, denizlerde kayboldukları biliniyordu.

Paris, Helen'le evlenme şansını çoktan kaçırmıştı kaçırmasına ama onu görmeye kararlıydı. Hızlı akan berrak Eurotas nehrinin kıyısından, Taygetus dağının üzerinden giderek saraya ulaştı. Sarayın hizmetkârları tekerlek ve atların ayak seslerini duyup büyük salondan çıkageldi ve içlerinden bazıları atları kontrol altına alıp at arabalarını giriş kapısına doğru yatırırken kimisi de Paris'e güneşin altın ve gümüş yansımalarını gönderdiği salona kadar eşlik etti. Hemen sonra Paris ve yoldaşları banyoya götürüldü, kendilerine beyaz örtüler ve mor kaftanlardan oluşan yeni giysiler verildi. Sonrasında ise Kral Menelaus'un huzuruna geldiler ve Kral onları nezaketle karşıladı. Yiyip içmeleri için önlerine et ve altın kupalarda şarap konuldu. Tam konuşurken Helen bir tanrıça edasıyla güzel kokulu odasından çıkageldi. Bekâr arkadaşları onun arkasından geliyor, Helen oturduğu zaman üstüne sereceği menekşe renginde yünden bir örgüyü taşıyordu. Helen, Paris'in onun dillere destan güzelliğini görmek için çok uzaklardan geldiğini de bu esnada duydu.

Helen oturup örtüyü üzerine sererken Paris, hayatında o âna dek bu kadar güzel ve zarif bir kadınla karşılaşmadığını düşünüp duruyordu. Yıldız denen yakut elmasın kırmızı taşları da düşüyor ve gözden kayboluyordu bu sırada. Helen de tanıdığı onca prens içerisinde Paris kadar güzeline rastlamadığını düşünüyordu. Bazılarına göre Paris büyülü bir şekilde Menelaus'un huzuruna çıkıp sanki kendi eşiymiş gibi Helen'e denize açılmayı teklif etmiş, Truva'nın vahşi sularına açılarak onu eşinden ve güzel kızı Hermione'den ayırmış ve Helen'i alıp götürmüştür. Kimisi ise tanrıların sadece Helen'i Mısır'a götürdüğünü, Paris'in Truva'ya getirdiği çiçeklerden ve günbatımı bulutlarından ona benzeyen güzel bir hayalet yarattığını söyler. Bunun sonunda da Yunanlar ve Truvalılar arasında savaş çıkmıştır. Bir başka

hikâyeye göre de Menelaus ava çıktığında Helen, onun odasındaki diğer kızlar ve mücevherler zorla ele geçirilmiştir. Kuşkusuz Paris ve Helen birlikte denizleri aşmıştır. Kral Menelaus ile küçük Hermione, Eurotas'ın yanı başındaki melankolik sarayda yalnız kalmıştır. Şundan eminiz ki Penelope güzel kuzeni için bahaneler üretmemiş, kendi üzüntüsüne ve savaş sırasında binlerce insanın ölümüne sebebiyet verdiği için ondan nefret etmiştir. Tüm Yunan prensleri Menelaus adına ona zarar verip eşini çalan kimselere karşı savaşacaklarına dair ettikleri bir yeminle bir araya gelmiştir. Ancak Helen, Truva'da hiç mutlu değildi. Diğer tüm kadınlar, özellikle de Paris'e âşık olan Oinone onu suçlarken o da acımasızca kendini suçluyordu. Erkekler Helen'e karşı daha nazikti ve onun güzelliğinden bir parça dahi kaybetmesindense ölümüne savaşmaya kararlılardı.

Menelaus'a ve Yunanistan'ın tüm prenslerine yapılan bu onursuz hareketin haberi bir yangının ormanı sarması gibi bir çırpıda ülkeye yayıldı. Ülkenin dört köşesinde krallar tepedeki, nehir kenarındaki, denize bakan tepelerdeki saraylarında bundan haberdar oldular. Kötü haber Pilos kentinde yaşayan beyaz sakallı Nestor'a kadar ulaştı. Nestor iki farklı nesile hükmetmiş, tepedeki vahşi halka karşı savaşmıştı. Güçlü Herakles'i ve savaştan önce şarkı söyleyen ve siyah ok kullanan Eurytus'i hatırladı.

Kötü haber, zenginliğinden ötürü "Altın Miken" denen güçlü şehrinde yaşayan kara sakallı Agamemnon'a da ulaştı. Sonra vahşi kumruların bulunduğu Thisbe'deki insanlar duydu. Bu olayın gerçekleşeceğini öngören Kutsal Apollon Tapınağı ve bakire kadının yaşadığı yere, dağlık Pithon'a ulaştı haber. Küçük Salamis adasında yaşayan Aias adlı uzun boylu ve güçlü adam duydu. Sonra da devasa kayalıklardan oluşan ve kimisi hâlâ ayakta duran siyah duvar-

ların çevrelediği Argos ve Tiryns bölgesinde yaşayan en güçlü savaşçılardan sayılan Diomede adasının halkı kötü haberi duydu. Çağrılar batı adalarına, İthaka'daki Ulysses'e, hatta yüzlerce şehirden oluşan büyük Girit adasının kuzeyine, Idomeneus'un yönettiği Knossos'a kadar ulaştı. Idomeneus'un yıkılan sarayına gidildiğinde kralın tahtı, duvarlara çizilen resimler, altın ve gümüşten oluşan sadece Kral'a ait satranç tahtası ve üzerlerinde saray hazine listesinin yazılı olduğu yüzlerce kil tablet de görülebilir. Haber kuzeyin ötesine, Peleus'un halkı Myrmidonların yaşadığı Pelasgian Argos ve Hellas'a* ulaştı ama Peleus savaşacak durumda değildi, çok yaşlıydı ve oğlu Akhilleus da İskiri adasında Kral Lykomedes'in kızları arasında kız kıyafetleri giymiş şekilde yaşıyordu. Savaşın yaklaşmakta olduğunu bildiren acı haber birçok şehre ve yüzlerce adaya ulaştı. Tüm prensler, hem yemin ettikleri hem de onurları için tarlada ve denizde çalışan mızrakçıları, okçuları ve sapancıları bir araya getirmeleri, Aulis limanında Kral Agamemnon'u karşılamaları ve Truva kentini işgal etmek için açık denizi geçmeleri gerektiğini biliyordu.

Ulysses'in yaşadığı adadan, eşi Penelope'den ve küçük Telemakhos'tan ayrılmaya pek yanaşmadığına dair bir hikâye anlatılır. Penelope eşinin tehlikeye atılmamasını ve Helen'le karşılaşmamasını istemiştir. Bu yüzden iki prens Ulysses'i çağırmaya geldiğinde onlara eşinin öküzleri yanına alarak toprağı sürmeye gittiğini ve tuz ekeceğini söylemiştir, çünkü onun deli olduğunu düşünmelerini istemiştir. Ardından prens Palamedes, Telemakhos'u bakıcısı Eurykleia'nın kollarından çekip almış, saban demirinin altında kalarak ölsün diye onu sabanın geçeceği yerin üstüne bırakmıştır. Bunu görenler Ulysses'in kızgın olmadığını ve aklının

* Yunanistan'ın bir diğer adı. (ç.n.)

başına geldiğini söylemiş, böylece yeminini tutacağını ve Maleia burnunun fırtınalı ucundan dönüp Aulis donanmasına katılarak bu uzun yolculukta yer alacağını haykırmıştır.

Bu hikâye gerçek olsun ya da olmasın Ulysses burun ve kıç tarafları kırmızı boyalı on iki siyah gemiye öncülük ederek bu yolculuğa çıkmıştı. Gemilerde kürekçiler bulunuyordu ve hiç rüzgâr esmediğinde askerler küreklerin başına geçiyordu. Her geminin arkasında hafifçe yükseltilmiş bir güverte vardı ve denizde savaşılması gerektiğinde askerler kılıçları ve mızraklarıyla bu güvertelerin üzerinde beklerdi. Ayrıca her gemide sadece bir direği olan yelkenli ufak bir gemi daha bulunurdu. Bu ufak gemi, kablolara bağlanan ağır taşları tutan çapalar içindi. Genellikle geceleyin yol alırlar, karayı gözden kaçırma korkularından dolayı birçok farklı adanın kıyısında uyurlardı.

Donanma, her birinde elli asker bulunan binden fazla gemiden oluşmaktaydı, bu yüzden orduda elli binden fazla asker vardı. Agamemnon'un yüz, Diomede'nin seksen, Nestor'un doksan, Idomeneus ile Cretanların seksen, Menelaus'un altmış gemisi vardı. Küçük adalarda yaşamalarından ötürü Aias ile Ulysses'in kişi başına sadece on iki gemisi bulunmaktaydı. Ancak cesur ve güçlü Aias ile cesur ve akıllı Ulysses; Agamemnon, Menelaus, Diomede, Idomeneus, Nestor, Atinalı Menestheus gibi büyük liderler ve danışmanlar arasında üst sıralarda yer almaktaydı. Bu liderler konseyi oluşturuyordu ve konsey Komutan Agamemnon'a tavsiyelerde bulunuyordu. Kendisi cesur bir savaşçı olsa da askerlerinin hayatlarını kaybetmesinden o kadar endişe duyuyordu ve korkuyordu ki Ulysses ile Diomede bu konu hakkında sürekli onunla konuşmak zorunda kalıyordu. Ayrıca Agamemnon küstah ve açgözlüydü. Arkasında duracak kimse olmadığını fark ettiği an, kendi-

sine kızan liderin hizmetine son vereceği ve askerlerini elinden alacağı korkusuyla çıkıp özür dilerdi.

Nestor savaşta işe yaramayacak kadar yaşlı olsa da cesaretini sürdürdüğünden diğerleri ona saygı duyardı. Prensler Agamemnon'la ne zaman kavga etse genellikle arayı bulmaya çalışırdı. Gençlik başarıları hakkında uzun hikâyeler anlatılırdı ve liderlerin de kendisi gibi savaşmasını dilerdi.

Örneğin, onun zamanında Yunanlar klan birlikleri şeklinde savaşırdı. Savaşta prensler hiçbir zaman atlarından inmez, bunun yerine at arabalı birlikler halinde savaşırlardı. At arabalarının sahipleri tek başlarına yayan olarak savaşırken olur da savaşta geri çekilmesi gerekirse diye yanındaki yaveri at arabasını taşırdı. Nestor üstlerine doğru yayan olarak gelen düşman askerlerine karşı bu eski at arabası taarruz yöntemine geri dönmeyi istiyordu. Kısacası örnek gösterilecek türden bir askerdi.

Uzun boylu, güçlü ve cesur olmasına karşın Aias oldukça aptaldı. Nadiren konuşurdu fakat daima savaşmaya hazır durumdaydı, geri çekilen son kişi o olurdu. Menelaus oldukça cesurdu ama güçlü bir vücut yapısına sahip değildi. Bununla ilgili şakalar yapar, savaşmak için gereken gücü kendinde görmediğini söylerdi. Diomede ile Ulysses ise çok yakın arkadaşlardı ve her zaman omuz omuza dövüşürlerdi. Tehlikeli maceralara atılırlar, gerektiğinde birbirlerine yardım ederlerdi.

Aulis limanından yola çıkan büyük Yunan donanmasında pek çok lider bulunuyordu. Uzun bir süre geçmiş, Helen kaçmayı başarmıştı. Kalabalık filonun Truva'ya ulaşmak için denizi aşmasıysa daha epey sürecekti. Gemileri paramparça eden şiddetli fırtınalarla karşılaştıklarından gemileri onarmak için Aulis'e dönmeleri gerekti. Tekrar yola çıktıklarında düşman ada-

ların halkıyla savaştılar ve onların şehirlerini de kuşattılar. En çok istedikleri Akhilleus'un onların tarafında olmasıydı çünkü Akhilleus elli gemiye ve 2500 kişiye önderlik ediyordu ve insanların dediğine göre zırh üstadı ve demir işçilerinin tanrısı Hephaestus tarafından babası için yapılan sihirli bir zırh giyiyordu.

En nihayetinde filo İskiri adasına ulaştı, Akhilleus'un burada gizlendiğinden şüphelendiler. Kral Lykomedes liderleri kibarca karşıladı ve Kral'ın dans eden, top oynayan kızlarıyla karşılaştılar. Ancak Akhilleus o zamanlar çok genç ve zayıftı; güzel bir yüzü olduğundan da diğerleri arasında onu ayırt edemiyorlardı. Truva'nın onsuz alınamayacağına dair kehaneti duymuşlardı ama onu bulamıyorlardı. Ulysses hemen bir plan yaptı. Kaşlarını ve sakalını karartıp üzerine Fenikeli bir tüccardan aldığı elbiseyi geçirdi. Fenikeliler, Yahudilerin yanında yaşayan bir halktı ve onlarla aynı soydan gelmekteydi. Hemen hemen aynı dili konuşuyorlardı ancak o zamanlarda Filistin'de toprağı sürerek ve hayvan sürülerine bakarak geçimini sağlayan Yahudilerin aksine Fenikeliler hem ticarette hem de denizcilikte çok iyiydi ve köle ticaretiyle uğraşırlardı. Güzel ve nakışlarla süslenmiş kıyafetler, altın takılar ve amber kolyeleri yük gemileriyle taşır ve bunları Yunanistan ile ülkenin diğer adalarındaki kıyılarda satarlardı.

Ulysses böylece tıpkı Fenikeli bir esnaf gibi giyindi ve satacağı eşyaların olduğu torbayı sırtına yükledi: Bulduğu bir sopa parçası ile uzun saçını tepede toplayıp kırmızı denizci şapkasının altına saklamıştı. Sırtındaki eşyaların etkisiyle kamburlaşmış bir vaziyette Kral Lykomedes'in avlusuna ulaştı. Avludaki kızlar bir esnafın geldiğini duyunca ne getirdiğini görmek için o yöne doğru koşuşturdular. Akhilleus da yanlarındaydı. Her biri en çok beğendiği eşyayı seçti: Kızlardan biri altın bir taç, biri altın ve amber karışımı kolye, diğeri

küpe, bir diğeri broş seti beğenip aldı. Geri kalan kızlardan biri al nakışlı bir örtü, diğeri bir duvak, bir diğeri de iki çift bilezik seçti. Torbanın en dibinde, kabzası altın kaplamalı bronz bir kılıç kalmıştı en sona. Akhilleus kılıcı eline alıp "Bu kılıç da benim olsun!" dedi. Kılıcı varaklı kılıfından çıkarıp kafasının etrafında döndürdü.

"Peleus oğlu Akhilleus! Aradığım sensin," dedi Ulysses. "Akaların lideri sen olacaksın." O zamanlarda Yunanlar kendilerine Akalar derdi. Bu sözcükleri duymak Akhilleus'un çok hoşuna gitmişti çünkü kızların arasında yaşamaktan çok bunalmıştı. Ulysses diğer liderlerin şarap içtiği salona kadar ona eşlik etti. Akhilleus utanmış, bir kız çocuğu gibi kızarmıştı.

"İşte karşınızda, Amazonların Kraliçesi!" diye takdim etti Ulysses savaşçı kadın Amazonlara gönderme yaparak. "Ya da kısaca Peleus oğlu Akhilleus. İşte eline bir kılıç da aldı." Sonra herkes Akhilleus'un elini sıktı, onu aralarına aldılar. Erkek kıyafetleri giymiş, eline kılıcını almıştı. On gemiyle birlikte onu hemen evine gönderdiler. Annesi, deniz tanrıçası Thetis onun ardından çok ağlamıştı. "Oğlum, burada benimle uzun, güzel ve huzurlu bir yaşam sürme şansın olabilirdi ya da savaş kısa sürede sona erebilir ve ebedi şanına ulaşabilirdin. Buraya savaşmak için geldiysen eğer seni tekrar görmemiş olmayı dilerdim," dedi Thetis. Ancak Akhilleus genç yaşta ölmeyi, dünya döndüğü sürece ününü elde etmeyi seçmişti. Bu yüzden babası ona elli gemi verdi; Akhilleus'tan daha büyük olan ve sonradan arkadaş olacağı Patroklus'la ona tavsiyede bulunması için Phoenix adındaki yaşlı adamı yanında görevlendirdi. Annesi ise tanrının kendi babası için yaptığı şanlı zırhla hiç kimsenin kaldırmaya bile yeltenmediği kül renkli, ağır mızrağı ona hediye etti. Prensi bulduğu için Ulysses'e övgülerini ve teşekkürlerini sunan Aka ordusuna katılmak için Akhilleus gemi yolculuğuna başladı. Savaşçı-

ların en acımasızı, en hızlısıydı Akhilleus. Efendi biriydi, kadınlara ve çocuklara karşı nazikti. Gururlu ve iyi kalpli olsa da tepesi attığında yanına hiç yaklaşılmazdı.

Eğer Truva şehrindeki erkekler Helen'i saklamak için savaşmamış olsaydı Truvalıların Yunanlara karşı hiçbir şansı olmazdı. Ancak farklı diller konuşan, hem Avrupa'dan hem de Asya'dan savaşmak için gelen müttefikleri kendi saflarına çekmişlerdi. Yunan tarafında olduğu gibi Truva tarafında da kıyı sınırında yaşayan insanlara Pelasglar denirdi. Akhilleus'un evinden daha kuzeyde, dar denizin bir nehir misali aktığı Çanakkale Boğazı'nın çevresinde yaşayan Trakyalılar, Sarpedon ve Glaucus'un yönettiği Likya savaşçıları, farklı bir dil konuşan Karyalılar, Misyalılar ve gümüşün doğum yeri denen Alybe'li halk ve diğer pek çok halk ordularını gönderdi ve böylece bir tarafta Doğu Avrupa'nın diğer tarafta Batı Anadolu'nun olduğu bir savaş doğdu. Mısır'dan kimse savaşa katılmadı: Danimarkalılar İngiltere'yi işgal ederken Yunan ve İngiliz adaları halkı, Mısır gemilerinden inip Mısır halkına sardırırdı. Eski Mısır resimlerinde başlarına boynuzlu miğfer geçiren bu adaların savaşçılarını görebilirsiniz.

Şimdilerde söylendiği gibi Truvalı askerlerin ana kumandanı Priam'ın oğlu Hektor'du. Herhangi bir Yunanla eş düzeyde görülen cesur ve iyi bir savaşçıydı. Erkek kardeşleri de aynı zamanda askeri liderdi ama Paris uzak mesafeden ok ve yayla savaşa katılmayı seçmişti. İda dağının eteklerinde yaşayan Pandarus ile Paris, Truva ordusundaki en iyi okçulardı. Bu iki prens genellikle birbirlerine fırlattıkları ağır mızraklarla ve kılıçlarla savaşır, böylece bronz zırh giymeyen sıradan askerlerin ok kullanmalarına imkân tanırlardı. Akalar içerisindeki en iyi okçular da Teucer, Meriones ve Ulysses'ti. Dardanyalılar adlı halk, Aenas tarafından yönetilmekteydi. Aenas'ın en güzel tanrıçalardan birinin oğlu olduğu

söylenirdi. Sarpedon ve Glaucus ile birlikte These, Truva için savaşmış en ünlü savaşçılardandı.

Bir tepe üzerine kurulu Truva güçlü bir şehirdi, arkasında İda dağı uzanıyordu. Şehrin ön tarafında deniz kıyısına dik inen düz bir arazi bulunuyordu. Arazi üzerinde güzel ve berrak iki nehir akmaktaydı. İki dik tümsek olarak göreceğiniz nehirler bir o yana bir bu yana saçılmıştı ancak aslında uzun zaman önce ölen savaşçıların küllerinin oluşturduğu tepeciklerden ibaretti. Bu tepeciklere, Yunan donanmasının yaklaşması ihtimaline karşılık gözcüler yerleştirilmişti, Truvalılar donanmanın yolda olduğunu böylece anlayacaktı. En sonunda donanma görüldüğünde gemilerle dolup taşan deniz kararmış ve kürekçiler karaya ilk yanaşma onurunu elde etmek için var gücüyle küreklere asılmıştı. İlk olarak Prens Protesilaos'un gemisi karaya ulaşınca yarış sona erdi ancak prens tam gemiden atlarken Paris'in oku kalbine isabet etti. Truvalılar açısından bu iyiye işaretti. Yunanlar içinse uğursuzluktu.

Yunanlar tüm gemilerini sahile yanaştırdı ve askerler kulübelerini gemilerin tam önüne kurdular. Bu yüzden gemilerin önünde uzun bir kulübe sırası olmuştu ve Truva kuşatmasının sürdüğü on yıl boyunca Yunanlar bu kulübelerde yaşadı. O günlerde bir kuşatmanın nasıl idare edilmesi gerektiğini tam olarak anlamamışlardı. Yunanların kuleler inşa edip Truva'nın çevresine hendekler kazmasını, kulelerden de yolları gözetlemesini beklerdiniz. Böylelikle içeriye erzak temin edilmesinin önüne geçilirdi. Buna bir şehre "yatırım yapmak" denir ancak Yunanlar Truva'ya hiçbir zaman yatırım yapmamıştır. Belki de yeteri kadar askeri güce sahip değillerdi. Dışarıdan şehre ulaşmak daima mümkün olmuştur ve savaşçılar, kadınlarla çocukların yiyeceği sığırlar şehre rahatlıkla girmiştir.

Dahası, Yunanlar uzun bir süre ne şehrin kapılarını açmak için zorlamış ne de çok yüksek duvarlarını merdivenle aşmaya çalışmıştı. Diğer tarafta Truvalılar ve onların müttefikleri ise hiçbir zaman Yunanları denize çekmeye çalışmamış, genellikle ya duvarların içinde beklemiş ya da duvarların hemen yanı başında düşmanla çarpışmıştı. Yunanlara saldırıp onların karargâhlarını yerle bir etmek isteyen Hektor'un aksine yaşlılar böyle savaşmak konusunda ısrar etmişti. İki tarafın da ileride Romalıların kullanacağı ağır taşları fırlatan makineleri yoktu. Yunanların yaptığı en büyük hareket Akhilleus'u takip etmek, komşudaki küçük şehirleri ele geçirip kadınları köle olarak almak ve büyükbaş hayvanların şehre girişini engellemekti. Gemilerle gelen Fenikelilerden erzak ve şarap satın aldılar. Böylece Fenikeliler savaştan büyük kâr elde ettiler.

Savaş başladıktan sonra geçen on yılda büyük kayıplar yaşanmamış, neredeyse hiçbir komutan hayatını kaybetmemişti. Gittikçe daha azı Yunanlara karşı saldırıya geçiyor ve Yunanların ölülerini yaktığı odun parçalarından tüm gece sahil yanıyordu. Yanan bedenden kalan kemikleri toprağın alt katmanlarına gömerlerdi. Bu katmanların birçoğu hâlâ Truva bölgesinde görülebilir. Veba, on gün boyunca devam edip bütün şiddetini gösterince Akhilleus Tanrıların neye kızdığını anlamak için ordudaki meclisi topladı. Meclistekiler, Tanrı Apollon'un (Truva'yı destekliyordu) gümüş yayı ile onlara görünmez oklar fırlatıyor olabileceğini düşündüler. Oysa asıl neden, ordudaki bazı grupların kötü koşullardan ve pis içme suyundan etkilenmesiydi. Yüksek güneş ışınları da hastalığa sebebiyet vermiş olabilirdi; ancak bu hikâyeyi sanki Yunanlar anlatıyormuş gibi devam etmeliyiz. Böylece Akhilleus mecliste söz aldı, bazı kâhinlere Apollon'un neye kızdığını sorulmasını teklif etti. Kâhinlerin başı Kalkhas ayağa kalktı ve

gerçeği tek bir şartla söyleyeceğini belirtti. Eğer gerçeği öğrenince rahatsız olan prenslerin öfkesinden Akhilleus onu korursa, kehaneti söyleyecekti.

Akhilleus kâhinin ne demeye çalıştığını iyi biliyordu. On gün önce Apollon'un rahibi karargâha gelmişti. Kâhin, Akhilleus küçük bir şehri ele geçirdiğinde diğer insanlarla birlikte tutsak ettiği güzel kızı Chryseis için fidye teklif etmişti. Chryseis Agamemnon'a köle olarak hediye edilmişti. Agememnon en önemli kral olarak görüldüğünden mücadeleye katılmasına bakılmaksızın her zaman en iyi ganimeti de o alırdı. Hatta kural gereği mücadeleye katılmamıştı. Akhilleus'a da çok beğendiği başka bir kız, Briseis verilmişti. Akhilleus Kalkhas'ı koruyacağına dair söz verdikten sonra rahip konuştu ve aslında herkesin bildiği şeyleri söyledi. Vebaya Apollon neden olmuştu çünkü Agamemnon Chryseis'i geri vermeyerek tanrının elçisine yani kızın babasına hakaret etmişti.

Bunu duyan Agamemnon çok sinirlendi. Chryseis'i serbest bırakacağını ancak Briseis'i Akhilleus'un elinden alacağını söyledi. Akhilleus bunun ardından Agamemnon'u öldürmek için meşhur kılıcını kınından çekip çıkardı. Bu denli öfkelenmişken bile bunun yanlış olduğunu biliyordu. Dolayısıyla Agamemnon'un köpek suratlı ve kötü kalpli açgözlü korkağın teki olduğunu söyledi ve bundan sonra kendisinin ve adamlarının Truva'ya karşı savaşmayacağına ant içti. Yaşlı Nestor iki tarafı barıştırmaya çalıştı. Kılıçlar çekilmedi belki ama Briseis Akhilleus'un elinden alındı. Ulysses Chryseis'i kendi gemisine bindirip babasının şehrine götürmek için yola çıktı ve onu babasına teslim etti. Böylece babası Apollon'a vebaya bir son vermesi için dua etti. Veba artık sona ermişti. Yunanlar kampları vebadan arındırdı, kendilerini temizleyip bu pisliği denize gömdüler.

Akhilleus'un ne kadar gözü pek ve cesur olduğunu biliyoruz. Burada Agamemnon'u neden düelloya davet etmediği akıllara gelebilir. Etmedi çünkü Yunanlar hiç düelloya çıkmazdı. Hem Agamemnon'un ilahi bir güç tarafından çok önemli bir kral olduğuna inanılıyordu. Sevgili Briseis ondan alınınca Akhilleus tek başına deniz kıyısına gidip kızın ardından gözyaşı döktü. Gümüşi ayaklı, suların kadını lakaplı annesini çağırdı. Kadın, gri denizden bir sis gibi yükselip oğlunun yanına oturdu, saçlarını okşadı. Akhilleus annesine ona acı veren her şeyi anlattı. Bunu duyan kadın tanrıların huzuruna çıkacağını, Truvalıların büyük bir zafer kazanması için tanrıların en yücesi Zeus'a yalvaracağını söyledi. Hal böyle olunca Agamemnon onun desteğine ihtiyaç duyacak, yaptığı yanlışı düzeltip Akhilleus'u onurlandıracaktı.

Thetis sözünü tuttu ve Truvalıların Yunanları yenmesi için Zeus'la konuştu. O gece Zeus, bir rüyayla Agamemnon'u kandırdı. Agamemnon, rüyasında yaşlı Nestor'u gördü, Nestor Zeus'un ona zaferi vereceğini söylüyordu. Agamemnon Truva'yı tek seferde ele geçireceği umuduna kapıldı ama uyandığında kendinden o kadar da emin değildi. Zırhını giymek ve askerlerine silahlanmalarını söylemek yerine üstüne sadece cüppesini ve beyaz örtüsünü kuşanarak asasını aldı ve gidip komutanlara rüyasını anlattı. Onlar rüyadan pek de etkilenmemişti, bu yüzden Kral bir de orduyla konuşacağını söyledi. Askerleri bir araya getirdi ve Yunanistan'a geri dönmelerini emretti. Fakat askerler onun emrine uymazsa diğer komutanlar onları zorlayacaktı. Aptalca bir plandı bu. Askerler zaten güzel ülkeleri Yunanistan'ı, evlerini, eşlerini ve çocuklarını özlüyordu. Bu yüzden, Agamemnon bunları söylediği anda bütün ordu sanki batı rüzgârının etkisindeki deniz gibi harekete geçti, bağrışmalar içinde ayaklarının

tozu bulutlara yükselirken gemilere doğru koşturdular. Gemiyi denize indirmeye başladılar ve prensler de bu koşuşturma içerisine sürüklenmişti, diğerleri gibi onlar da evlerine dönmek istiyordu.

Sadece Ulysses üzülüyordu, gemisinin yanında öfkeyle bekliyordu. Bunun bir parçası olmayacaktı. Kaçıp gitmenin ne kadar onursuz bir davranış olduğunu düşünüyordu. En sonunda üstünden örtüyü attı, yuvarlak omuzlu, koyu tenli ve kıvırcık saçlı olan İthakalı elçi Eurybates örtüyü yerden aldı. Akhilleus Agamemnon'u aramaya gitti ve bir general edasıyla altınla süslenmiş asasını kaldırdı. Karşılaştığı komutanlara yaptıklarının utanç verici olduğunu söyledi fakat rütbesiz askerleri asasıyla yönlendirerek buluşma yerine getirdi. Hepsi geri dönmüştü, şaşkınlık içerisindeydi. Aralarında konuşuyorlardı. İçlerinden biri öne çıktı: Topal Thersites. Çarpık bacaklı, kel, yuvarlak omuzlu biriydi, hem de saygısızın tekiydi. Prensleri aşağılayan küstahça bir konuşma yaptı ve ordunun kaçmasını nasihat etti. Bunun üzerine Ulysses onu öldüresiye dövdü ve Thersites oturup gözyaşlarını silerken o kadar aptal görünüyordu ki tüm ordu ona güldü. Thersites ve Nestor, askeri silahlanmaya ve savaşa davet ederken Ulysses'e tezahürat ediyorlardı. Agamemnon yine de rüyasındaki anlaşmanın gerçek olduğuna inanıyor, çok yakında Truva'yı alıp Hektor'u öldürmek için dua ediyordu. Bu nedenle Ulysses korkakça geri çekilen orduyu tek başına kurtardı ancak gemiler bir saat içinde hedefe ulaşacaktı. Akhilleus, onun arkadaşı Patroklus ve yanındaki iki veya üç bin kadar asker dışında Yunanlar silahlanmış, gerekli hazırlığı yapmıştı. Truvalılar da cesaretlerini toplamıştı, Akhilleus'un savaşmayacağını biliyorlardı. İki ordu karşı karşıya gelince yanında iki mızrak ve bir yay taşıyan ve zırh giymeyen Paris iki taraf arasındaki alana ilerledi ve Yunan prenslerini düelloya davet etti.

Eşi Paris tarafından götürülen Menelaus bu teklif gelince, geyik veya keçiyle karşılaşan aç bir aslan misali memnun oldu ve orduyu arkasında bırakıp at arabasıyla öne atıldı. Paris ise arkasını dönüp tepedeki dar yolda büyük bir yılan görmüş gibi sinsi sinsi geri çekildi. Sonrasında Hektor Paris'i korkak olmakla suçladı. Utanç duyan Paris Menelaus'la dövüşerek bu savaşa son vermeyi teklif etti. Eğer kendisi yenilirse Truvalılar Helen'den ve onun mücevherlerinden vazgeçecek; Menelaus yenilirse de Yunanlar güzel Helen'i onlara teslim edecekti. Yunanlar anlaşmayı kabul etti ve iki taraf da ikili arasındaki dövüşü rahat rahat izlemek için silahlarını bıraktı. Dövüş sona erene ve kavga yatışana dek huzursuzluk çıkarmayacaklarına onurları üzerine yemin ettiler. Hektor askerler yemin ederken kurban edilecek kuzuları Truva'ya gönderdi.

Bütün bunlar olurken Helen evinde, üzerine Yunan ve Truva savaşlarını nakışla işlediği büyük bir mor duvar kilimi üstünde çalışıyordu. İşlediği nakış, Normanlar İngiltere'yi fethederken çıkan savaşların işlendiği Bayeux nakışına benziyordu. Loch Leven kalesinde tutsak olduğu zamanlarda nakış işlemeyi seven İskoç Kraliçesi zavallı Mary gibi Helen de nakışa bayılırdı. Belki de bu uğraş, geçmiş yaşamlarını ve üzüntülerini düşünmelerine imkân vermiyordu.

Kocasının Paris'le savaşacağını duyan Helen gözyaşı döktü ve başına parlak renkli bir duvak geçirdi. Yanındaki iki genç kızla birlikte Kral Priam'ın Truvalı yaşlı komutanlarla oturduğu kulenin çatısına çıktı. Diğerleri onu görünce bu kadar güzel bir kadın için savaşmanın hiç de boşa olmadığını söylediler. Priam "Güzel çocuğum," diyerek kızı yanına çağırdı ve "savaş yüzünden seni değil, tanrıları suçluyorum," dedi ama Helen küçük kızını, eşini ve evini terk etmeden önce ölmüş olmayı diledi: "Ah! Yazıklar olsun bana!"

Sonrasında önemli Yunan savaşçıların isimlerini verdi. Agamemnon'dan bir baş daha kısa olsa da göğsü ve omuzları geniş olan Ulysses de vardı bu isimlerin arasında. Helen kendi erkek kardeşleri, Kastor ile Polluks'un neden orada olmadığını merak etti ve kendi işlediği suçun bedeli olarak ikisinin utanç içerisinde tenha bir yerde durduğunu düşündü. Aslına bakılırsa ikisi de kendi ülkelerinde, Sparta'nın uzağında bir savaşta ölmüştü.

Çok geçmeden kuzular kurban edildi, yeminler edildi ve Paris kardeşinin zırhını giydi: Miğfer, göğüs zırhı, bacak zırhı ve kalkan. Birçok kişi, ilk önce hangi tarafın mızrağını fırlatacağı konusunda karar vermeye çalıştı. Paris önce davranıp mızrağını fırlattı ama mızrağın ucu Menelaus'un kalkanına çarpıp büküldü. Fakat Menelaus mızrağını fırlatınca mızrak Paris'in kalkanından geçip göğüs zırhının yanına ulaştı ama sadece üzerindeki cüppeyi sıyırıp geçti. Menelaus kılıcını çekip öne atıldı ve Paris'in miğferinin tepesine vurdu ama bronz kılıcı dört parçaya ayrıldı. Menelaus Paris'i miğferinin tepesindeki at kılından yakaladı ve Yunanlara doğru sürükledi ancak miğferin kayışı koptu ve Menelaus etrafında dönerken kopan miğferi Yunan askerlerine doğru fırlattı. Arkasını döndüğünde elindeki yay ve okla kalakalmıştı. Paris orada değildi. Yunanlara göre Romalıların Venüs olarak adlandırdığı güzel tanrıça Afrodit onu karanlık bulutların ardına saklamış ve kendi evine götürmüştü. Burada onu gören Helen "Şimdi ortalıktan kaybolursan eğer bir zamanlar lordum olan yüce savaşçı seni alt edecektir! Şimdi harekete geç ve onun karşısına geç," dedi ona. Fakat Paris'in savaşmaya niyeti yoktu artık. Tanrıça, Helen'i, artık bir korkak olduğu kanıtlanan Paris'le Truva'da kalmaya mecbur bıraktı. İlerleyen günlerde Paris daha

istekli savaşıyordu; belli ki içten içe kendisinden utandığından Menelaus'tan korkuyordu.

Bu sırada Menelaus her yerde Paris'i arıyordu. Paris'ten nefret eden Truvalılar onun nerede saklandığını gösterebilirdi ama nerede olduğunu hiç kimse bilmiyordu. Sonunda Yunanlar zafer kazandıklarını iddia edip Paris'in kötü bir savaşçı olduğunu ve Helen'in kendilerine geri verilmesi gerektiğini düşündüler. Böylece hepsi eve geri dönecekti.

V

Truva Zaferleri

Savaş sona ermişti ama Truvalılar için savaşan İda Prensi Pandarus'un aklından şeytani ve aptalca bir düşünce geçti. Yeminini hiçe sayarak Menelaus'u vurmayı seçti. Fırlattığı ok Menelaus'un göğsünü sıkıca saran zırhını delince kan döküldü yere. Bunun ardından erkek kardeşini çok seven Agamemnon ağlayıp sızladı ve ölmesi durumunda tüm ordunun eve döneceğini ve Truvalıların Menelaus'un mezarı üzerinde dans edeceğini söyledi. "Ordunun harekete geçmesine gerek yok," dedi Menelaus, "Atılan ok bana hiç zarar vermedi." Doktor oku yaradan kolayca çıkardığında söylediğinin doğru olduğu da anlaşılmış oldu.

Daha sonra Agamemnon gittiği her yerde Yunan ordusunun silahlanmasını ve barış yeminlerini bozdukları için kesinlikle hezimete uğratılması gereken Truvalılara bir saldırı düzenlenmesi gerektiği söyledi durdu. Ancak her zamanki küstahlığıyla Ulysses ile Diomede'yi korkak olmakla suçladı, halbuki Diomede gerçekten cesur bir adamdı, Ulysses ise tüm askerlerin evlerine dönmesine mani olmuştu. Ulysses bu suçlamaya insancıl bir şekilde karşılık verirken Diomede o an tek kelime etmemişti. Aklındakileri sonradan söyleyecekti. At arabasından inen Diomede'yi gören diğer komutanlar da aynısını yaptı. Arkalarında at arabaları

tek sıra halinde onu takip etmeye başladılar. Mızrakçılar ve okçular da onları arabaların ardından izliyorlardı. Truva ordusu ileri atıldı, kendi tuhaf dilinde bağırıp çağırıyordu hepsi. Truvalıların aksine Yunan ordusu sessizce ilerliyordu. Çok geçmeden iki taraf karşı karşıya geldi, kalkanlar çarpışıyordu. Çıkan ses tepelerden gürül gürül akan taşkın suların uğultusuna benziyordu sanki. Askerler öldürdükleri kişinin zırhını çıkarıyor ve onun bedenini kalkan olarak kullanarak dövüşmeye çalışıyordu. Ölen askerin arkadaşları da ölüye karşı yapılan bu onursuz davranışa son vermek adına ölü bedenin üzerinden diğerini yenmeye çalışıyordu.

Ulysses yaralanan arkadaşının üzerine çıkmış savaşıyordu ve mızrağını Truvalı bir prensin kafasını hedef alıp onun miğferine sapladı. Etraftaki askerler savaşçıların fırlattığı mızraklar, oklar ve ağır kayalar altında yere yığılıyorlardı. Bu sırada Menelaus, Paris'in Yunanistan'a gittiği gemi de dahil olmak üzere tüm gemileri inşa eden adamı mızrakla vurdu. Yerdeki toz, sanki bir bulut gibi havalandı, bir sis bulutu dövüşen askerlerin üzerine çıktı. Diomede taşan bir nehir misali hızla ovanın karşı tarafına geçiyor, akan nehrin yatağı üzerinde ağaç dallarını ve ot parçalarını bırakması gibi o da ölü bedenler bırakıyordu arkasında. Pandarus, Diomede'yi okuyla yaralasa da Diomede onu öldürdü. Sapedon ve Hektor kendilerini Yunanların üzerine atınca Truvalılar savaşta geri çekilmeye başladılar. Hatta Diomede Hektor'u görünce ürperdi ve onu Truvalı askerleri öldüren Ulysses'e bıraktı. Savaş bu şekilde sürüp gitti, oklar yağmur gibi döküldü.

Kadınların tanrıça Athena'ya dua etmesini sağlamak için Hektor şehre gönderildi. Paris'in evine de uğradı. "Beni buraya kadar sürükleyenler, rüzgâr ve insanı sularında boğan dalgalardı. Elbet bir gün geçeceğini biliyordum işte!" dedi Hektor.

Sonra da sevgili eşi Andromakhe'yi görmeye gitti. Eşinin babası kuşatmanın ilk günlerinde Akhilleus tarafından öldürülmüştü. Oğlunu taşıyan bakıcıyı ve eşini buldu, kadının koynunda çocuğun güzel ve parlak başı bir yıldız gibi parlıyordu sanki. Helen, Paris'in dövüşe geri dönmesi konusunda ısrarcıydı. Andomakhe ise Hektor'un şehirde kalması ve artık savaşmaması için dua ediyordu. Eşi ölürse kendisi dul, çocuğu ise yetim kalacaktı. Kendilerini koruyacak kimsenin kalmayacağından korkuyordu. Söylediğine göre uzun bir süre duvarların arasında güvendeydiler ve ordu açık arazide değil duvarların ardında dövüşmeyi beklemeliydi. Fakat Hektor hiçbir koşulda savaşmaktan korkup kaçmayacağını söyledi ona ve ekledi: "Tüm kalbimle biliyorum ki kutsal Truva şehrini indireceğimiz gün gelecektir ve tabii Priam ve halkını da. Ama senin düşündüğün gibi ölecek olmam beni hiç endişelendirmiyor. Beni örten lahdimin başı gökyüzüne dönük olsun ki yaşayacağın tutsaklığın haykırışlarını ve hikâyesini daha iyi duyayım."

Bunları söyledikten sonra Hektor iki elini küçük oğluna doğru uzattı ama çocuk babasının ışıldayan miğferi ve miğferinin tepesinde sallanan at kılından korkmuştu. Bu yüzden Hektor miğferini çıkarıp yere koydu ve çocuğu kollarının arasına alıp sevdi, eşini de sakinleştirmeye çalıştı. Son kez hoşça kal dedi onlara çünkü Truva'ya yeniden sağ salim ulaşamayacağının farkındaydı. Geldiği yoldan savaş alanına geri döndü, yanında görkemli zırhını giyen Paris de vardı. Savaş meydanına varır varmaz Yunan prensleri düşmanı öldürmeye başlamışlardı bile.

Hava kararana dek savaş sürüp gitti. Gece Yunanlar ve Truvalılar ölülerini yaktı. Truvalıların şehirden gelip açık arazide dövüşmeye başlaması karşısında bir

güvenlik önlemi olarak Yunanlar ordugâhlarının etrafına bir hendek kazıp duvar inşa etti.

Ertesi gün Truvalılar o kadar büyük bir başarı elde ettiler ki geceleyin duvarların arkasına çekilmediler. Ovada binlerce ateş yaktılar ve her bir ateşin etrafında flüt müziği eşliğinde yaklaşık elli asker yemek yiyor, şaraplarını yudumluyorlardı. Ateşlerin sayısı bini bulmuştu. Yunanların gözü korkmuştu. Agamemnon tüm orduyu bir araya getirdi ve gece gemileri suya indirip eve dönmeyi önerdi. Bunun üzerine Diomede ayağa fırladı ve "Bana korkak demiştin ama asıl korkak sensin! Korkuyorsan gidebilirsin ama biz Truva şehrini alana dek burada kalıp savaşacağız," dedi.

Bunu duyan herkes bağırmaya ve Diomede'yi öven sözler söylemeye başladı. Nestor gece vakti Truvalıların saldırıya geçmesi durumunda düşman askerleri izleyip yeni inşa edilen duvarı ve hendeği gözetleyecek beş bin askerin, oğlu Thrasymeds'in idaresine gönderilmesi gerektiğini söyledi. Ardından Ulysses ile Aias'ın Akhilleus'un yanına gönderilmesini, Briseis'i geri vermesi için onu yapılan saygısızlığın karşılığı olarak pahalı altın hediyeler verilip af dileneceğinin söylenmesini önerdi. Akhilleus Agamemnon ile yeniden arkadaş olursa ve eskisi gibi savaşırsa Truvalılar da kısa sürede evlerine geri gönderilecekti.

Tüm ordunun mağlup edilip gemilerin yok edileceğinden ve askerlerin öldürüleceği veya köle olarak ele geçirileceğinden ödü kopan Agamemnon af dilemeye çoktan hazırdı. Bu nedenle Ulysses, Aias ve Akhilleus'un yaşlı hocası Phoenix, Akhilleus'un yanına gidince pahalı hediyeleri kabul edip Yunan halkına yardımcı olması için onu ikna etmeye çalıştılar. Ancak Akhilleus Agamemnon'un verdiği tek bir söze bile inanmadığını söyledi; Agamemnon ondan ölesiye

nefret ederdi, hep etmişti. Öfkesi dinmeyen Akhilleus sonraki gün tüm adamlarıyla denize açılacaktı, diğerlerinin de onunla gelmesini istemişti. Nadiren konuşan uzun boylu Aias ona sordu: "Neden bu kadar öfkelisin? Bir kadın için bu kadar zahmete değer mi? Sana bir sürü hediyenin yanında yedi kız da vereceğiz."

Truvalıların kendi gemilerini yakması şartıyla Akhilleus, ertesi gün denize açılmayacağını söyledi ve Hektor'un yapacak bir sürü işi olduğunu düşündü. Ulysses, Akhilleus'un mesajını ilettiğinde Yunanlar suskundu. Diodeme ayağa kalktı ve Akhilleus olsun ya da olmasın yüreklerini ortaya koyarak savaşmaları gerektiğini söyledi ve barakalara veya barakaların önlerinde açık havada uyumaya gittiler.

Agamemnon uyuyamayacak kadar huzursuzdu. Karanlıkta parlayan binlerce Truva ateşini izliyor, neşeli flüt melodilerini duyuyordu. Acıyla inledi ve uzun saçlarını eliyle kavrayıp çekiştirdi. Ağlamaktan, sızlanmaktan ve saçlarını çekiştirip durmaktan yorulunca yaşlı Nector'un tavsiyesini dinlemeye karar verdi. Aslan derisi yatak örtüsünü alıp omuzlarını örttü, mızrağını aldı ve dışarı çıkıp soğuk havadan dolayı uyuyamayan Menelaus'un yanına gitti. Menelaus Truvalıların arasına bir casus gönderilmesini önerdi, tabii bunu yapacak kadar cesur biri varsa. Çünkü Truva kampı yanan ateşler nedeniyle aydınlıktı ve bu iş tehlikeliydi. Bu nedenle ikisi gidip Nestor ile onun yanındaki diğer komutanları uyandırdılar. Hepsi yatak örtülerine sarınmıştı ve zırhlarını çıkarmışlardı. İlk olarak duvarı gözetlemekle görevli beş bin askerin yanına gittiler, sonra da hendeği geçip dışarıda oturdular ve ne yapılabileceğini düşündüler. "Biriniz casus olarak Truvalıların arasına gidecek misiniz?" diye sordu Nestor. Hiçbir askerin kabul etmeyeceği belliydi. Diodeme eğer birkaç kişi de onunla gelirse bu riski göze alabileceğini

ve eğer yanına bir arkadaş seçecekse de bu kişinin Ulysses olacağını söyledi.

"Hadi o zaman, yola koyulalım," dedi Ulysses, "Gece sona ermek üzere, neredeyse şafak sökecek." Bu iki komutan üzerlerine zırh giymedi, alevler arasındayken bronz kadar parlamayacağını düşünerek muhafız askerlerden deri kasket ödünç aldılar. Ulysses'in ödünç aldığı kasketin dışı domuz dişleriyle sağlamlaştırılmıştı. Agamemnon'un şehrinde bulunan Miken'in mezarında kılıçlar ve zırhlarla birlikte bu amaçla yapılan pek çok kasket bulunmuştur. Ulysses'in ödünç aldığı kasketi ise biri Hırsızların Ustası olarak tanınan büyükbabası Autolykus'tan çalmış, hediye olarak arkadaşına vermişti. Birkaç kez el değiştiren kasket en sonunda Giritli genç asker Meriones'in eline geçmişti ve şimdi Ulysses'e ödünç verilmişti. Böylece iki prens karanlıkta yola çıktı. O kadar karanlıktı ki bir balıkçılın seslerini duyuyor ama nereye uçtuğunu göremiyorlardı.

Ulysses ve Diomede ölü bedenlerin arasında iki kurt gibi karanlıkta sessizce yol alırken Truvalı liderler toplanıp ne yapmaları gerektiğini görüşüyordu. Yunanların her zaman olduğu gibi düşman yaklaştığında diğerlerini ikaz etmek için nöbetçi ve gözcü asker yerleştirip yerleştirmediğini bilmiyorlardı. Bu nedenle Hektor geceleri sürünerek ilerleyecek ve Yunanları gizlice dinleyecek askerin ödüllendirilmesini teklif etti. Ayrıca casusa Yunan kampındaki en iyi iki at da hediye edilecekti.

O sırada Truvalı askerlerin arasında Dolon adında genç bir adam vardı. Babası zengindi ve ailedeki beş kız kardeş içinde tek erkek oydu. Çirkindi ama hızlı bir koşucuydu ve atlar onun için dünyadaki her şeyden daha önemliydi. Dolon ayağa kalkıp "Atlar ile Peleus oğlu Akhilleus'un at arabasını vereceğinize dair ant içer-

seniz Agamemnon'un kulübesine kadar görünmeden gider, onları dinler ve Yunanların savaşa devam edip etmeyeceğini öğrenmeye çalışırım," dedi. Dünyadaki en iyi atların ona verileceğine dair ant içilince Dolon yayını aldı, gri kurt postunu omuzlarına attı ve Yunan gemilerine doğru koştu.

Dolon'un gelişini gören Ulysses, Diomede'ye dönüp "Geçmesine izin ver, sonra da oklarınla onu gemilere doğru sürer Truva'dan atarsın," dedi. Böylece Ulysses ve Diomede savaşta ölen askerlerin arasına uzandı, Dolon da onları geçip Yunan askerlerine doğru koşmaya devam etti. Ardından ikisi ayaklandı ve iki tazı bir yabantavşanını kovalarken onlar da Dolon'u izledi. Dolon gözcülerin yanına gelmişti ki Diomede haykırdı: "Olduğun yerde kal, yoksa ok fırlatacağım!" dedi ve Dolon'un omzunun tam üzerine bir ok fırlattı. Dolon hareketsiz kaldı, korkudan beti benzi atmıştı, dişleri birbirine çarpıyordu. İkisi yaklaştığında Dolon ağlıyordu. Babasının zengin olduğundan ve fidye karşılığında onlara altın, bronz ve demir ödeyebileceğinden söz etti.

"Kendine gel ve ölümü aklından çıkar da neden buraya geldiğini söyle bize," dedi Ulysses. Dolon Yunanları gizlice dinlemesi karşılığında Hektor'un ona Akhilleus'un atlarını vaat ettiğini söyledi. Ulysses "Ne büyük beklentilerin varmış," dedi. "Akhilleus'un atları dünyadan değil, daha kutsal bir yerden geliyor. Onlar tanrının hediyesidir. Sadece Akhilleus onlara binebilir. Şimdi söyle bana, Truvalı askerler bizi gözetliyor mu ve Hektor atlarına binip nereye gitti?" Ulysses'e göre Hektor'un atlarıyla uzaklaşması büyük bir tehlikenin habercisiydi.

"Hektor komutanlarla birlikte; Ilus'un mezarında meclis toplandı," dedi Dolon, "Ancak düzgün bir güvenlik önlemi alınmadı. Truvalı halk ise işaret ateşi

etrafında bekliyor, çünkü eşlerinin ve çocuklarının güvenliğini düşünmek zorundalar." Sonra da Priam için savaşan farklı halkların nerede olduklarını söyledi ve "At çalacaksanız en iyileri Trakların Kralı Rhesus'undur. Bu gecelik bize katıldılar. O ve adamları en arka sırada uyur, atları şimdiye kadar gördüklerim arasında en iyisidir. Uzun, kar gibi beyaz ve rüzgâr gibi hızlı. At arabaları altın ve gümüşle işlenmiştir, atın zırhı altındandır. Şimdi beni tutsağınız olarak geminize götürün ya da bağlayıp arkanızda bırakın. Yalan söyleyip söylemediğimi göreceksiniz."

"Olmaz," dedi Diomede, "canını bağışlarsam gelip yine casusluk yapabilirsin." Kılıcını çekti ve Dolon'un başını uçurdu. Kasketini, okunu ve mızrağını sonradan kolayca bulabilecekleri bir yere sakladılar ve gece boyu hiç ateş yanmayan ve hiçbir korumanın bulunmadığı Kral Rhesus'un karanlık ordugâhına doğru ilerlediler. Ardından Diomede sırayla uyumakta olan erkekleri kalbinden bıçaklıyor, Ulysses ise ölüleri ayaklarından tutup atlar korkmasın diye bir tarafa fırlatıyordu ki atların ölü askerlerden korkup kaçtığı bir durum hiçbir savaşta yaşanmamıştı. Son olarak Diomede, Kral Rhesus'u öldürdü ve Ulysses kralın atlarını serbest bırakıp at arabasından kırbacı almayı unuttuğundan onları elindeki yayla kamçıladı. Sonra Ulysses ve Diomede atların sırtına atladılar çünkü at arabasını yanlarında taşıyacak zamanları kalmamıştı. Gemilere doğru dörtnala koşturdular, Dolon'un mızrağını, okunu ve kasketini almak için durdular. Prenslere doğru ilerlediler, prensler onları içtenlikle karşıladı. Beyaz atları görünce ve Kral Rhesus'un öldüğünü duyunca hep birlikte keyif içinde güldüler. Artık Rhesus'un ordusunun dağılıp eve, Thrace'e geri döneceğini tahmin ediyorlardı. Devam eden savaşta onlardan haber alamadığımız için eve dönmüş olmalılar. Yani Ulysses ve Diomede Tru-

valıların binlerce askerden mahrum kalmasına neden olmuştu. Diğer prensler kafalarında güzel düşüncelerle uyumaya gittiler. Ulysses ve Diomede ise denizde yüzüp kaplıcaya gittiler, gül rengindeki şafak gökyüzünü kaplarken kahvaltı ettiler.

VI

Gemi savaşları

Şafak sökünce Agamemnon uyandı, kalbindeki korku gitmişti. Zırhını giydi ve at arabalarının önünden yürüyecek komutanları sıraya dizdi. Komutanları ordunun mızrakçıları, okçuları ve sapancıları izleyecekti. Büyük kara bir bulut kapladı gökyüzünü ve buluttan kırmızı bir yağmur döküldü. Truvalılar bir tepede toplanmıştı. Zırhı parıldayan Hektor sağa sola, ileri geri dolanıyordu, tıpkı bulutun arkasına bir gizlenip bir ortaya çıkan yıldız gibi.

Ordular karşı karşıya geldi ve bir orağın uzun mısır tarlasını kesip geçmesi gibi askerler de birbirlerini devirdiler. En cesur Truvalı askerlerin miğferleri Yunan ordusundaki rütbelilerin ellerine geçmişti. En cesur Yunan askerlerin kılıçları da Truvalıların ellerindeydi ve aynı zamanda oklar yağmur gibi yağıyordu üzerlerine ama iki taraf da pes etmiyordu. Ancak ağaçları kesmekten yorulan oduncuların sessiz tepelerde yemek molası vermesi gibi öğle vakti Yunan askerlerin ilk sırası taarruza geçti, önlerinde Agamemnon ilerliyordu. Agamemnon iki kişiyi mızrakla vurdu, onların göğüs zırhlarını alıp at arabasına yükledi. Sonrasında Hektor'un bir kardeşini mızrakla vurup diğerini kılıcıyla yere serdi. Boşu boşuna savaş tutsağı olmayı talep eden iki kişiyi daha öldürdü. Piyade erleri başka piyade

erlerini öldürdü; at arabası süren askerler de diğerlerini. Yunanlar rüzgârlı bir günde ormana düşen yangının ağaçlara sıçraması, uğuldaması ve hızla ilerlemesi misali Truvalı askerlerin arasına daldılar. Sahipsiz at arabalarını çeken atlar arazide deli gibi koşuşturuyordu. At arabalarını süren askerler ölmüştü. Devasa kanatlarını çırpan açgözlü akbabalar askerlerin üzerini sarmıştı. Agamemnon devam etti ve en gerideki Truvalıları da vahşice katletti ancak geri kalanlar geçitlere ve geçitlerin dışındaki meşe ağacına kadar çekildiler, sonra da durdular.

Hektor savaşmıyordu ama emri altındaki askerlerin düşmana karşı gelip bir sıra oluşturması ve rahatlaması için onları cesaretlendiriyordu çünkü ovanın ta karşısından Yunan duvarından geri çekilmişlerdi. Eski kral Ilus'un mezarının bulunduğu tepeyi ve incir ağacının olduğu yeri arkalarında bırakmışlardı. Truvalı askerleri yeniden harekete geçirmek için Hektor'un pek çok şeyle uğraşması gerekiyordu ve biliyordu ki askerler yeniden toparlanırsa onları hiçbir kuvvet yenemezdi. Bunun doğru olduğunu da kanıtladı. Truvalılar yeniden bir araya gelip sıraya girdi. Agamemnon Kral Rhesus'tan önce savaşmak için Truva'ya gelen Trak komutanını öldürdü. Fakat komutanın abisi mızrakla Agamemnon'u kolundan vurdu ve Agamemnon da ona karşılık verdi. Komutanın yarası çok fazla kanıyordu, dayanılmaz acılar içindeydi. Sonunda at arabasına atladı ve araba onu gemilere taşıdı.

Hektor askerlere taarruz emrini verdi. Truvalı askerlerin hattına doğru koşturdu ve ilerlerken öldürmeye de devam etti. Öldürdüğü dokuz Yunan komutanı gezinen dalgaların etkisiyle dağılan dalgalar gibi mızrakçıların üzerine düştü ve onları etrafa dağıttı.

Yunan askerler dağılmıştı artık. Ulysses ve Dio-

mede dört Truva liderini öldürmek için merkezde durmasaydı askerler gemilere doğru sürülür ve acımadan öldürülürdü. Truvalıların tarafında savaşan Hektor onlara saldırsa da Yunanlar geri dönüp düşmanlarıyla yüz yüze gelmeyi düşündü yeniden. Fakat Diomede mızrağıyla Hektor'un miğferine doğrudan nişan aldı ve miğfere sertçe çarptı. Mızrağın ucu miğferi delip geçmese de Hektor sersemledi ve yere yığıldı. Kendine geldiğinde at arabasına bindi ve yaveri onu at arabasıyla Yunan ordusunun sol kanadında bulunan Nestor ve Idomeneus'un yanına götürdü. Sonra Diomede eski kral Ilus'un mezarının olduğu tepeciğin üstündeki sütunun yanında duran Paris'le dövüşmeyi sürdürdü ve Paris onun ayağına okunu sapladı. Ulysses yere oturan Diomede'nin yanına gelip ayağına saplanan oku çıkardı. Diomede at arabasına atladı ve onu gemilere taşıdılar.

Merkezde dövüşen Yunan komutanlardan bir tek Ulysses kalmıştı geriye. Yunanlar kaçışınca Ulysses Truvalıların oluşturduğu kalabalık içinde yalnız kalmıştı. Truvalı askerler ona doğru koşturuyordu. "Bu savaştan kaçanlar korkaktır," dedi Ulysses kendi kendine. "Ama ben kaçmayacağım. Hepsine karşı tek dövüşeceğim." Vücudunun ön kısmını boynunun etrafından bir kemerle tutturduğu devasa kalkanıyla kapladı. Dört Truvalıyı öldürdü, beşincisini yaraladı ama yaralanan askerin kardeşi Ulysses'in göğüs zırhına mızrağıyla hedef aldı, mızrak zırhın tam yanını sıyırarak geçti. Sonrasında Ulysses ona mızrak fırlatan Truvalıya dönüp saldırdı. Asker kaçınca Ulysses mızrağını omzunun üstünden fırlatıp askerin göğsüne sapladı ve asker oracıkta öldü. Ulysses kendisini yaralayan okun düştüğü yere doğru sürüklendi ve tam üç kez diğer Yunanlara seslendi. Menelaus ve Aias onu kurtarmaya koştu. Etrafını saran Truvalılar bir adamın vurduğu

yaralı geyiğin etrafında toplaşan çakallara benziyordu. Aias koşup kendi büyük zırhıyla yaralı Ulysses'in üstünü örttü. Menelaus'un at arabasına binip gemiye doğru ilerlediler.

Bu süre zarfında savaşın sol kanadında Hektor Yunan askerlerini öldürüyordu. Paris Yunan hekim Machaon'u okuyla yere serdi ve Idomeneus, Nestor'a Machaon'u at arabasına koymasını ve kendi kulübesine götürmesini emretti. Hekimin yarası orada iyileştirilebilirdi. Tam bu sırada Hektor Aias'ın Truva askerlerini öldürdüğü hattın merkezine hızla girdi ancak Yunan komutan Eurypylus, Paris'in yayından çıkan bir okla yaralandı. Komutanın yoldaşları onu kalkanları ve mızraklarıyla korudu.

Böylece Aias'ı korumaya çalışırken en iyi Yunan askerler yaralanmış, savaş dışı bırakılmıştı. Mızrakçılar kaçışıyordu. Bu sırada Akhilleus gemisinin kıçında durmuş Yunanların yenilgisini izliyordu fakat çok kötü bir biçimde yaralanmış Machaon'un Nestor'un arabasında taşındığını görünce herkesten çok sevdiği arkadaşı Patroklus'a oraya gitmesi ve Machaon'un durumunu öğrenmesi emrini verdi. Patroklus geri döndüğünde Nestor'la şarap içiyordu. Nestor, Patroklus'a kaç komutanın yaralandığını söyledi. Patroklus acele ediyordu ama Nestor gençliğinde savaşırken kazandığı başarılar hakkında uzun bir hikâye anlatmaya başladı. En sonunda Patroklus, Akhilleus'a emretti. Eğer Akhilleus savaşta kendisi yer almayacaksa en azından adamlarını Patroklus'un askerlerinin yanına gönderecekti. Patroklus ise Akhilleus'un görkemli zırhını giyecekti. Bu yüzden Akhilleus ile karşılaşmayı bile göze alamayan Truvalılar onun savaşa geri döndüğünü sanıp korkacaktı.

Bunun üzerine Patroklus Akhilleus'un yanına koştu ama yolda yaralanan Eurypylus'la karşılaştı. Euryp-

ylus onu kulübesine götürüp bir bıçak yardımıyla kalçasına saplanan oku kesti, yarayı sıcak suyla yıkadı ve acısını dindirsin diye sert bir ağaç köküyle ovaladı. Böylece Patroklus onunla bir süre kaldı. Nestor'un verdiği tavsiye en sonunda ölümüne neden olacaktı. Savaş artık daha çetin geçiyordu. Agamemnon, Diomede ve Ulysses mızraklarının üzerine dayanıp topallayarak yürüyordu. Agamemnon gemileri deniz kıyısına demirlemek, geceleyin yola çıkıp kaçmak istiyordu yeniden. Ancak Ulysses ona çok kızdı ve "Bizim yerimize onursuz başka bir ordunun başına geçmeliydin sen. Korkaklar gibi kaçmaktansa biz ruhumuzu teslim edene dek savaşırız! Askerlerin kaçma planını duymasından korkuyorsan sessiz ol. Bir adamın ağzından bu sözler dökülmemeli. Verdiğin tavsiyeyi resmen küçümsüyorum çünkü savaşın orta yerinde onlara gemilere binmeleri emrini verirsen Yunan askerler ümitsizliğe düşecektir."

Agamemnon utanmıştı ve yaralanan krallar savaşamayacak durumda bile olsalar diğer askerleri yüreklendirmek için Diomede'nin tavsiyesiyle savaşın içine daldı. Yunan askerleri kendilerine getirdiler, Aias askerlerin Hektor'un göğsüne koca bir taş fırlatmasına izin verdi. Bu yüzden Hektor'un arkadaşları onu savaş alanından çıkarıp nehir tarafına taşıdılar. Yüzüne su serptiler ama Hektor yerde öylece yatıyor, ağzından siyah kanlar fışkırıyordu. Herkes onun öleceğini düşünüyordu. Aias ve Idomeneus Truvalı askerlerin üzerine doğru ilerlerken Akhilleus ile askerleri olmadan da Truvalılara karşı dayanabileceklerini anlamışlardı. Fakat Hektor hayatta ise savaşı hiçbir şekilde kaybedemezlerdi. O zamanlar insanlar kehanetlere inanırdı. Bir kehanete göre kuşların sağdan veya soldan gelmesi iyi ya da kötü şansın habercisiydi. Savaş esnasında bir defa Truvalı asker Hektor'a kötü şans getirdiğine

inanılan kuşu gösterdi ve şehre geri dönmeleri gerektiğini söyledi. Ancak Hektor "Ülkemiz için savaşmak en iyi kehanettir," dedi. Hektor ölüm kalım savaşı verirken Truvalıların yöneteceği başka bir büyük şehir bulunmadığından Yunanlar kazanıyordu ama Hektor uyandı, iki ayağının üzerinde dikildi. Truvalı erkekleri cesaretlendirmek için bir o yana bir bu yana koşuşturuyordu. Sonrasında Yunanların çoğu onu görünce kaçıştılar. Aias ve Idomeneus'la birlikte geri kalan cesur askerler Truvalılarla gemilerin arasında kalıp kare şeklini aldılar. Hektor, Aenas ve Paris üzerlerine doğru geliyor, mızraklarını fırlatıyordu. Her birini öldürdüler. Yunanlar arkalarını dönüp kaçıştı. Truvalılar ölen askerlerin zırhını almak için durduysa da Hektor haykırdı: "Çabuk gemiye binin ve savaş ganimetlerini bırakın. Arkada kalan herkesi öldürürüm!"

Bunu duyan Truvalıların hepsi denizde büyük bir dalganın tekneyi sürüklemesi gibi at arabalarını Yunan gemilerini koruyan çukura doğru sürdüler. Yunanlar gemi güvertelerindeydi, deniz savaşlarında kullanılan uzun mızraklarla saldırıyorlardı. Truvalılar da gemilere binip kılıç ve baltayla onlara saldırdı. Hektor'un elinde bir meşale yanıyordu ve bununla Aias'ın gemilerini yakmaya çalıştı ancak Aias uzun mızrağıyla onu uzak tutmayı başardı ve bir Truvalıyı öldürdü. Hektor'un meşalesi elinden kayıp gitti. Aias ona bağırdı: "Acele edin, Hektor'u mahvettim. Adamlarını dansa çağırmıyorsun, savaşmaya çağırıyorsun."

Ölüler yere yığıldı, yaşayanlarsa ölü yığınlarının üzerinde durmak ve gemilerin tepesine çıkmak için onların üzerine basıyordu. Hektor bir deniz dalgasının dik bir kayaya çarpması gibi öne atıldı ancak Yunanlar kayaya dönüştü sanki. Yine de komutanlarının emriyle Truvalılar en önemli gemilerin ağızlarını geçmişti. Bu sırada Aias yaklaşık altı metre uzunluğundaki mızrakla

saldırıya hazırlanıyor, güverteden güverteye atlıyordu. Yunanların karaya ayak bastığı gün Paris'in vurduğu prensin gemisinin kıçını Hektor yakaladı ve bağırdı: "Ateşi getirin!" Aias bile bu tuhaf deniz savaşında güverteden ayrılıp karaya indi, elindeki mızrakla geminin pencerelerine hücum etti. Aias koruduğu gemiye ateş taşıyan iki adamı öldürdü.

VII

Patroklus'un Ölümü ve İntikamının Alınması

O sırada gemilerin etrafını saran meşaleler alev alev yanıyordu. Her şey yitip gitmişti. Patroklus yarasıyla uğraşan Eurypylus'un kulübesinden çıkageldi, Yunanların büyük bir tehlike içerisinde olduğunu görünce gözyaşları içinde hemen Akhilleus'un yanına gitti. "Niye ağlıyorsun?" diye sordu Akhilleus, "Annesi onu kollarına alana kadar kadının eteklerine tutunup gözyaşlarını tutamayan bir kız çocuğu gibisin. Evinden kötü bir haber mi aldın? Babanın başına mı bir şey mi geldi ya da benimkine? Ya da ahmak Yunanların başına gelenlere mi üzülüyorsun?" Patroklus, Ulysses ve diğer birçok prensin yaralanıp savaşamayacak durumda olduğunu açıkladı ve sonra Akhilleus'un zırhını giyip savaşa katılmamış zinde askerlerini savaşa sokmasına izin versin diye ona yalvardı. Ona göre iki bin güçlü savaşçının görevlendirilmesi savaşın kaderini değiştirebilirdi.

Akhilleus üzgün olduğunu dile getirip Hektor gemilerini yakmaya çalıştığından artık savaşa katılmayacağını söyledi. Patroklus'a zırhını, atlarını ve emrindeki adamları verecekti, ancak Patroklus Truvalı askerleri gemilerden yönetecek, onların peşinden gitmeyecekti.

O sırada zırhı mızraklarla kaplanmış Aias bitap düşmüştü, devasa zırhını bile güçlükle taşıyordu. Hektor kılıcıyla onun mızrağını parçaladı, mızrağın bronz ucu yere düşünce ses çıkardı. Aais ucu bile olmayan mızrağı sağa sola savuruyordu. Geri çekildi ve ateş tüm gemisini sardı. Bunu gören Akhilleus, Patroklus acele etsin diye onun kalçasına vurdu. Patroklus tüm Truvalıların korkup kaçtığı Akhilleus'un parlak zırhını üstüne geçirdi, kavalyesi Automedon'un çocukları gibi gördüğü Xanthus ve Balius adlı iki atın çektiği at arabasına atladı ve yan tarafta başka bir at daha onları takip etti. Tüm bunlar olurken Akhilleus'un Myrmidonlar diye adlandırılan iki bin askeri zırhlarını giymişti ve ordu, her birinde tam dört yüz askerin ve bu askerleri yöneten soylu bir komutanın bulunduğu beş bölüğe ayrılmıştı. Bir alageyiği yedikten sonra susuzluklarını tepedeki bir su kuyusundan gidermek için istekle koşturan kurt sürüsü gibi öne atıldı askerler.

Sonra da Akhilleus'un görevlendirdiği askerlerin hepsi, miğferleri ve zırhları birbirine değecek kadar yakın konumlandılar. Karşıdan bakıldığında parlak bir bronz duvar hareket ediyor gibiydi. Patroklus öndeki at arabasından onları yönlendiriyordu. Truvalıların yanına doğru hızla indiler ve Yunan askerinin başındaki lideri gören Truvalı askerler Akhilleus'un parlak zırhıyla korkunç atlarını tanımıştı. Bu yüzden onun savaşa geri döndüğünü sandılar. Ardından Truvalı askerlerin her biri hangi yöne kaçabileceklerini görmek için etraflarına bakındı ve bir asker savaş meydanında kaçmanın yollarını arıyorsa mutlaka kafasına koyduğu şeyi yapardı. Patroklus aceleyle Protesilaus'un gemisine doğru gitti ve oradaki Truvalı askerlerin liderini öldürdü, hepsini uzaklaştırıp ateşi söndürdü. O sırada Truvalılar gemileri terk ederken Aias ve savaşta yaralanmamış diğer Yunan prensleri de onların arasına karışmıştı, kılıç

ve mızraklarıyla düşmana sertçe vuruyorlardı. Hektor yeniden savaştaki o kırılma noktasına gelindiğinin farkındaydı, yine de orada öylece duruyordu. Truva ordusu karışmıştı ve ordu paramparça edilen at arabalarının atıldığı hendeğin üzerine doğru itiliyordu, atlar ovada başıboş dolaşıyordu.

Akhilleus'un atları hendeği boşalttı; Patroklus hendekten çıkarılanları, Truvalılar ile kendi şehirlerine inşa ettikleri duvarın arasına sürüklerken birçok askeri öldürdü, bunların arasında Likyalıların kralı Sarpedon da bulunuyordu. Sarpedon'un vücudunun etrafında Truvalılar toplandı ve savaş bir süre böyle sürüp gitti. Kalkanlara ve miğferlere çarpan mızraklarla kılıçların sesi sanki tepedeki küçük bir vadide oduncuların kestiği ağaçların düşerken çıkarttığı sese benziyor, büyük bir gürültüye neden oluyordu. Sonunda Truvalılar kırılma noktasına gelince Yunanlar cesur Sarpedon'un zırhını çıkardı. Bunu gören askerlerin dediğine göre iki kanatlı melekler gibi Uyku ile Ölüm onun vücudunu alıp ülkesine taşımıştı. Patroklus Akhilleus'un kendisine söylediklerini unutmuştu. Truvalıları ovanın karşısına dek takip etmeli, onları surların arkasına girmeye mecbur edene kadar da geri dönmemeliydi. Truva duvarının dibine ulaşana dek hızlandı ve yolu üzerindeki askerleri öldürmeye devam etti. Duvara üç kez tırmanmayı denedi ama üçünde de başarısız oldu.

Geçitte at arabası üzerinde ilerleyen Hektor kavalyesine atları kamçılayıp savaşa sokmasını emretti. Kısa ya da uzun boylu olması fark etmeksizin atları diğer herkesten kaçırıp kendisine ağır bir taş fırlatan Patroklus'un üzerine sürmesini istedi ondan. Hektor'un attığı taş isabet etmemişti ama at arabasını süren arabacının ölmesine neden olmuştu. Sonrasında Patroklus arabacının zırhını çıkarmak için aşağı inmişti. Hektor tam tepesine dikilmişti ve ölen arabacayı kafasından tu-

tup havaya kaldırmıştı. Yerde sürüklenen Patroklus'un üzerine mızraklar ve oklar yağmıştı. En sonunda, güneşin batmasına yakın Yunanlar Patroklus'u savaşın içinden çekip çıkardı. Patroklus üç defa Truvalı askerlerin arasına daldı. O karmaşada Akhilleus'un başlığı gevşedi, Patroklus'unki ise başından kayıp gitti. Patroklus sırtından yaralandı, önüne geçen Hektor mızrağını ona sapladı. Patroklus son nefesini verirken gelecekten haber de veriyordu: "Ölüm tam yanı başında duruyor Hektor, soylu Akhilleus'un elinden gelecek." Automedon hızlı atının üzerinde ilerledi ve Akhilleus'a sevgili arkadaşının ölüm haberini verdi.

Akhilleus büyük savaşın ilk safhasında yaralandığından birkaç gün savaşamayacak haldeydi ve bu hikâye onun hakkında olduğu için kısa süre içerisinde Patroklus'un intikamını almak için savaşa geri dönüp Hektor'u nasıl öldürdüğünden söz etmeliyiz. Patroklus yere düşünce Hektor tanrıların Peleus'a, Peleus'un da oğlu Akhilleus'a verdiği zırhı zorla almaya çalışıyordu. Akhilleus Truvalı askerleri korkutacağını düşünerek zırhı Patroklus'a vermişti. Havada uçuşan mızraklar artık kendisine ulaşamadığında Hektor kendi zırhını çıkarıp Akhilleus'unkini giydi. Yunanlar ve Truvalılar Patroklus'un vücudunu ele geçirmek için savaşıyordu artık. Ardından tanrıların lideri Zeus, olup bitenleri görmek için aşağı baktı ve Hektor'a hiçbir zaman eve dönemeyeceğini ve eşi Andromakhe'nin yanına gidemeyeceğini söyledi. Buna rağmen, Hektor Patroklus'un ölü bedeni etrafındaki dövüşe yeniden katıldı, burada Patroklus'un at arabasını süren Automedon gibi en iyi askerler dövüşüyordu. Tam o anda Truvalılar savaşı iyi bir şekilde sürdürürken Yunanlar, Akhilleus'a arkadaşının ellerinde olduğunu bildirmesi için yaşlı Nestor'un oğlu Antilokus'u yolladı ve Antilokus haberi yetiştirmek için koştu. Aidas ile kardeşleri de Patroklus'un

bedenini gemiye taşımaya çalışan Yunan askeri koruyordu o sırada.

Antilokus koşarak Akhilleus'un yanına ulaştı ve "Ölen Patroklus'tu. Hektor onun zırhını ele geçirdiğinden onun ölü vücudu etrafında dövüşüyorlar," dedi. Akhilleus tek kelime etmedi ama kulübesinde yere çöktü ve Antilokus onu ellerinden yakalayıp durdurana dek elindeki hançerle saçlarını kesti. Antilokus, yaşadığı üzüntüden dolayı Akhilleus'un hançerle boğazını kesip intihar edeceğinden korkmuştu. Annesi Thetis onu sakinleştirmek için denizden çıkageldi. Arkadaşını katleden Hektor'u öldürüp intikamını alamazsa ölmeyi diliyordu Akhilleus. Bunu duyan Thetis zırhı olmadığından şu anda savaşamayacak durumda olduğunu söylüyordu ona. Biraz sonra zırh tanrısının yanına gidip şimdiye dek kimsenin var olduğunu bile düşünmediği bir zırh, miğfer ve göğüs zırhı ile çıkagelecekti.

Tüm bunlar olurken vücudu gemilerin yanında kan ve tozla kaplanan Patroklus'un etrafındaki savaş giderek şiddetlendi, vücudu paramparça olmuştu ve oradan oraya sürükleniyordu. Akhilleus bunu görmeye dayanamıyordu ama annesi taşların, okların ve mızrakların yağmur misali havada uçuştuğu savaşa zırhı olmadan girmemesi konusunda onu uyarmıştı. Ayrıca uzun boyluydu ve bu nedenle başka birinin zırhı da üzerine olmuyordu. Bu yüzden silahsız vaziyette bulunduğu hendekten aşağı doğru indi ve kızıl günbatımı altında hendeğin tepesinde dururken ateş sarısı saçları parlıyordu. Akhilleus görkemli ateşin yanı başında durmuş, kuşatma altındaki şehrin duvarına çıkıp hücuma geçtiğinde çalan boru sesi gibi avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Tam üç kez gücü yettiğince bağırdı. Her seferinde Truva'nın atları korkudan titredi ve saldırmayı bırakıp o tarafa baktılar. Truvalı üç asker şaşkına döndü ve korkudan titredi. Ardından Yunan askerleri Patroklus'un

bedenini tozun ve ok saldırısının içinden çekip çıkardı ve onu bir tabutun üzerine koydular. Onları Akhilleus takip etti. Ağlıyordu, çünkü onu at arabasına bindirip atlarla savaşa gönderen kendisiydi ve artık geri dönen Patroklus memnuniyetle karşılanacak halde değildi. Sonra güneş battı, her yer kapkaranlıktı.

Truvalı askerin biri Hektor'un savaşmayı bırakıp Truva duvarına gelmesini diledi çünkü şurası kesindi ki Akhilleus ertesi gün savaşta en ön safta olacaktı. Fakat Hektor "Kendi benliğimizi duvarların ardına neden kapatalım? Akhilleus'un saldırmasına izin verin, onunla bizzat karşı karşıya geleceğim," dedi. Truvalılar neşelendi, onlar ovada kamplarını kurarken Akhilleus'un kulübesindeki kadınlar Patroklus'un ölü bedenini yıkıyordu. Akhilleus Hektor'u öldüreceğine dair yemin etti.

Şafak söktüğünde Thetis geldi ve Tanrı'nın Akhilleus için yaptığı yepyeni, muhteşem zırhı ona verdi. Akhilleus zırhını giydi, adamlarını uyandırdı. Ulysses onurlu birinin önemseyeceği tüm kuralları biliyordu; kurban etme ve diğer törenlerle Akhilleus ve Agamemnon arasında barış köprüsü kurulana, Akhilleus'un önceden almak istemediği hediyelerin hepsini Agamemnon ona verene dek savaşa izin vermeyecekti. Akhilleus hediyelerin peşinde değildi, sadece savaşmak istiyordu ama Ulysses'in sözünü dinleyip yapılması gerekene uydu. Ardından hediyeler gönderildi, Agamemnon ayağa kalktı ve yaptığı saygısızlıktan ötürü üzgün olduğunu söyledi. Askerler kahvaltı ederken Akhilleus ne yemek yiyor ne de bir şey içiyordu. At arabasına bindi ve atı Xanthus uzun yelesi yere değene kadar kafasını eğdi. Batı rüzgârının çocuğuydu ve büyülü bir at olduğundan konuştu: "Seni çabucak istediğin yere taşıyacağım ama savaşta öleceksin ve öleceğin gün pek yakındır." "Bunun farkındayım," dedi Akhilleus, "an-

cak bu savaşta Truvalılara gereken karşılığı verene kadar savaşmaya devam edeceğim."

Böylece bütün bir gün Truvalıların peşinden gidip onları öldürdü. Onları nehre sürdü, nehir bir sel gibi akmasına rağmen karşıya geçti ve ovadaki diğer askerleri de öldürdü. Ova ateş aldı, yanan çalılar ve kurumuş uzun otlar etrafını sarmıştı ama ateş içinden geçerek yolunu açtı ve Truvalı askerleri duvara kadar kovaladı. Geçitler ağzına kadar açılmıştı, Truvalılar korkmuş geyikler gibi içeri hücum ediyordu. Ellerinde kalkanlarını taşıyan tüm Yunan ordusu sıraya girerken onlar da kalenin mazgallı siperlerine tırmanıyor, artık güvende olduklarını düşünüp aşağıdakileri izliyordu.

Hektor geçidin önünde tek başına öylece dikiliyordu, yeni zırhı içinde bir yıldız gibi parlayan Akhilleus'un o tarafa gittiğini gören yaşlı Priam gözyaşları içinde Hektor'a seslendi: "İçeri gir! Oğullarımı bu adam öldürdü ve seni de öldürürse ben bu yaşta kimden yardım isteyeceğim?" Hektor'un annesi de ona seslendi ama o yerinden kımıldamıyor, Akhilleus'u bekliyordu. Hikâyeyi anlatanların söylediğine göre korkusuna yenik düşen Hektor, üzerindeki zırhla Truva'nın etrafında tam üç tur atmış, Akhilleus ise onu kovalamıştı. Bu doğru olamaz; çünkü ayak bileklerine kadar uzanan kalkanları ve devasa bir zırhı bulunan ölümlü bir adamın Truva şehri etrafında üç tur atması mümkün değildir. Üstelik Hektor en cesur askerlerdendi ve tüm Truvalı kadınlar duvarın tepesine çıkmış onu izliyordu.

Hektor'un kaçmış olduğuna inanmıyoruz. Bu hikâye Hektor'un Akhilleus'u bir anlaşma yapmaya davet etmesiyle devam ediyor. Bu dövüşün galibi ölen rakibinin zırhını alacak ama rakibinin gömülmesi için onu arkadaşlarına teslim edecekti. Ancak Akhilleus

hiçbir koşulda Hektor'la bir anlaşmaya varamayacağını söyledi, mızrağını Hektor'a doğru savurdu ve mızrak omzunun üzerinden uçup gitti. Buna karşılık Hektor mızrağını ona fırlatsa da mızrak Tanrı'nın Akhilleus için yaptığı zırhı delemedi. Hektor'un başka mızrağı kalmamıştı. Akhilleus'un elinde bir tane daha vardı. Bu yüzden Hektor haykırdı: "Onurlu bir şekilde ölmeme izin ver!" deyip kılıcını çekti ve Akhilleus'a saldırdı. Hektor kılıcını ona savuramadan önce Akhilleus mızrağını çoktan fırlatmış ve Hektor'un boynuna saplamıştı. Hektor toz bulutunun içine düştü, Akhilleus "Köpekler ve kuşlar seni yiyip bitirecek," dedi ona. Hektor son nefesini verirken Priam'dan alınacak altın karşılığında cesedinin Truva'ya teslim edilmesi ve yakılması için Akhilleus'a yalvardı. Fakat Akhilleus, "Tazı getireceğim! Çiğ etini parçalayıp yesinler diye getireceğim onları. Ama köpekler de tadına bakmalı. Baban senin ağırlığında altın teklif etse bile yapacağım bunu," dedi. Hektor'un son sözleri geleceği müjdeliyordu: "Paris seni Scaean geçidinde öldürdüğü zaman beni hatırla." Sonra da cesur ruhu Ölüler Diyarı'na gitti. Ulysses hâlâ hayattayken bu diyara gitmişti, bunu hikâyenin devamında göreceğiz.

Çok geçmeden Akhilleus kötü bir davranış sergileyip ölen Hektor'un ayağında topuktan bileğe kadar bir yarık açtı, yarıklardan kayış geçirip bunları at arabasına bağladı ve ölü bedeni yerde sürükledi. Duvarda olanları izleyen Truvalı kadınların hepsi acı acı bağırdı, Hektor'un eşi kadınların feryatlarını duydu. Andromakhe evinde, içerideki odalardan birinde oturmuş örgü örüyor, üzerine çiçekler işliyordu. Hizmetçilerine seslenip savaştan yorgun dönecek Hektor için banyoyu hazır etmelerini söylemişti. Ancak duvardan gelen feryatları duyunca ürperdi ve minik dokuma tezgâhı elinden kayıp yere düştü. "Hektor'un annesi ağlıyor,

onun ağlaması bu," dedi ve insanların neden bu kadar ağlayıp sızladığını görmek için yanına iki hizmetkârını alıp dışarı çıktı.

Koşarak ilerledi ve mazgallı sipere ulaştı. Sevgili eşinin vücudunun Akhilleus'un arabasının arkasında, toz toprak içinde gemilere sürüklendiğini gördü oradan. Gözlerine karanlık çöktü ve bayıldı. Kendine geldiğinde artık küçük oğlumu koruyacak kimse kalmadı diyerek feryat etti. Diğer çocuklar oğlunu ziyafetlerden iterek uzaklaştıracak ve ona "Ne oldu; baban sizi terk mi etti?" diyerek sataşacaklardı. Hektor'un cansız bedeni ise çırılçıplak halde geminin tepesinde sergilenecekti. Bedeni yakılmayacaktı ve kimse dua etmek için başında toplanamayacaktı. Yakılmayan ve gömülmeyen bedenlerin en büyük talihsizliklere uğrayacağı düşünülürdü, çünkü yakılmayan beden ölüler tanrısı Hades'in evine ulaşamaz, ölülerle yaşayanlar arasındaki karanlık sınırda huzura kavuşmadan, başıboş halde sonsuza dek dolaşır dururdu.

VIII

AKHILLEUS'UN ZULMÜ VE HEKTOR'UN KURTULMASI

O gece Akhilleus uykuya daldığı vakit Patroklus'un hayaleti çıkageldi, "Neden beni yakmalarına ve gömmelerine izin vermiyorsun? Ben diğer ölülere yaklaşamadığımdan onların ruhları acı içinde. Yalnız başıma Hades'in karanlık evinde dolaşıp duruyorum," dedi. Akhilleus rüyadan uyandı, onun verdiği emirle askerler ağaç kesti, çıra ve kütük yığınlarını bir araya getirdi. Oluşan yığının üstüne beyaz ketenle üzerini örttükleri Patroklus'u yerleştirdiler ve bunun ardından bir sürü sığır kestiler. Akhilleus savaş tutsağı olarak alınan on iki Truvalı'nın boğazını kesti, Patroklus'u onurlandırmak için onları da yakacaktı. Sonra uzunluğu ve genişliği otuz metreyi bulan koca odun yığınlarını şaraba batırıp ateşe verdiler. Ateş tüm gece yanmaya devam etti, sabaha karşı da söndü. Patroklus'tan kalan beyaz kemikleri altın bir kutuya yerleştirip Akhilleus'un kulübesine getirdiler. Akhilleus öldüğü zaman vücudunun yakılmasını ve arkadaşlarının küllerine karışmak istediğini, ikisinin üzerini taşla kapatıp bolca toprak atmalarını ve mezarın üzerine de taş sütun dikmelerini söyledi. Burası Truva ovasındaki tepelerden yalnızca biri, ancak uzun zaman önce mezarın üzerindeki sütun çökmüştür.

Tüm bunların ardından geleneklere uyarak Akhilleus arkadaşı Patroklus'un onuruna at arabası yarışı, koşu yarışı, dövüş, güreş ve okçuluk gibi yarışmalar düzenledi. Koşu ile güreş yarışmasını Ulysses kazandı, yarası çoktan iyileşmişti.

Fakat Akhilleus Hektor'un ölü bedenini gökteki tanrılar bu durum karşısında sinirlenene kadar Patroklus'un mezarı için ayrılan tepenin etrafında her gün sallandırmaya devam etti ve Thetis oğlu Akhilleus'a ölü bedeni Priam'a geri vermesi, karşılığında fidye talep etmesini söyledi. Priam'a oğlunun bedenini fidye karşılığında geri alabileceğini söylemesi için bir elçi gönderildi. Oğlunu elinden alan Akhilleus'un huzuruna aciz bir halde çıkmak Priam için çok kötü bir durumdu ancak tanrılara itaatsizlik edemezdi. Sandığını açtı, içerisinden yirmi dört tane işlenmiş, güzel kıyafeti çıkardı ve on ağır altın kalıp veya talent* ölçüsü kullanarak elbiseleri tartıp altından güzel bir kupa seçti. Dokuz oğlunu yanına çağırdı, aralarında Paris, Helenus ve Deiphobos da vardı. Priam onlara seslenip "Gözüm görmesin sizi, reziller; Hektor'un yerine siz ölseydiniz keşke!" dedi. Üzüntüden ne dediğini bilmiyordu, sinirliydi; "Şimdi gidin ve bir at arabası ayarlayın. Üzerine de şu değerli eşyaları yerleştirin." Hep birlikte katırları at arabalarına bağladılar, Priam'ın seçtiği eşyaları arabaya yüklediler ve dua ettikten sonra Priam gece boyunca Akhilleus'un kulübesine doğru yol aldı. Kulübeye vardığında içeride kimse yoktu. Akhilleus'un önünde dizlerinin üzerine çöktü ve onun ölüm dağıtan korkunç ellerini öptü. "Tanrıların verdiği korkuyla acı bana ve oğlumu geri ver," dedi ve ekledi: "Kendi babanı düşün. Daha önce hiç kimsenin yapmadığını yapıyorum, oğlumu katleden kişiye yalvarıyorum. Acı bana."

* Antik Yunan'da 26 kilograma eşit bir ölçü birimi (ç.n.)

Akhilleus'un aklına kendi babası geldi bunları duyunca, babası çok uzaklarda yaşıyordu, yaşlanmış ve güçten düşmüş olmalıydı. Akhilleus gözyaşlarını tutamadı, Priam da ağladı ve sonra Akhilleus diz çöken Priam'ı ayağa kaldırdı, onunla arkadaşça konuştu, yaşına rağmen hâlâ iyi durumda olması konusunda hayranlığını dile getirdi. Priam da Akhilleus'un nasıl böyle harika biri olduğuna şaşırdı. Akhilleus babası Peleus gibi Priam'ın zengin ve mutlu biri olduğunu sanıyordu ama artık ikisi de yaşlanmış, güçten düşmüştü ve keder içindeydi. Çünkü Akhilleus çok yakın bir zamanda öleceğinin farkındaydı, ölüm kapısındaydı artık. Bu yüzden Akhilleus Hektor'un gömülmesi için kadınlara hazırlık yapmalarını emretti. Hektor'u Priam'ın aldığı beyaz bir örtüye sarıp at arabasına koydular. Akşam yemeği hazır olunca Priam ve Akhilleus beraber yiyip içti ve kadınlar uzun süre kalamayacak olsa da Priam'ın yatağını hazırladılar. Akhilleus uyurken Priam Truva'ya doğru yola çıktı.

Tüm kadınlar onu karşılamak ve matem tutmak için dışarı çıktı. Hektor'un bedenini Andromakhe'nin evine taşıyıp yatağa koydular. Yatağın etrafına kadınlar toplandı ve her biri ölen büyük savaşçıya sırayla şarkı söyledi. Annesi ağlayıp sızladı. Eşi Andromakhe ile Helen ise koyu renkli kıyafetler giyiyordu. Helen beyaz kollarını havaya kaldırdı ve "Paris beni Truva'ya getirdiğinden beri Hektor en yakınlarımdan biri oldu. O gün ölen keşke ben olsaydım. Buraya geldiğim ilk günden beri kız kardeşleriyle anneleri beni azarlarken onun bana bir kere bile kötü ve düşmanca bir söz söylediğini işitmedim. Babası da bana karşı çok iyiydi, kendi kızı gibi görürdü beni; ama artık temiz bir kalbin ve nazik sözlerin inceliği düşmanca düşünmelerine engel olamayacak. Ah! Acıyın bana, acıyın. Koca Truva ül-

kesinde tüm insanların karşısında ürperdiği arkadaşım, kardeşim olacak insan artık aramızda değil!"

Helen ağladı durdu, fakat yapılması gereken başka bir şey kalmamıştı geriye; koca odun yığınları toplandı ve Hektor yakıldı. İçine küllerinin konduğu altın vazo bir mağaranın içindeki karanlık taş odaya kondu.

IX

Ulysses'in Truva'nın Talihi'ni Çalması

Hektor gömüldükten sonra kuşatma, savaşın ilk dokuz yılında olduğu gibi yavaş da olsa devam etti. Hikâyede gördüğümüz üzere Yunanlar o dönemde hendek kazmak, kule inşa etmek ve ağır kayalar fırlatan makinelerin bulunduğu duvarlara hasar vermek gibi yöntemleri kullanarak bir şehrin nasıl kuşatılabileceğini bilmiyordu. Truvalılar cesaretlerini kaybetmişti, açık arazide savaşmaya cesaret edemiyorlar ve iki müttefikinin yollayacağı destek ordularını bekliyorlardı: Çok uzak bir diyardan gelen Amazon kadınları ve başında şafak tanrısı Eos'un oğlu Kral Memnon'un bulunduğu Khita denen Batılılar.

Tanrıça Athena'nın Truva'da bulunan tapınağında cennetten düştüğüne inanılan kutsal bir heykel bulunduğunu biliyoruz. Palladion denen bu heykel çok eskiydi. "Truva'nın Talihi" olarak da bilinirdi. Tapınakta durduğu sürece insanlar Truva şehrinin ellerinden alınamayacağına inanırdı. Heykel şehrin tam ortasındaki bir tapınağa konmuştu, rahibeler gece gündüz bu heykeli izlerdi. Bu yüzden Yunanların şehre gizlice girip Talih'i çalmasına imkânsız gözüyle bakılırdı.

"Hırsızların Ustası" lakaplı Autolykus'un torunu

Ulysses pek çok kez yaşlı büyükbabasının yanlarında olmasını dilemiştir, çünkü çalmaya değer bir şey varsa Autolykus çalardı. Ancak dedesi ölmüştü ve bu nedenle Ulysses Truva'nın Talihi'ni nasıl çalabileceği konusunda düşünüp duruyor ve büyükbabası orada olsa bu işi nasıl halledeceğini merak ediyordu. Gizlice hırsızların tanrısı Hermes'e, kendisine yardımcı olması için dua ediyordu. Onun için keçileri kurban ettiğinde aklına bir şey gelmişti.

Delos adalarının kralı Anius'la ilgili bir hikâyeye göre kralın üç kızı vardı: Eno, Spermo ve Elais. Eno suyu şaraba, Spermo taşı ekmeğe, Elais ise çamuru zeytinyağına dönüştürebilirdi. Şarap tanrısı Dionysos ile Mısır Tanrıçası Demeter, insanların büyülü kabiliyet dediği güçleri bu kızlara vermişti. Şarap ve zeytin ihtiyacı artan Yunanlar bunları tedarik etmeleri için Fenikeli tüccarlara çok fazla altın ve bronz ödüyordu ve bu durumdan sıkılmışlardı. Ulysses işte bu nedenle bir gün Agamemnon'un yanına gitti, başında durduğu gemiyi bırakıp Delos'a gitmek ve eğer başarabilirse o üç kızı kendi ordugâhlarına getirmek için izin istedi. Böylece şayet doğruysa üçü de mucizelerini gerçekleştirebilirdi. Arada bir çatışma durumu olmadığından Agamemnon Ulysses'e yolculuğa çıkması için gerekli izni verdi. Bunun üzerine Ulysses, İthakalı elli adamın oluşturduğu mürettabatla gemiye bindi ve bir ay içerisinde geri dönme sözünü de vererek denize açıldı.

İki ya da üç hafta sonra Yunan ordugâhının çevresinde pis ve yaşlı bir dilenci görülür oldu. Bu adam bir gece yarısı sürünerek geldi. Üzerinde kirli bir gömlek ve deliklerle dolu, duman lekeleriyle kaplı çok eski bir pelerin vardı. Bunların üstünde de tüylerinin yarısı yolunmuş bir geyik derisi geçirmişti. Bir asa taşıyordu yanında, bir de yemek taşımak için omzundan iple sarkıttığı pis, eski püskü bir çanta. Çömelerek Diomede'nin

kulübesinin kapısına geldi, gülümsüyordu. Batıda dilencilerin yaptığı gibi kapının önünde oturmuştu. Bunu gören Diomede kendisine bir somun ekmek ve iki avuç dolusu et gönderdi, dilenci bunları ayaklarına serdiği çantasının üzerine koydu ve kemik kemiren bir köpek gibi açgözlülükle yedi.

Yemekten sonra Diomede kim olduğunu ve nereden geldiğini sordu, o da Giritli bir korsan olduğuna dair uzun bir hikâye anlattı. Hırsızlık yaptığı için Mısırlıların onu tutsak ettiğinden ve uzun bir süre taş ocağında çalıştığından bahsetti. Güneşte uzun süre kaldığından teni kahverengileşmişti. En sonunda deniz kıyısına bir tapınak inşa edilirken devasa taşların arasına saklanarak kaçmış, Nil Nehri'nin sürüklediği bir sala binmişti. Sal, gece vakti oraya ulaşmıştı. Dilenci karanlıkta saldan çıktığını ve limanda Fenikelilere ait bir gemiyle karşılaştığını söyledi. Fenikeliler de onu köle olarak satmayı düşünerek gemiye almıştı. Fakat şiddetli fırtına gelmiş, gemi Truva'nın yakınındaki Tenedos adaları açıklarında kaza yapmıştı. Dilenci de gemiden kopan tahta parçası üzerinde yalnız başına kaçmayı başarmıştı. Tenedos'tan Truva'ya bir balıkçı teknesi üzerinde gelmişti ve ordugâhta çalışarak diğerlerine bir faydasının dokunabileceğini, böylece Girit Adası'na giden bir gemi bulana dek vücudu ile ruhunu bir arada tutabileceğini ümit etmişti.

Bunları anlatırken Mısırlıların tuhaf yönlerinden de bahsederek hikâyesini ilgi çekici kılmıştı: Kedilere ve boğalara taptıklarından, Yunanların tam zıddı şekilde yaşadıklarından söz etmişti. Bu yüzden Diomede ona kilim ve battaniye vererek kulübesinin girişinde uyumasına izin verdi. Ertesi gün yaşlı adamcağız dilenmeyi ve askerlerle sohbet etmeyi bırakmıştı. Artık oradaki en saygısız ve sinir bozucu kişi oydu, başıboş halde dolaşıyordu ve her zaman bir tartışmaya karışı-

yordu. Bir prensin babası veya büyükbabasıyla ilgili bir hikâyenin detaylarına dair bir anlaşmazlık yaşanıyorsa bu adam aslını bildiğini söyleyip hemen anlatmaya koyuluyordu. Bu yüzden Agamemnon asasıyla onu iteledi, Aias adama bir tekme savurdu, Idomeneus ise büyükannesiyle ilgili bir masal anlattığı için mızrağının ucuyla adamı dövdü. Ondan nefret etmeyen yoktu ve herkes adama bela gözüyle bakıyordu. O sırada uzaklarda olan Ulysses'le alay ediyor ve Autolykus hakkında masallar anlatıyordu ki en sonunda Nestor'un kulübesinden kocaman bir kupa çaldı, altın kupanın her iki kulpunun üzerinde birer güvercin oturuyordu. Yaşlı Nestor bu kupayı çok severdi, kendi evinden getirmişti ve dilencinin kirli çantasında bulunduğunda, herkes onun sürülmesini ve kırbaç cezasına çarptırılmasını istedi. Bu yüzden Nestor'un oğlu genç Thrasymedes adamı sürükleyip Truva'nın ana kapısına getirdi, yanındaki adamlar dilenciyle dalga geçiyor, ona bağırıyordu. Kapıya ulaşınca Thrasymedes yüksek sesle bağırdı: "Ey Truva halkı, bu utanmaz dilenciden bıktık. İlk önce onu bir güzel kırbaçlayalım. Geri dönmeye kalkarsa gözlerini oyacak, ellerini ve ayaklarını keseceğiz. Sonra da köpeklere yem edeceğiz. İstiyorsa sizin yanınıza gelebilir. Şayet istemiyorsa açlıktan ölene kadar dolaşıp dursun."

Truva'nın delikanlıları bunu duyunca kahkaha attı ve cezalandırılacak dilenciyi görmek için bir kalabalık duvarın tepesinde toplandı. Ardından Thrasymedes yorulana kadar adamı kırbaçladı. Dilenci inlemeyi kesene ve yere yığılına dek onu dövmeyi sürdürdüler. Adam kan içinde kalmış, öylece uzanıyordu. Thrasymedes en sonunda dilenciye bir tekme savurdu ve arkadaşlarının yanına gitti. Bir süre yere uzandı, gözlerinden süzülen yaşları silerken doğrulmaya çalıştı ve yere oturdu. Yunanlara lanetler okuyor, kötü sözler söylüyor, günün

birinde sırtlarına yedikleri mızrak darbeleriyle ölmeleri ve köpeklere yem olmaları için dua ediyordu.

En sonunda ayağa kalkmayı başarsa da yine yere düştü ve kapıya doğru emeklemeye başladı. Kapının iki yanındaki duvarların arasında oturdu bir süre, ağladı, sızladı. Tam o anda Helen içeri girdi. İnsanların ona bir yaratık gibi davranmasına üzülmüştü. Dilenciyle konuştu ve ona neden böyle davranıldığını sordu.

Soru karşısında dilenci ilk başta sadece sızlandı ve vücudunun acıyan yerlerini ovaladı. Fakat sonunda dayanamayıp gemi kazasından sonra kötü günler yaşadığını ve evine dönmek için dilendiğini söyledi. Yunanlar onun Truvalılar adına çalışan bir casus olmasından şüphelenmişti. Ancak Sparta'dan gelmişti ve bu nedenle de ona erkek kardeşleri Kastor ile Polluks ve kız kardeşi Hermione hakkında pek çok şey anlatabilirdi.

"Ama belki de," diye devam etti dilenci; "sen ölümlü değilsin. Truvalılara yardım eden bir tanrıçasın. Eğer söylediğin gibiysen güzelliğin, kişiliğin ve görünüşünden ötürü Afrodit'e çok benziyorsun." Helen gözyaşlarını tutamadı; bir yıldan uzun süredir ne babasından ne de kardeşlerinden tek bir haber alabilmişti. Helen bilmiyordu ama onlar çoktan ölmüştü. Bu yüzden beyaz elini uzatıp ayaklarına kapanan dilenciyi kaldırdı ve evine kadar kendisini takip etmesini istedi. Helen'in evi Kral Priam'ın bahçesinin sınırları içerisindeydi.

Helen her iki yanında hizmetkârları ile önden yürüyor, dilenci arkadan onları takip ediyordu. Eve girdiklerinde Paris orada değildi, bu yüzden Helen banyonun sıcak suyla doldurulmasını, yeni kıyafetler verilmesini emretti. Yaşlı dilenciyi kendi elleriyle yıkadı ve yaralarına merhem sürdü. Bizim açımızdan bu oldukça garip bir durum, çünkü Macaristanlı Azize Elizabeth dilencileri yıkayıp giydirmiş olsa da bir azize olmadı-

ğından Helen'in böyle bir şey yapması şaşırtıcı. Ancak epey sonra Ulysses'in oğlu Telemakhos'a bu durumu açıklamış, babasının Truva'ya bir dilenci kılığında, fena halde dövülmüş şekilde geldiğini ve onu yıkamış olduğunu söylemiştir.

Dilencinin Ulysses'in ta kendisi olduğunu tahmin etmişsinizdir. Gemisiyle Delos'a gitmek yerine çalıntı bir gemiyle oraya gelmiş ve Yunanların arasına karışmıştır. Kimsenin gerçek kimliğini anlamayacağından emin olmak adına bunları yapmış, Yunan casusu olduğundan şüphelenilmesin diye kırbaçlanmayı hak edecek hareketlerde bulunmuştur. Böylece ona acıyacaklarını düşünmüştür. Hiç şüphesiz "hayli dayanıklı Ulysses" adını sonuna dek hak etmiştir.

Tam bu sırada banyoda oturuyordu, Helen ise ayaklarını yıkıyordu. Onu yıkamayı bitiren, yaralarına zeytinyağı süren, üzerine beyaz bir tunikle mor bir örtü geçiren Helen hayretler içinde kaldı. Karşısında Ulysses vardı. Ulysses parmağıyla dudaklarını örttü ve "Sessiz ol!" dedi. Helen çok geçmeden başının büyük bir belada olduğunu anladı. Çünkü Truvalılar Ulysses'i ele geçirirse çok kötü şeyler olacaktı. Helen oturdu, titriyor ve ağlıyordu. Ulysses ise onu izliyordu.

"Ne kadar tuhafsın," dedi Helen, "Böylesi bir acıya kalp dayanabilir mi hiç? Nasıl da kurnazsın! Truva duvarlarını aşıp içeri girmek için seni dövmelerine ve küçük düşürmelerine katlanmaya devam edecek miydin? Hepsi efendin Paris için ve o şimdi çok uzakta. Truvalılara yardım etmek için yola çıkan Amazon kadınlarının kraliçesi Penthesilea'yı yönlendirmeye gitti."

Bunun üzerine Ulysses gülümsedi, Helen çok geçmeden söylememesi gereken bir şeyden bahsedip Truvalıların gizli umudunu açıkladığını anladı. "Ne kadar zalim ve kurnazsın! Kendi halkımı, sevgili eşimi ve ço-

cuğumu terk edip buraya geldiğim için mutsuz olmam yetmezmiş gibi bir de birlikte yaşadığım insanlara ihanet etmeme neden oldun! Şimdi Truva'dan canlı kaçmayı başarırsan bunu Yunanlara ileteceksin, onlar da geceleyin Truva'ya doğru yola çıkan Amazon kadınlarına tuzak kuracak ve hepsini öldürecek. Uzun süredir arkadaş olmasaydık senin burada olduğunu Truvalılara söylerdim. Onlar da vücudunu köpeklere yem eder, başını duvarın tepesindeki kazığa asardı."

Ulysses cevap verdi: "Leydim, dediğiniz gibi dostluğumuz çok eksilere dayanıyor ve Yunanlar Truva'yı işgal edene, insanları öldürene ve kadınları tutsak edene dek ben bu dostluğu sürdüreceğim. Size hiçbir şekilde zarar vermelerine izin vermeyeceğim. Şerefle ve güvenli bir şekilde Sparta'daki sarayınıza gelmenizi sağlayacağım. Hatta üzerimizdeki Zeus'un ve yeraltında sözlerini yerine getirmeyen ruhları cezalandıran diğer tanrıların huzurunda yemin ederim ki bana bunu söyleyenin kim olduğunu kimse bilmeyecek."

Ulysses bunun üzerine ant içince Helen rahatladı ve gözyaşlarını sildi. Sonra ne kadar mutsuz olduğundan, Hektor öldüğünde nasıl rahatsız bir duruma düştüğünden bahsetti. "Her zamanki gibi berbat haldeyim," dedi Helen, "Derin bir uykuya daldığımda birinin beni kurtarması gerek. Mısır'a gitmiştik, Truva'ya dönmeye hazırlanırken Kral Thon'un eşi bana bu hediyeyi verdi. Bu, en mutsuz insanın bile uykuya dalmasını sağlayan bir ilaç. Uyku Tanrısı'nın çelengindeki afyon parçalarının ezilmesiyle yapılıyor." Sonra da Ulysses'e içi bu ilaçla dolu garip altın ilaç şişelerini gösterdi. Mısırlılar yaptıkları şişelere büyüler okumuş, çevresini yaratık ve çiçek şekilleriyle kaplamıştı. "Bunlardan birini sana vereceğim. Bu hediyeyi sana vermeden Truva şehrinden ayrılmana izin veremem," dedi Helen. Böylece Ulysses

altın ilaç şişesini aldı, çok mutlu olmuştu. Helen et ve şarap getirdi, beraber yiyip içtiler ve gücünü geri kazanınca konuşmaya başladı:

"Şimdi eski püskü giysilerimi üzerime geçirmeli, cüzdanımı ve eşyalarımı toplayıp yola çıkmalı ve Truva şehrinde dilenmeliyim. Ancak birkaç gün daha burada kalıp bekleyeceğim. Eğer bu gece sizin evinizden ayrılırsam ve Yunanlara haberi yetiştirirsem Truvalılar aldıkları gizli kararı sizin bana söylemiş olduğunuzu düşünebilir ve size kızabilirler." Böylece yeniden dilenci kıyafetlerini giydi, eşyalarını topladı, Mısırlıların ilaçlarıyla dolu altın şişeleri eski püskü elbisesine sakladı ve Helen'e veda etti: "Tüm kederler pek yakında yok olup gidecek, kalbini ferah tut yeter. Ancak beni sokakta veya su kuyusunun yanı başında diğer dilencilerle birlikte görürsen umursama. Dilencilere iyi davranan bir kraliçe olduğundan sana sadece selam vereceğim."

Böylece yolları ayrıldı. Ulysses dışarı çıktı ve gündüz vakti olduğunda diğer dilencilerin arasına karışmıştı bile. Geceleyin ise çoğunlukla bir demirci ocağının ateşi önünde uyurdu, bu dilencilerin pek sık yaptığı bir şeydi. Bazı günler dilenen Ulysses uzaklarda, barış içerisindeki başka bir şehre gitmek için yiyecek topladığını, orada bir iş bulmayı umduğunu söylüyordu. Küstah biri değildi artık, zengin insanların evlerine gitmiyor, kötü sonlu hikâyeler anlatmıyor ve kahkaha atmıyordu. Çoğunlukla tapınaklara gidiyor, tanrılara ve Tanrıça Pallas Athena'nın tapınağını koruyan herkese dua ediyordu. Bir dilenci olduğu için Truvalılar onun dindar olduğunu sanıyordu.

O dönemde hasta olan veya tehlikede bulunan insanlar geceleri tapınakların merdivenlerinde uyurdu, bu bir gelenekti. Tanrıların merdivenlerde uyuyan insanlara bir rüya gönderdiğine inanılırdı. Bu rüyada

insanlar hastalıklarından kurtulur, kaybettiklerini geri alır veya tehlikeyi arkalarında bırakırdı.

Ulysses bir tapınağa defalarca gitmişti. Bu, Pallas Athena'nınkiydi ve oraya bir kez daha gittiğinde rahipler ve rahibeler ona karşı çok kibar davranmış, sabah tapınağın kapıları açıldığında ona yemek vermişti. Pallas Athena tapınağındaki rahibeler, gelenek gereği mihraba konan Truva'nın Talihi'ni korumak için tüm gece heykelin başında nöbet beklerdi. Her iki saatte bir rahibeler yer değiştirirdi. Askerler de ihtiyaç halinde yardım etmek için tapınakta nöbet tutardı. Ulysses bir gün tanrının göndereceği rüyaları bekleyen diğer fakir insanlarla birlikte orada, merdivenlerde uyuyordu. Sırası gelen son rahibeler nöbet tutmaya gelene kadar tüm gece boyunca hareket etmeden durdu. Rahibeler, rüya gören insanların arasında yalınayak bir yukarı bir aşağı yürürdü, ellerinde bir meşale taşırken tanrıçalara ilahi söylerlerdi. Rahibe arkasını dönünce Ulysses kıyafetlerinin arasına sakladığı altın ilaç şişesini eline aldı, tam yanındaki cilalı zemine bıraktı. Rahibe geri döndüğünde şişeyi alıp merakla inceledi. Şişedeki ilacın tatlı kokusunu alan rahibe kapağını açtı ve tadına baktı. Şimdiye kadar tattığı en tatlı şeydi. İçtikçe içti, sonra da şişeyi kapatıp yere bıraktı, kaldığı yerden ilahisine devam etti.

Ancak kısa süre sonra ağır bir uyku bastırdı, mihrabın basamağına oturup uykuya daldı. Elindeki meşale yere düşüp söndü. Her yer zifiri karanlığa gömüldü. Ardından Ulysses şişeyi çantasına koydu ve karanlıkta çok dikkatlice yerde sürünerek Truva'nın Talihi'ni çaldı. Yeryüzüne düşen göktaşlarından elde edilen ve günümüzde meteorik demir diye bilinen maddeden yapılmış siyah, küçük bir nesneydi. Şekli bir kalkana benziyordu ve insanların inanışına göre heykel cennetten düşen tanrıçanın savaşçı zırhını simgeliyordu.

Ulysses'in döneminde harap edilen şehirlere gidilirse toprağın alt katmanlarında cam ve fildişinden yapılan bu tür kutsal kalkanlar bulunabilir. Ulysses çaldığı şeyi aceleyle üzerine sakladı ve koyu kilden yaptığı kopya heykeli mihraba yerleştirdi. Ardından saklandığı yere gidip şafak sökene kadar orada bekledi, rüyalarının peşinde koşanlar uyanınca tapınağın kapıları açıldı ve Ulysses diğerleriyle birlikte dışarı çıktı.

Kimsenin geçmediği bir yola girdi, eşyalarını da yanına alarak Yunanların şehrin etrafını bir çember içine alamadıklarından dolayı henüz saldırmayı başaramadığı doğu kapısına ulaşana dek yol boyunca sürünmeye devam etti. Oraya ulaşınca Ulysses gözcülere başka bir şehre gitmek için yeterli yiyeceği aldığını açıkladı, içi ekmek ve bozuk et dolu çantasını açıp gösterdi. Askerler ona şanslı bir dilenci olduğunu söyleyip geçmesine izin verdiler. İda dağından Truva'ya odun taşımak için kullanılan at arabası yolu boyunca yavaş yavaş ilerledi. Görüş alanında kimsenin kalmadığını görünce de koyu renk çalıların arasına girdi ve karmaşık dalların arasına saklandı. Uzanıp hava kararana kadar uyudu ve sonra Helen'in verdiği yeni giysileri üstüne geçirdi. Kılıç kayışını omzuna astı, Truva'nın Talihi'ni de göğsüne sakladı. Dağdaki bir derede kendini temizledi; yolun buradan sonraki kısmında onu görenler bir dilenci olduğunu düşünmeyecekti. O şimdi yeniden Laertes'in oğlu İthakalı Ulysses'in ta kendisi olmuştu.

Böylece dikkatlice her iki yanı ağaçlarla çevrili, yüksek bir vadi arasından akan derenin bir yanından aşağı doğru yürüdü. Ksanthos nehrine ulaşana kadar yürümeye devam etti. Nehrin sol tarafında Yunan askerleri bulunuyordu. Tam burada ordugâhı koruyan Yunan gözcüleriyle karşılaştı. Ulysses'i neşeyle karşıladılar ve olanlara hayret etmişlerdi, çünkü yola çıkan gemi henüz Delos'tan dönmemişti ve Ulysses'in tek

başına nasıl denizi aştığını anlayamadılar. İki gözcü, Agamemnon'un çadırına kadar ona eşlik etti. Çadırda Akhilleus ile diğer tüm komutanlar bir ziyafet sofrasının etrafına oturmuştu. Ulysses gömleğindeki heykeli çekip çıkarınca hepsi yerinden fırladı. Şimdiye kadar yapılan en cesur savaş hamlesinin bu olduğunu haykırdılar ve Zeus'a on öküz kurban ettiler.

"Yani yaşlı dilenci sendin demek," dedi genç Thrasymedes.

"Evet, bendim," dedi Ulysses "ve sevgili Thrasymedes bir dahaki sefere bir dilenciyi dövdüğünde ona böyle sert vurma."

O gece Yunanlar umut doluydu, Truva'nın Talihi artık ellerindeydi. Yunanların aksine Truvalılar umutsuzluk içindeydi ve heykeli çalanın dilenci kılığındaki Ulysses olduğunu anladılar. Rahibe Theano konuşacak halde değildi; onu sönen meşaleyi bir elinde tutar vaziyette uyurken buldular. Mihrabın basamağında öylece uyuyordu. Bir daha da uyanmadı.

X

amazonlarla savaş – akhilleus'un ölümü

Ulysses sürekli Helen'i düşünüyordu, onun yardımı olmadan Truva'nın Talihi'ni çalamaz ve Yunanları kurtaramazdı. Helen çok mutsuzdu, bunca acıya kendisinin neden olduğunu biliyor ve gelecekte onu beklediğini bildiği şeylerden korkuyordu. Ulysses, Helen'in ölümüne sebep olmasın diye Amazon kadınlarının geleceği sırrını kimseye söylemedi.

Amazonlar çok uzaklarda, Thermodon nehri kıyısında yaşayan savaşçı kadınlardan oluşan bir ırktı. Daha önceki zamanlarda Truva'ya karşı savaşmışlardı ve Truva ovasında bulunan tepedeki büyük mezarların birinde bir Amazon savaşçısının külleri vardı. Küller, Amazon Kraliçesi Myrina'ya aitti. İnsanlar bu kadınların Savaş Tanrısı'nın kızları olduğuna inanırdı ve savaştaki en cesur erkeklere denk olduklarını düşünürdü. Genç kraliçeleri Penthesilea'nın Truva'ya gelirken iki amacı vardı: Birincisi şöhret kazanma hırsı, ikincisi ise avcılık yaparken kız kardeşi Hypolite'yi kazara öldürdüğü için dinmeyen üzüntüsü. Attığı mızrak kız kardeşine saplanıp onu öldürmüştü. Bu olaydan sonra Penthesilea için kendi yaşamının pek bir önemi kalmadı, bir savaşta onurlu bir biçimde ölmek istiyordu

sadece. Böylece Penthesilea, kendisini koruyan on iki Amazon kadınıyla birlikte Thermodon nehrinin devasa akıntılarına karşı koymuş, Truva'ya doğru ilerlemişti. Hikâyeye göre kadınlar Yunan ve Truvalı komutanlar gibi at arabalarına binmemiş, bunun yerine kendi ülkelerinde alışkın oldukları üzere atlarla ilerlemiştir.

Amazonlar içerisinde en uzun boylusu ve en güzeli Penthesilea idi. Yıldızların altında giderken ya da şafak vaktinde Kraliçe, diğer on iki kadın arasında bir ay gibi parlardı. Onun gelişini gören Truvalılar çok sevindi. Kaşlarını çatmıştı, gözleri parlıyordu ve yanakları al aldı. Bu nedenle aynı anda hem korkutucu hem de güzel görünüyordu. Truvalılara göre bir fırtına sonrası ortaya çıkan gökkuşağı tanrısı İris gibiydi. Etrafında toplanan insanlar sevinçten bağırıyor, Orleans halkının Jeanne d'Arc'ı karşılaması gibi kadına çiçekler atıp onu buraya kadar getiren atın üzengilerini öpüyorlardı. Priam bile uzun süredir kör olup iyileşen ve yeniden güneş ışığına bakan bir adam gibi onun gelmesine sevinmişti, bunun üzerine büyük bir ziyafet hazırlattı ve ona bir sürü güzel hediye verdi: Altın kupalar, nakışlı giysiler ve kabzası gümüşten bir kılıç. Penthesilea da Akhilleus'u ödüreceğine yemin etti fakat Hektor'un eşi Andromakhe onun kendi kendine konuştuğunu işitti: "Ah, çok mutsuzum. Övüneceğim ne var ki? Peleus'un yenilmez oğluyla savaşacak gücüm bile yok. Eğer Hektor bile onu öldüremediyse onun karşışında benim ne kadar şansım var? Hektor şimdi toprağın altında öylece uzanıyor!"

Sabah olduğunda Penthesilea uykusundan sıçrayarak uyandı ve muhteşem zırhını giydi. Bir eline mızrağını, bir eline kılıcını aldı, sırtına yayı ile kılıfını bağladı. Devasa zırhı boynundan başlayarak atın üzengisine kadar her bir yanını kaplıyordu. Atına bindi ve ovada dörtnala ilerledi. Yanında onu koruyan silahlı on iki

kadın ile Hektor'un kardeşlerinden ve akrabalarından oluşan bir grup da vardı. Bunlar Truvalı askerlerin en önünde ilerlerken onları yönlendiriyordu. Yunan gemilerine doğru hızla ilerlediler.

Yunanlar aralarında konuşmaya başladı: "Hektor'un yönettiği askerlerin başında kim var öyle, eminim arabacının yanında bir tanrı var!" Ulysses Truvalıların yeni liderinin kim olduğunu onlara söyleyebilirdi ama kadınlara karşı savaşacak yüreği olmadığını biliyordu. Bu nedenle bu savaşta onun ismi geçmemiştir. Böylece iki ordu çarpıştı ve Truva ovası kan gölüne döndü. Penthesilea; Molios, Persinoss, Eilissos, Antiphates, cesur yürek Lenos, savaş naraları atan Hippalmos, Haemonides ve güçlü Elasippus'u öldürdü. Yanındaki korumaları Derinoe ve Clonie ise Yunanların her bir komutanını öldürdü. Fakat bu esnada Clonie, Penthesilea'nın kılıcıyla elini kestiği Podarkles'in attığı mızrakla yere yuvarlandı. Idomeneus Amazon kadını Bremousa'ya mızrağını fırlattı, Giritli Meriones Evadre'yi öldürdü. Diomede, Alcibie ve Derimacheia'ya yaklaşıp ikisini kılıcıyla öldürdü. Böylece komutanlarını koruyan on iki askerin sayısı epey azaldı.

Truvalılar ve Yunanlar birbirini öldürmeye devam ederken Penthesilea tepedeki sığır sürüsünün üzerine atılan bir aslan misali ölen korumalarının öcünü aldı. Sonra da bağırdı: "Köpekler! Bugün Priam'a yaptıklarınızın hesabını vereceksiniz! Diomedei Akhilleus ve Aias nerede? En cesur askerleriniz nerede? Bunlar benim karşıma çıkmayacak mı şimdi?" Ardından tekrar taarruza geçti. Priam'ın ailesi ile Hektor'un kardeşleri ve akrabalarının oluşturduğu grubun başındaydı. Harekete geçtiklerinde Yunanlar, sonbahar rüzgârını bile görmeyen sarı yapraklar gibi yere düştü. Penthesilea'nın sürdüğü beyaz atı Kuzey Rüzgâr Tanrısı'nın eşi hediye etmişti ve at Yunan askerlerin arasında bir kara bulu-

tun içinden geçen şimşek gibi parıldıyordu. Amazon kadınlarını takip eden at arabaları ölü bedenlerin üzerinden geçerken sallanıyordu. Yaşlı Truvalılar duvarın tepesinden aşağıdaki savaşı izlerken haykırdılar: "Bu kadın ölümlü bir insan değil. Bir tanrıça olmalı. Bugün Yunan gemilerini yakıp yerle bir edecek. Truva ülkesi yok olacak ve Yunanistan'ın sonu gelecek."

Aias ve Akhilleus gürültüleri ve savaş çığlığını duydu. İkisi de Patroklus için yapılan devasa mezarın başında ağlıyordu. Penthesilea ile Truvalılar, Yunanları hendeğin içine kadar götürmüştü ve Yunanlar gemilerin arasında saklanıyordu. Gemileri ateşe vermek için meşaleler taşıyorlardı. Hektor'un cesaretini gösterdiği gün olduğu gibi Aias gelen gürültüleri duyunca gemilere doğru giden Akhilleus'a seslenip hızlanmasını söyledi.

Böylece hızla kulübelerine dönüp silahlandılar. Aias kılıcını savurup Truvalı askerleri öldürürken yere düştü. Akhilleus Penthesilea'nın beş korumasını daha öldürdü. Korumalarının ölümünü gören Penthesilea kartalları küçümseyen bir güvercin gibi atını doğrudan Aias ve Akhilleus'un üzerine sürdü ve mızrağını fırlattı; fakat sersemlemiş halde yere yuvarlandı, Tanrı'nın Peleus'un oğlu için bizzat yaptığı görkemli zırhın üzerine düştü. Ardından Aias'a başka bir mızrak atarken bağırıyordu: "Savaş Tanrısı'nın kızıyım ben." Mızrak Aias'ın zırhını delip geçemeyince Aias ile Akhilleus yüksek sesle güldü. Aias bundan sonra Amazon kadınlarını pek umursamadı, bunun yerine Truvalı askerlerin üzerine gitti. Bu sırada Akhilleus kimsenin fırlatamadığı ağır mızrağını alıp havaya kaldırdı. Penthesilea da kılıcını çekip çıkardı. Akhilleus mızrağı kadının atına sapladı. Penthesilea atıyla birlikte oracıkta öldü.

Güzel Penthesilea tozların arasında, rüzgârın yık-

tığı uzun bir kavak ağacı gibi öylece yatıyordu. Miğferi yere düşmüştü. Etrafına toplanan Yunan askerler, öldüğü zaman bile bu kadar güzel görünmesi karşısında çok şaşırmıştı. Bu haliyle, tepede avlanmaktan yorgun düşüp tek başına uykuya dalan Orman Tanrıçası Artemis'e benziyordu. Ardından Akhilleus'un kalbi merhamet ve üzüntüyle doldu, eğer Penthesilea'yı kurtarsaydı kendi ülkesinde evlenebileceklerini düşündü. Ancak zaten güzel ülkesi Phthia'yı bir daha hiç göremeyecekti. Bu yüzden Akhilleus ayağa kalktı ve Penthesilea'nın ardından gözyaşı döktü.

Çaresizlik içerisindeki Yunanlar üzgündü artık ve el ele tutuşup kaçan Truvalıların peşinden gitmeyi bıraktılar. Penthesilea ile korumalarının zırhını çıkarmadan ölü bedenleri tabutlara yerleştirip huzur içinde Priam'a gönderdiler. Truvalılar Penthesilea'yı kuru odun parçalarının üzerine koyup ölen diğer korumalar ile birlikte onu da yaktılar ve külleri altın kutulara koyup hepsini antik Truva Kralı Laomedon'un tepedeki devasa mezarına yerleştirdiler. Yunanlar da kendi ölülerini üzüntü içinde gömdüler.

Truva'daki yaşlılar ve komutanlar bir konsey düzenledi ve Priam umutsuzluğa düşmeye gerek olmadığını söyledi, çünkü en iyi savaşçılarını kaybetmişlerdi ama aynı durum Yunanlar için de sözkonusuydu. Yapılacak en iyi şey, Kral Mamnon Aeethiopes devasa ordusuyla onları kurtarmaya gelene kadar duvarların ve kulelerin tepesinden ok fırlatmaktı. Memnon, şafak tanrıçası Eos'un oğluydu. Eos çok güzeldi, çok sevdiği ölümlü Tithonus'la evlenmişti. Tanrıça Eos, tanrıların lideri Zeus'tan sevdiği adamı ölümsüz yapmasını istemiş ve Zeus bunu kabul etmişti. Tithonus ölmedi ancak saçları grileşmeye başladı, sonra da beyazladı. Beyaz saçlarının yanı sıra uzun beyaz bir sakalı da vardı. Gittikçe güçten düştü. En sonunda geriye sesinden başka

bir şey kalmadı, bir yaz günü cır cır öten çekirgeler gibi çıkıyordu sesi.

Paris ve Akhilleus'tan sonra Memnon en güzel üçüncü erkek sayılırdı. Hesperides olarak anılan, zambak kızları da denen kişiler tarafından büyütülmüştü. Büyüyüp kuvvet kazanınca Aethiopes ordusunun başına geçmişti. Priam, şehre gelişlerini beklemek istedi fakat Polydamas, Truvalılara Helen'i Yunanlara geri göndermelerini, Helen'in Menelaus'un evinden kaçarken yanında götürdüğü mücevherlerden daha değerlilerini Yunanlara hediye etmelerini tavsiye etti. Paris buna çok kızdı, Polydamas'ın korkağın teki olduğunu söyledi. Çünkü Paris'e göre Truva'nın alınması ve şehrin yakılması bir aydan daha kısa sürecekti, yani Helen'i bir ay daha ellerinde tutabilirlerdi.

En sonunda Memnon geldi, ardında büyük bir ordu vardı. Askerlerin dişleri dışında üzerlerinde beyaz hiçbir şey yoktu, yolda gelirken güneş onları yakmıştı. Truvalılar Memnon'dan umutluydu çünkü güneşin doğduğu ülkeden ve dünyayı çevreleyen Oceanus nehrinden yola çıkmış, uzun bir yolculuk yapmıştı. Solymi ülkesinden geçmek zorunda kalmıştı. Solymi ırkı acımasızdı ve Memnon'a karşı gelmişti. Memnon bir gün boyunca askerleriyle birlikte Solymi ırkıyla savaşıp onları yendi ve tepelere doğru ilerlediler. Memnon geldiğinde Priam ona ağzına kadar şarap dolu altından kocaman bir kupa verdi. Memnon bir dikişte şarabı içti. Zavallı Penthesilea gibi yapabileceği şeyler hakkında konuşup böbürlenmedi: "İyi bir savaşçı olup olmadığımı pek yakında anlayacaksınız. Çünkü bir adamın gücü savaş alanında sınanır. Bu nedenle şimdi uyuyalım. Çünkü gece boyunca şarap içmek savaşmamızı kötü etkileyecektir."

Böylece Priam bilgeliğinden ötürü Memnon'u övdü, tüm askerler yataklarına gitti ancak ertesi gün Şafak Tanrısı oğlunun hayatını riske atacağı savaş alanını aydınlatacağından isteksizce uyandı. Sonra Memnon askerlerini kara bulutların arasından çıkarıp ovaya getirdi. Yunanlar, zinde ve yorulmaz savaşçıların oluşturduğu bu yeni ve devasa orduyu görünce kötü şeyler olacağını sezdiler. Fakat parlak zırhı içerisinde onları yöneten Akhilleus hepsine cesaret verdi. Memnon, Yunan askerlerin sol kanadı ve Nestor'un adamlarıyla karşı karşıya geldi. İlk önce Ereuthus'u öldürdü, ardından Nestor'un genç oğlu Antilokus'a saldırdı. Patroklus öldüğünden beri Akhilleus'un en yakın arkadaşı Antilokus'tu. Memnon onun üzerine doğru atladı. Bir aslan ile bir çocuğun karşı karşıya gelmesine benziyordu. Antilokus yerden ağır bir kaya kaldırdı, bu kaya uzun zaman önce ölen bir savaşçının mezarına ait bir sütundu. Kaya, miğferinin tam üzerine denk geldi ve Memnon yediği darbeden ötürü sersemledi, ancak ağır mızrağını tutup onu Antilokus'un zırhına saplamayı başardı. Mızrak zırhını delip kalbine ulaştı. Antilokus yere düştü ve babasının gözleri önünde öldü. Çok üzülen ve öfkelenen Nestor, Antilokus'un ölü vücudunun üstünden geçip diğer oğlunu çağırdı: "Thrasymedes buraya gel ve kardeşini öldüren bu adamı buradan gönder. Yüreğinde korku varsa benim oğlum olamazsın. Hatta Güçlü Herakles'le dövüşen Periklimenos'un soyundan bile değilsindir!"

Fakat Memnon, Thrasymedes'ten daha güçlüydü ve onu iteledi. Bu sırada yaşlı Nestor bir elinde kılıçla bekliyordu. Memnon ona gitmesini söyledi, çünkü bu kadar yaşlı bir adama saldırmayı hiç istemiyordu. Nestor yaşlı ve güçsüz olduğundan geri çekildi. Ardından Memnon ile ordusu Yunanlara saldırdı; onları öldürüyor, zırhlarını da çekip çıkarıyorlardı. Nestor ise at ara-

basına atladı ve ağlayarak Akhilleus'un yanına gitti, hemen oraya gelmesi ve Antilokus'un bedenini düşmanın elinden kurtarması için Akhilleus'a yalvardı. Akhilleus kendisine söyleneni yapıp Memnon'un karşısına çıktı. Memnon o sırada yerden aldığı büyük bir kaya parçasını havaya kaldırmış, bu kayayla Peleus'un oğluna vuruyordu. Ancak Akhilleus darbeden hiç etkilenmedi, ileri atıldı ve Memnon'u yaraladı. Ancak yaralanmasına rağmen Memnon savaşmaya devam etti, mızrağını Akhilleus'un koluna sapladı. Çünkü Yunanlar kolları saran bronz zırh parçaları olmadan savaşırdı.

Ardından Akhilleus devasa kılıcını çekti ve Memnon'un üzerine atıldı. İkisi de birbirinin zırhına ve miğferine kılıcıyla vurdu. Miğferlerin tepesindeki uzun at kılları kopmuş, rüzgârda uçuşuyordu. Kılıç darbeleri nedeniyle iki zırhtan da korkunç sesler çıkıyordu. Akhilleus ve Memnon zırh ile miğfer siperinin arasından birbirlerinin boğazını sıktı, tekme attı, göğsüne vurdu. Üzerlerindeki zırh titredi. Tozlar, ayaklarının altından bir bulut misali yükseldi. Dövüşmeye devam ettiler. İkisi de bir adım öne geçemiyordu. Eşitliği bozan Akhilleus oldu, o kadar hızlı bir hamle yaptı ki Memnon karşılık veremedi ve Akhilleus bronz kılıcını göğüs kemiğine sapladı. Memnon yere düştü, yere düşünce zırhı oldukça yüksek bir ses çıkardı.

Rakibi gibi Akhilleus da yaralanmıştı, kan kaybından ötürü güç de kaybedince Memnon'un altın zırhını çıkarmaya yanaşmadı ama savaş narası attı. Böylece Truva şehrine doğru kaçışan Truvalılarla birlikte içeri gireceğini umut etti. Yunanların hepsi onun arkasından geliyordu. İlerlerken öldürmeye de devam ettiler. Kentin giriş kapısı içeri girmeye çalışan insan kalabalığından dolayı tıkanmıştı. Bir saat içerisinde Yunanlar şehre girmeyi başardı, şehri yaktı ve kadınları tutsak ettiler. Sadece Paris kapının üzerindeki kulede bekli-

yordu. Kardeşi Hektor'un ölümü nedeniyle öfke doluydu. Yayına ok takmayı deneyince tüm gün Yunan askerlerine ok attığı için yayın yıpranmış olduğunu gördü. Bu yüzden yayına yeni bir kiriş taktı, bir yay seçti ve Akhilleus'un ayak bileğine nişan aldı. Akhilleus bileğine Tanrı'nın kendisi için tasarladığı metal ayak koruyucuyu takmıştı ancak bunun altında ayak bileği açıkta kalıyordu. Ok, ayak bileğine saplandı ve Akhilleus yerinde döndü. O kadar güçsüzdü ki sendeledi ve yere düştü. Tanrı'nın onun için yaptığı zırh toz ve kanla kaplandı.

Akhilleus bunun ardından yine ayağa kalktı ve haykırdı: "Beni attığı okla gizlice yaralayan korkak kim? Karşıma çıksın da kılıç ve mızrakla saldırsın bana!" Konuşurken kuvvetli elleriyle okun ucunu tutup çıkarınca çok fazla kan fışkırdı, gözleri karardı. Fakat sendeleyerek de olsa ilerledi, çevresindekilere çarpa çarpa giderken Hektor'un yakın arkadaşı Orytaon'un miğferine vurdu. Artık gücü kalmamıştı ve mızrağına dayanıp savaş narası attı: "Truva'nın korkakları, ben burada ölürken mızrağımdan kaçamazsınız!" Ancak konuşurken yere düştü, zırhın yere çarpmasıyla büyük bir gürültü koptu. Ölmekte olan aslanı izleyen ama yanına gitmeye cesaret edemeyen avcılar gibi Truvalılar da olanları uzaktan izliyordu. Böylece Akhilleus son nefesini verene kadar korku içinde bekledi. Akhilleus ölünce duvarda bekleyen Truvalı kadınlar sevinç içinde bağırmaya başladılar, çünkü asil Hektor'u öldüren Akhilleus'un sonu gelmişti artık. Bu sayede Hektor'un kehaneti gerçekleşmiş, Paris şehrin büyük kapısında Akhilleus'u öldürmüştü.

Akhilleus öldükten sonra Truva'nın en iyi savaşçıları onun ölü bedeni ile muhteşem zırhını ele geçirmek için kapıya doğru atıldı, bu sırada Yunanlar onu toprağa

gömmek için gemiye taşımak istiyordu. Akhilleus'un etrafında askerler uzun bir süre öfkeyle savaşmayı sürdürdü. Yunan ve Truvalı askerler birbirine karışmıştı. Truva duvarlarında bekleyen askerler kendi arkadaşlarını öldürme ihtimalinden ötürü ok atmayı göze alamadı. Paris, Aenas ve Sarpedon'un arkadaşı Glaucus Truvalı askerlerin başındayken Aias ve Ulysses Yunanları yönetiyordu. Agamemnon'un bu büyük mücadelede yer alıp almadığını bilmiyoruz. Kovanlarını alan adama büyük bir öfke duyan balarılanın adamın etrafına üşüşmesi gibi Truvalı askerler Aias'ın etrafını sarmış, onu bıçaklamaya çalışıyordu ancak Aias devasa zırhını önünde tutarak kendisine yaklaşan herkesi mızrağıyla öldürüyordu. Ulysses de birçok rakibini devirdi, bacağına saplanıp dizini paramparça eden oka rağmen dayanmaya çalışıyor, Akhilleus'un vücudunu koruyordu. En sonunda Ulysses, Akhilleus'un bedenini ele geçirdi ve sırtına yükledi. Ulysses topallayarak gemilere doğru gidiyordu. Aias ve adamları Ulysses'i takip ederken Truvalıların yaklaşıp kendilerine saldırma ihtimalini düşünerek gittikleri yoldan geri döndüler. Kanla kaplı ölü vücutların arasından geçerek Akhilleus'u ovanın karşı tarafına yavaş yavaş geçirdiler. At arabasına binen Nestor'un yanına ulaştıklarında durup Akhilleus'u arabanın içine koydular. Nestor atını dörtnala gemilere doğru sürüyordu.

Kadınlar orada gözyaşları içinde Akhilleus'un güzel vücudunu yıkadı, onu bir tabutun üzerine koyup üzerini beyaz bir örtüyle örttüler. Kadınların hepsi ağlıyor, Akhilleus'un ardından ağıtlar yakıyordu. Kendini tutamayıp ilk ağlayan Briseis olmuştu. Savaş sırasında Akhilleus, onun babasını ve erkek kardeşlerini öldürmüş olsa da Briseis onu kendi ülkesinden ve ailesinden bile daha çok severdi. Yunan prensleri de onun vücudu etrafında toplanmış ağlıyor, iple bağladıkları uzun sarı

saçlarını kesip çektikleri ıstırabın bir göstergesi olarak bu saçları ölüye sunuyorlardı.

Erkeklerin dediğine göre denizin içinden Akhilleus'un annesi Thetis çıkagelmişti. Yanında ölümsüz su kızlarını da getirmişti Thetis. Güzel kızlar suyun altındaki camsı odacıklarından çıkıp bir yaz günü sahile vuran deniz dalgaları gibi yukarı ulaştı. Söyledikleri şarkı sahil boyunca yankılandı, Yunanlara korku saldı. Nestor haykırmasa kaçacaklardı: "Durun! Sakın bir yere kıpırdamayın, Aka'nın genç lortları! Şaşırdım doğrusu, annesi ölümsüz kızlarıyla birlikte ölü oğluna bakmaya gelmiş." Ardından su perileri Akhilleus'un ölü vücudu etrafına toplanıp ona tanrıların güzel kokulu elbiselerini giydirdi. Güzel sesli dokuz peri hep bir ağızdan ağıt yakmaya başladılar.

Ardından askerler kuru ağaç parçalarını bir araya getirerek büyük bir yığın elde ettiler ve Akhilleus'u da bunun üzerine yatırıp ateşe verdiler. Ateş tüm vücudunu sardı, geriye beyaz küller kalana kadar yanmaya devam etti. Külleri kocaman, altın bir kupaya döküp Patroklus'un küllerini de içine kattılar. Kupanın üzerini örtecek bir mezar inşa ettiler ve mezar deniz seviyesinden yüksek bir tepe halini aldı. Böylece denize açılan insanlar her zaman bu mezarı görebilir ve Akhilleus'un burada yattığını hatırlayabilirdi. Sonrasında Akhilleus şerefine koşu ve at arabası yarışları ve diğer yarışmalar düzenlendi, Thetis kazananlara muhteşem ödüller verdi. Son olarak yarışmalar sona erdiğinde Thetis komutanların karşısına geçip Hektor'un Patroklus'u öldürdüğü gece Tanrı'nın oğlu için yaptığı muhteşem zırhı önlerine koydu. "Bu zırh en iyi Yunan savaşçının olmalıdır," dedi ve ekledi "O kişi Akhilleus'un ölü bedenini Truvalıların elinden kurtarmıştır."

Bu sözleri söyledikten sonra Thetis ayağa kalktı,

bir yanında Aias diğer yanında Ulysses oturuyordu. Akhilleus'un vücudunu bu iki asker birlikte getirmişti ama ikisi de kendisinin daha iyi bir savaşçı olduğunu düşünüyordu. Her ikisi de gerçekten çok cesurdu. Daha uzun boylu ve güçlü olan Aias Hektor'un kahramanlık gösterdiği gün gemilere karşı savaşmıştı; öte yandan yalnız başına Truvalılara karşı gelen, yaralandığı zaman bile geri çekilmeyen ise Ulysses idi. Ayrıca onun cesareti ve kurnazlığı sayesinde Yunanlar Truva'nın Talihi'ni ele geçirebilmişti. İşte bu yüzden yaşlı Nestor ayağa kalktı ve konuşmaya başladı: "Böyle bir ödül için en iyi Yunan savaşçıların birbirine rakip olması talihsizlik. Kazanamayan kişi temiz kalplidir ve eskisi gibi artık bizim tarafımızda savaşmayacaktır. Bundan dolayı Yunanlar büyük bir savaşçıyı kaybedecektir. Bu kararı hangi hâkim verebilir ki? Bazılarınız Aias'ı, bazılarınız da Ulysses'i tercih edecektir ve böylece kendi aramızda anlaşmazlıklar baş gösterecektir. İşte! Elimizde pek çok Truvalı tutsak var ve bu insanlar serbest kalmak için arkadaşlarının fidye olarak sığır, altın, bronz ve demir vermesini bekliyorlar. Hepsi de Yunanlardan nefret ediyor. Hiçbiri ne Aias'ın ne de Ulysses'in tarafını tutacaktır. Bu kararı *onlara* bırakalım ve en iyi Yunan savaşçının kim olduğunu onlar seçsin. Truvalılara en az zararı verenin kim olduğu da açığa çıkacaktır böylece."

Agamemnon, Nestor'un bu fikrini akıllıca buldu. Bu kararın ardından oradaki Truvalıları hakem olarak meclisin tam ortasına yerleştirdiler. Aias ve Ulysses sırayla söz alıp konuştu ve bizim şimdiye kadar öğrendiğimiz büyük başarı hikâyelerini anlattılar. Söz alıp kaba ve saygısızca konuşan Aias rakbinin korkak ve zayıf biri olduğunu söyledi. "Bu karar onlarındır," dedi sessizce Ulysses ve devam etti: "Aias benim korkak olduğumu söyledi. Bunun kararını verecek olan Truvalılardır. Belki Aias hatırlar, Patroklus'un cenazesinde ya-

pılan güreş yarışmasında ödülü kucakladığımda benim güçsüz biri olduğumu düşünmemişti."

Ardından Truvalılar hep bir ağızdan savaş taktiklerinden, gösterdiği cesaretten ve yeteneklerinden ötürü en iyi Yunan askerin Ulysses olduğunu ve en çok ondan korktuklarını söylediler. Bu sözleri duyan Aias'ın kan beynine sıçradı, hareket edemeden sessizce olduğu yerde bekledi. Arkadaşları onu alıp kulübesine götürene dek tek kelime etmedi. Kulübesine girdikten sonra da oturdu, hiçbir şey yemedi. Gece çökene kadar öylece bekledi.

Uzun bir süre oturup derin düşüncelere daldı Aias, sonra ayağa kalktı, zırhını giydi ve bir zamanlar Hektor'un kendisine hediye ettiği kılıcı savurdu. Aias da altın işlemeli geniş bir kılıç kayışı hediye etmişti ona. O gün Aias ve Hektor ağız dalaşı etmiş, ardından birbirlerini nazikçe selamlamış ve ayrılmışlardı. Hektor'un hediye ettiği kılıcı eline aldı Aias ve Ulysses'in kulübesine doğru ilerledi, yaşadığı büyük acı sonucunda üzerine çöken deliliğin etkisiyle onu delik deşik etmek istiyordu. Ulysses'i öldürmek için karanlıkta yol alırken Yunanların eti için besledikleri koyun sürüsüne daldı. Sürünün arasında düşe kalka ilerledi, şafak sökene dek önüne geleni öldürdü. Çok geçmeden farkına vardı ki ölen Ulysses değildi. Koyunların arasında bir kan gölünün içinde kalmıştı. Çılgınlığının sonucunda yaşadığı bu rezilliğe dayanamadı ve Hektor'un hediye ettiği kılıcı kabzasından sıkıca tutarak yere sapladı. Biraz geri çekildi, koşarak kılıcın üzerine atladı. Kılıç tam kalbine denk geldi ve onurlu Aias oracıkta öldü. Onursuz bir yaşam yerine ölmeyi tercih etti.

XI

Akhilleus'un oğlunu arayan Ulysses

Kendisini öldüren Aias'ı yerde yatar vaziyette bulan Yunanlar onun arkasından matem tuttular. Özellikle Aias'ın erkek kardeşleri ile eşi Tecmessa çok üzüldü. Deniz, üzüntüden dalgalarını savurdu kıyıya. Ancak onca insan arasında en çok acı çeken Ulysses oldu, ayağa kalkıp konuşmaya başladı: "Truva'nın evlatları bana Akhilleus'un silahlarını vermemiş olabilir ama ben onlara Aias'ın ölüsünü veriyorum. Aias'ın ölümü ile Yunan ordusu çok ağır bir darbe almıştır. Kimse beni suçlamasın ya da bana kızmasın, çünkü zenginlik ve refah peşinde değilim, tek istediğim onurdur. İleride insanlar arasında iyi bir şekilde anılmaktır." Bunun ardından büyük bir ateş yakarak Aias'ın bedenini üzerine yerleştirdiler. Akhilleus için nasıl üzüldülerse onun için de yas tuttular.

Yunanlar Truva'nın Talihi'ni ele geçirmiş, Amazon kadınlarını ve Memnon'un ordusunu yenmişti yenmesine ama Truva'yı ele geçirmenin yakınından bile geçemiyorlardı. Birçok Truva askerini, hatta Hektor'u öldürmüşlerdi ancak yetenekli Akhilleus, Aias ve Patroklus'u da kaybetmişlerdi. Penthesilea ve Memnon'un katlettiği prenses de vardı tabii. Başların-

daki komutanlar ölünce askerler savaşmaktan yorgun düşmüştü, eve gitmek istiyorlardı. Komutanlar toplantı yaptı, Menelaus söz aldı ve kendisi için Truva'ya yelken açan birçok cesur adamın ölümü üzerine kalbinin üzüntüyle dolduğunu söyledi. "Bu toplantıyı düzenlemektense ölümün gelip beni bulmasını isterdim," dedi, "ama şimdi sadece bizler kaldık geriye, süratli gemilerimize atlayıp ülkemize geri dönelim."

Bu şekilde konuşarak Yunanları denemek ve içlerinde cesaret kalıp kalmadığını görmek istemişti, aslında arzusu Truva şehrini yakmak ve Paris'i kendi elleriyle öldürmekti. Diomede ayağa fırlayıp Yunanları korkak durumuna düşürmeyeceğine yemin etti. "Hayır!" dedi ve askerlere kılıçlarını bilemelerini ve savaşa hazırlanmalarını emretti. Kâhin Kalkhas da ayaklandı ve on yıllık kuşatmanın ardından Yunanların Truva'yı nasıl ele geçireceklerine dair eskiden anlattığı kehaneti hatırlattı, on yılın geçtiğini ve zafere ulaşacaklarını söyledi. Ulysses ayağa kalktı ve Akhilleus öldüğünden artık onun adamlarını yönetecek biri olmasa bile Akhilleus'un bir oğlu olduğunu söyledi. İskiri adasına gidecek ve çocuğu bulup getirecekti.

"Geleceğine eminim, çünkü asil Akhilleus'un silahlarından bir hatıra götüreceğim ona. Ben onun silahlarına layık değilim ve ben alırsam Aias için duyduğum üzüntü hemen aklıma gelir. Fakat Yunan mızrakçıların önünde oğlu taşıyacaktır onun silahlarını ve Truva'nın en rütbeli askerinin önünde parlayacaktır Akhilleus'un miğferi. O, her zaman en önde savaştığından olması gereken budur." Ulysses, Diomede ve elli kürekçi ile birlikte süratli bir gemiye atladı. Gemiye binen herkes düzenli bir şekilde oturmuş, kürek çekerken gri denizde köpük oluşturuyorlardı. Dümende Ulysses vardı, gemiyi İskiri adasına doğru yönlendiriyordu.

Truvalılar bir süre dinlenme imkânı elde etti. Cesur Priam adamlarına emir verdi, içinde altın yapraklar ile üzüm salkımları bulunan altın şarabı Euryplus'un annesine götürmelerini söyledi. Caycus nehrindeki geniş bataklık bölgesinde turna, balıkçıl ve kuğuların bağırışlarının çınladığı yerde yaşayan insanların kralıydı Euryplus. Eurypylus'un annesi, şayet Priam tanrıların antik Truva Kralı'na hediye ettiği altın şarabı kendisine göndermezse oğlunun savaşa gitmesine engel olacağına yemin etmişti.

Üzgün Priam altın şarabı gönderdi, Eurypylus bu duruma sevindi ve askerlerine silahlanmalarını, atları da hazırlamalarını emretti. Truvalılar da yeni ordunun kendilerine katılacağını, şehre kadar eşlik edeceğini öğrenince sevindi. Paris, yeğeni Euryplus'u memnuniyetle karşıladı. Eurypylus, kız kardeşi Astyoche'nin oğluydu. Çocuğun büyükbabası tüm dünyada en güçlü insan kabul edilen ünlü Herakles'ti. Böylece Paris yeğenini Helen'in diğer dört hizmetçiyle birlikte oturup işlemeler yaptığı eve çağırdı, Eurypylus kadının güzelliğini görünce nefesi kesildi. Khita olarak bilinen Eurypylus'un halkı açık havada, yaktıkları büyük ateşin yaydığı ışığın etrafında, gayda ve flüt eşliğinde Truvalılara ziyafet verdiler. Yunanlar etrafa saçılan ışığı gördü, keyifli müziği duydu ve tüm gece boyunca Truvalılar şafak sökmeden kendilerine saldırır korkusuyla onları izlediler. Şafak söktüğünde Eurypylus uyandı, zırhını üzerine geçirdi, altının farklı tonlarında ve gri renkli, eskiden büyükbabası Herakles'in çıktığı on iki macerada kullandığı devasa zırhı boynundan geçirdi. Herakles'in başına o zamanlar tuhaf şeyler gelmiş; canavarlar, devler ve Ölüler Diyarı'nı koruyan Hades'in köpeğiyle savaşmıştı. Daha sonra Eurypylus tüm ordunun başına geçti ve Hektor'un kardeşleriyle beraber

Agamemnon'un yönetimindeki Yunan ordusuna karşı taarruza geçti.

Çıkan savaşta Eurypylus Akhilleus'un ardından en güzel Yunan askeri olan Nireus'u öldürdü. Zengin bir adamın meyve bahçesinde rüzgârın devirdiği bir elma ağacı gibi yerde yatıyordu, tüm vücudu ağaçtan düşen kırmızı ve beyaz çiçeklerle kaplanmıştı. Eurypylus onun zırhını parçalayacaktı ama Machaon araya girdi. Machaon gemilere ateş taşırken yaralanmış ve Hektor'un cesaretini gösterdiği gün Nestor'un çadırına taşınmıştı. Machaon, rakibinin sol omzundan mızrağını geçirdi ancak Eurypylus kılıcı ile onun omzuna vurdu ve kan fışkırdı. Buna rağmen Machaon durdu, yerden büyük bir kaya alıp Eurypylus'un miğferine fırlattı. Aldığı darbe yüzünden Eurypylus sarsıldı ama yere düşmedi, mızrağı Machaon'un göğsüne sapladı ve düşmanı oracıkta öldü. Son nefesini verirken Machaon "Bir gün sen de öleceksin," dedi ve Eurypylus ona şu karşılığı verdi: "Bırak öleyim! Bir erkek sonsuza dek yaşayamaz; bu, savaşın talihsizliğindendir."

Böylece Menelaus ile Agamemnon'un yanındakiler dışında geriye birkaç Yunan askeri kalana dek savaş sürüp gitti. Diomede ve Ulysses Akhilleus'un oğlunu İskiri'den getirmek için denize açılmıştı, ikisi de çok uzaktaydı. Ancak Teucer Hektor'u uyarıp ona Truva duvarlarına tırmanması gerektiğini söyleyen Polydamas'ı öldürdü. Memlaus ise hâlâ savaşmaya devam eden, Priam'ın en cesur oğlu Deiphobos'u yaraladı. Priam'ın diğer oğulları çoktan ölmüştü. Agamemnon Truva ordusundaki belli başlı mızrakçıları öldürdü. Eurypylus çevresinde Paris ile Aenas dövüşüyordu. Aenas yerden aldığı büyük kaya parçasını Teucer'e fırlatmış, taş onun miğferini parçalayınca Teucer yaralanmıştı ancak at arabasına atlayıp gemilerin olduğu tarafa geri dönmüştü. Menelaus ile Agamemnon tek

başlarına durmuş, Truvalı asker kalabalığı içerisinde ikisi de köşeye sıkışmıştı, avcıların etrafını mızrakla sarıp bir çember içerisine aldığı iki yabani domuz gibi dövüşüyordu. Idomeneus, Giritli Meriones, Nestor'un oğlu Thrasymedes yardımlarına koşmasa ikisi de oracıkta ölürdü. Savaş gittikçe çetinleşti. Eurpylus, Agamemnon ile Menelaus'u öldürüp savaşı bitirmek istedi fakat Girit ve Piloslu savaşçılar iki prensi mızraklarıyla korudu.

O sırada Paris kalçasına saplanan mızrakla yaralandı ve biraz geri çekilip mızraklarını Yunan askerlerinin üzerine gönderdi. Idomeneus koca bir kayayı kaldırıp Eurypylus'un üzerine savurunca onun mızrağını düşürdü. Eurypylus mızrağını bulmaya çalışırken Meneluas ile Agamemnon kısa da olsa bir dinlenme şansı buldu. Fakat kısa süre içinde Eurypylus geri döndü, adamlarına bağırıyordu. Euryplus'un emriyle askerler adım adım ilerleyerek mızraklarının ucunu Agamemnon'a doğrulttu. Aenas ve Paris, Girit ile Mikenli askerleri öldürmeye ta ki Yunan askerleri karargâhın etrafındaki hendeğe itilene kadar devam etti. Ardından büyük taşlar, mızraklar ve oklar mazgallı siperlerden ve kulelerden Truvalılar ve Eurypylus'un askerlerinin üzerine yağdı. Gece çökmüştü artık, Eurypylus bu karanlıkta kuleyi ele geçiremeyeceğini biliyordu, bu nedenle adamlarını geri çekti. Ateş yakıp arazide kamp çadırlarını kurdular.

Yunanların durumu, Hektor'un ölümünden sonra Truvalıların yaşadıklarına çok benziyordu. Hendeğin ve duvarın çevresinde buldukları Machaon ile ölen diğer komutanları yaktılar, çünkü açık araziye çıkmaya cesaret edemiyorlardı. Ulysses ile Diomede'nin adaya sağ salim varıp varmadığını, gemi kazası geçirip geçirmediklerini ya da bilinmeyen denizlerde kaybolup kaybolmadıklarını bilmiyorlardı. Bu yüzden Eurypylus'a

bir elçi gönderip bir barış antlaşması yapmayı teklif ettiler, bu şekilde iki taraf da ölülerini yakabilirdi.

Bu sırada Ulysses'in hızlı gemisi İskiri'ye, oradan da Kral Lykomedes'in sarayına ulaştı. Orada saray kapılarının tam önünde Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'la karşılaştılar. Babası kadar uzun boyluydu, yüzü ve vücudu ona çok benziyordu. Mızrakla nişan almaya çalışıyordu. Onun alıştırma yaptığını gören Ulysses ve Diomede çok sevindi. Ulysses kim olduklarını ve neden geldiklerini söyledi. Yunanlara acıması ve onlara yardım etmesi için yalvardı.

"Argos Prensi Diomede arkadaşımdır," dedi Ulysses, "Ben de İthakalı Ulysses'im. Bizimle gelirsen Yunanlar sana sayısız hediye sunacaktır, ben de sana babanın zırhını vereceğim. Çünkü altından yapılan ve bizzat Tanrı'nın elinden çıkan bu zırhı ölümlü birinin giymesi doğru olmaz. Dahası, Truva'yı aldığımızda Menelaus güzel kızı Hermione ile evlenmene izin verecektir, yanında da bolca altın hediye edecektir."

Ardından Neoptolemos şöyle cevap verdi: "Yunanların benim kılıcıma ihtiyacı olması yeterli. Yarın Truva'ya doğru yola çıkalım." Onları saraya yemek yemeye davet etti. Annesi güzel Deidamia ile karşılaştılar, Deidamia yas kıyafetleri içindeydi, oğlunu almaya geldiklerini duyunca ağladı. Ancak Neoptolemos, Truva'dan aldığı ganimetlerle birlikte sağ salim geri döneceğine söz vererek onu rahatlattı; "Geri dönmesem bile babamın adına yaraşır şekilde savaşacağım," dedi. Ertesi gün denize açıldılar. Deidamia'yı yas içinde bıraktılar. Deidamia acı acı bağırıyor, evin içinde bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Ulysses gence uzakta görünen Ida dağının karlı sırtını ve Truva'nın yanındaki Tenedos adasını gösterene kadar gemi hızla yol alıyor, koyu dalgaları yararak ilerliyordu. Akhilleus'un

mezarının bulunduğu yerden de geçtiler, ama Ulysses çocuğa babasının mezarını göstermedi.

Tüm bu süre boyunca duvarları kapatıp kulelerden savaşan Yunanlar denizi izliyorlardı. Issız bir adaya düşmüş adamın her gün uzaktaki gemileri izlemesi gibi Ulysses'in gemisini hevesle bekliyorlardı. Böylece Yunanlar Neoptolemos'u taşıyan gemiyi izlemeye devam ettiler.

Diğerleri gibi Diomede de sahili izliyordu, Yunan gemileri görüş alanına girdiğinde Diomede etraflarının sarıldığını, tüm Yunan ordusunun duvarın içinde kapana kısıldığını, herkesin kulelerde savaştığını gördü. Çok geçmeden Ulysses ve Neoptolemos'a bağırdı, "Acele edin, arkadaşlar. Karaya inmeden silahlarını alın, çünkü Yunanların üzerine büyük bir lanet çöktü. Truvalılar duvarlarımıza saldırıyor, yakında gemilerimizi yakacaklar ve bunun geri dönüşü olmayacak."

Bunun üzerine Ulysses'in gemisindeki askerler silahlandı, Neoptolemos babasının zırhını giymişti, karaya ilk inen de o oldu. Yunanlar onları karşılamak için duvardan inemediler, çünkü Eurypylus ve adamlarıyla göğüs göğüse acımasız bir şekilde dövüşüyorlardı. Fakat arkalarına dönüp baktıklarında bir an bir elinde mızrağı diğer elinde kılıcıyla yardıma koşan Akhilleus'u gördüklerini sandılar ve bir savaş narası attılar. Neoptolemos kuledeki mazgallı siperlere ulaştığında Diomede kendisini takip eden Yunan askerleriyle ovaya indi; Ulysses'le birlikte hep beraber Eurypylus'un adamlarına hücum ettiler. Ellerindeki mızrakları aynı hizaya getirip onları duvara doğru sürdüler.

Truvalılar büyük bir korkuya kapıldı, çünkü Diomede ve Ulysses'in zırhını tanıyorlardı. Akhilleus'un zırhını taşıyan uzun boylu komutanın da o olduğunu sandılar. Antiloklus'un intikamını almak için

Akhilleus'un Ölüler Diyarı'ndan geri döndüğünü düşündüler. Truvalı askerler kaçıştı. Bir fırtına koptuğunda ışık ve sesten korkan küçük çocukların babalarına koşması ve yüzlerini babalarının dizlerine gömmesi gibi askerler de Eurypylus'un etrafında toplandı.

Geceleyin denizde kayıkla giderken elinde meşale taşıyan bir adamın meşalenin yaydığı ışığa doğru toplanan balıkları öldürmesi gibi Neoptolemos da mızrağını Truvalı askerlere doğrultuyordu. Acımasızca birçok askeri öldürürken babasının intikamını da alıyordu. Akhilleus'un yönettiği askerler şimdi oğlunu takip ediyor, kaçan Truvalı askerlerin omuzlarına mızrakla nişan alıp onları öldürüyorlardı. Böylece hava kararana dek savaşmayı sürdürdüler. Gece çöktüğü zaman da Neoptolemos'u babasının kulübesine götürdüler, kadınlar genci yıkadıktan sonraysa onu tekrar alıp Agamemnon, Menelaus ve diğer prensler ile birlikte ziyafete götürdüler. Herkes onu memnuniyetle karşıladı ve gümüş kabzalı kılıçlar, altın ve gümüş kupalar gibi ihtişamlı hediyeler verdi. Herkes çok sevinçliydi çünkü Truvalıları duvara sürmüşlerdi ve yarın Eurypylus'u öldürüp Truva şehrini alacaklarını umut ediyorlardı.

Ne var ki ertesi gün Eurypylus savaş alanında Neoptolemos'la karşı karşıya gelip ölünce umutları boşa çıktı. Ardından Yunanlar Truvalıları şehre kadar kovaladı. Fakat büyük bir fırtına patladı, gök gürültüsü ve yağmur altında kamp alanına geri döndüler. Bu nedenle tanrıların en büyüğü Zeus'un kendilerine kızdığına inandılar. Günler geçiyor, Truva da hâlâ fethedilmeyi bekliyordu.

XII

Paris'in Ölümü

Yunan halkı eskisi gibi yine hayal kırıklığına uğrayınca, kâhin Kalkhas'a danıştı. Kâhin genellikle onlara bir şeyler yapmalarını ya da birini göndermelerini söylerdi, bunu yaparak zihinlerini şanssızlıklardan uzak tutarlardı. Hektor'un kardeşi Deiphobos'un yönetiminde Truvalı askerler eskisinden bile daha cesur bir şekilde savaşırken Yunanlar Kalkhas'ın tavsiyesini almaya gittiler. Kâhin, Ulysses ve Diomede'nin Lemnos* adasına gidip okçu Philoctetes'i getirmesini söyledi. Lemnos kimsenin sevmediği, ıssız bir adaydı; burada yıllar önce evli kadınların hepsi bir kıskançlık krizi sonunda eşlerini öldürmüştü. Yunanlar Truva'ya giderken Lemnos adasına inmişti, orada Philoctetes ıssız bir tepede bulunan mağaranın içerisindeki bir kuyuda yaşayan devasa su ejderhasına nişan alıp okunu fırlatmıştı. Ancak mağaraya girdiğinde ejderha onu ısırmıştı. En sonunda Philoctetes ejderhayı öldürmeyi başarsa da ejderha zehirli dişiyle onu yaralamıştı. Bu yara hiçbir zaman iyileşmedi fakat vücuduna ejderhanın zehri değen Philoctetes geceleyin acı içinde kıvranmış, tüm kamp onun bağırışları yüzünden uyuyamamıştı.

---

* Limni Adası. (e.n.)

Yunanlar onun başına gelenlerden dolayı üzgündü ancak sürekli çığlık atan ve nereye gitse sorun çıkaran Philoctetes'i yanlarında götürmek istemiyorlardı. Böylece hayatta olup olmadığını bile bilmeden onu ıssız adada bir başına bıraktılar. Philoctetes Truva'nın alınmasında bu kadar önemli bir yere sahip olduğundan Kalkhas Yunanlara onu orada bırakmaları gerektiğini söylemeliydi. Kâhinin söylediğine göre Truva onsuz alınamazdı ve kâhin tavsiye veriyor, Philoctetes'in geri getirilmesi gerektiğini söylüyordu. Bu nedenle Ulysses ve Diomede onu geri getirmek için yola çıktı. Lemnos'a doğru açıldılar, kıyı boyunca sıralanan yıkık dökük evlerin hiçbirinin bacasında duman görünmüyordu. Karaya inerken Philoctetes'in hayatta olduğunu öğrendiler; yaşadığı acının etkisiyle atmaya devam ettiği iç karartıcı çığlıklar sahildeki mağarada yankılanıyordu. Bu mağaraya giden prensler uzun, pis, kuru saçlı ve sakallı, korkunç görünümlü bir adamla karşılaştılar. Adam boş gözlerle etrafa bakıyordu, görünüşü bir iskeleti andırıyordu, deniz kuşlarının tüylerinin oluşturduğu yığının içerisinde inleyerek yatıyordu. Devasa yayı ve okları elinde tutuyordu, bunlarla etini yiyeceği deniz kuşlarını vuruyordu. Bu kuşların tüyleri mağaranın zeminini kaplamıştı şimdi ve tüyler yaralı ayağına hiç de iyi gelmiyordu.

Bu korkunç yaratık yanına gelen Ulysses ve Diomede'yi görünce yayını yakaladı ve yaya zehirli bir ok yerleştirdi, onu bu ıssız adaya terk eden Yunanlardan nefret ediyordu. Fakat prensler ellerini barış için geldiklerini göstermek için yukarı kaldırdı ve ona iyilik yapacaklarını haykırdılar. Böylece yayını yere koydu, onlar da gelip kayaların üzerine oturdu ve yarasını iyileştireceklerine dair söz verdiler. Çünkü Yunanlar onu adada yalnız bıraktıkları için çok utanmıştı. Ulysses birini ikna etmeye çalışırsa ona karşı gelmek zordu, en sonunda Philoctetes Truva'ya onlarla gitmeye razı

oldu. Kürekçi altındaki çöplerle birlikte onu gemiye taşıdı, adamın acısını hafifletmek için korkunç hale gelen yarayı ılık suyla yıkadı, üzerini yağla temizledi ve ince bir kumaş parçasıyla sardı. Ardından güzel bir akşam yemeği ve şarap sundular ona.

Ertesi sabah denize açıldılar, batıdan esen kuvvetli rüzgârla kısa sürede karaya ulaştılar, Philoctetes'i sahile indirdiler. Burada Machaon'un kardeşi hekim Podaleirius yarayı iyileştirmek için elinden geleni yaptı ve sonunda Philoctetes acıdan kurtuldu. Onu Agamemnon'un kulübesine taşıdılar. Philoctetes'i memnuniyetle karşılayan Agamemnon Yunanların yaptıkları zalimlikten ötürü üzüntü duyduğunu söyledi. Onunla ilgilenmesi için yedi köle kadın görevlendirildi, yirmi tane hızlı at ve büyük, on iki gümüş fıçı verildi. Her zaman önemli liderlerle oturup aynı masada yemek yiyeceği söylendi. Ardından Philoctetes'in yıkanmasına yardım ettiler, saçlarını kesip taradılar ve kafasına yağ sürdüler. Kısa sürede Philoctetes savaşmak, büyük yayını ve zehirli oklarını kullanarak Truvalıları öldürmek için can atar hale gelmişti, artık hazırdı. Onun zehirli oklar kullanmasının adil olmadığı düşünülüyordu ama Philoctetes bunu yapmaktan hiç çekinmiyordu.

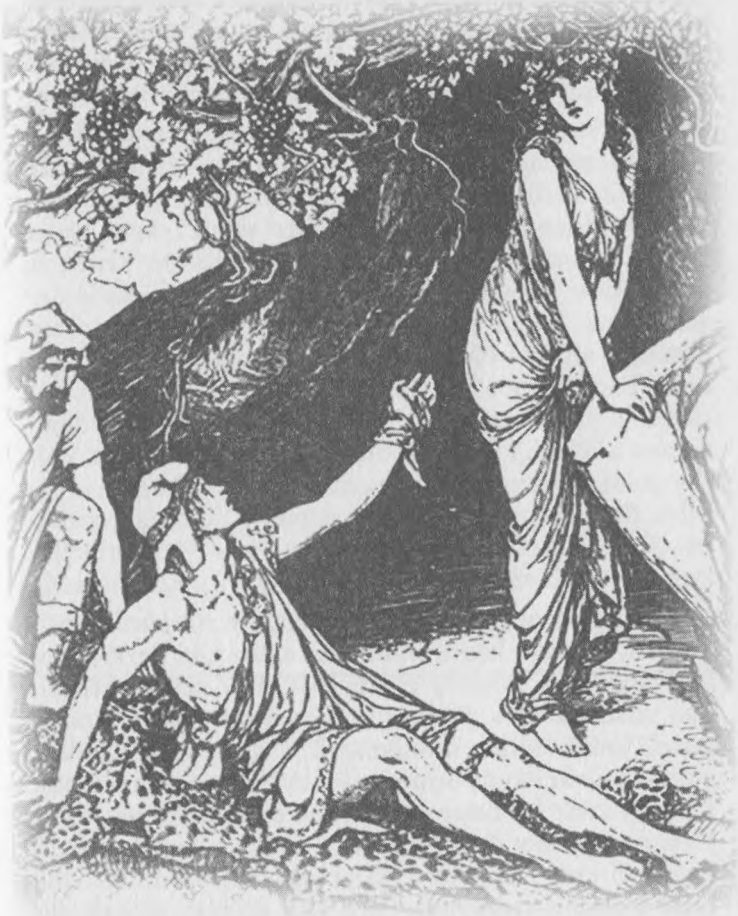
Bunu izleyen savaşta Paris oklarıyla Yunan askerlerini devirirken Philoctetes onu gördü ve haykırdı: "Seni çakal, okçuluğun ve Akhilleus'u öldüren yayınla gurur duyuyorsun demek. Ama şimdi senden çok daha iyi bir okçu olduğumu anlayacaksın. Elimde tuttuğum şu yay güçlü Herakles'in elinden çıktı!" Bunun ardından haykırdı, yay kirişini göğsüne kadar çekip okun ucunu zehre buladı ve çekip fırlattı. Uçan ok Paris'in elini sıyırıp geçti. Bunun üzerine elini yakıcı bir acı kapladı ve Truvalılar onu şehre taşıdı. Gece boyunca hekimler onunla ilgilendi. Hiç uyuyamayan Paris şafak

sökene kadar acı içinde kıpırdandı durdu. Şafak söktüğünde ağzından şu sözler döküldü: "Tek bir umut var. Beni İda dağındaki periye, Oinone'ye götürün!"

Ondan sonra arkadaşları Paris'i bir sedyeye koyup dik yamaç üzerinden ilerleyerek onu İda dağına taşıdı. Gençliğinde kendisini seven periyi görmek için bu dağa hızla tırmanırdı ancak kanını ateşe çeviren zehir yüzünden korkunç bir acı çekerken ve korku içinde arkadaşları tarafından taşınırken sadece bir gün yürüyebildi. Oinone'yi hiç düşünmeden acımasızca terk etmişti. Küçücük bir umut taşıyordu kalbinde ama ormanda gelişlerinden rahatsız olan kuşların sol tarafa uçtuğunu görünce bunun kötü bir işaret olduğunu anlamıştı.

En sonunda, Paris'i taşıyanlar Oinone'nin yaşadığı mağaraya ulaştı, mağaranın zemininde yanan sedir ağacının ateşinden çıkan tatlı koku burunlarına geldi, perinin melankolik bir şarkı söylediğini duydular. Ardından Paris, perinin bir zamanlar duymayı çok sevdiği şekilde ona seslendi. Perinin rengi soldu, ayaklandı ve kendi kendine "Duamın kabul olduğu gün geldi. Çok kötü bir şekilde yaralandı ve yarasını iyileştirmem için buraya geldi," dedi. Böylece dar mağaradan çıkıp girişe geldi, karanlığın içerisinde bembeyaz görünüyordu, diğerleri Paris'i sedyeyle Oinone'nin yanına bıraktı ve Paris bir yalvarma şekli olduğundan perinin dizlerine dokunmak için ellerini uzattı.

Sonra da konuştu: "Leydim, kin gütme bana, nefret etme benden çünkü bu acıya dayanamıyorum. Seni burada yalnız başına bırakıp gitmeyi gerçekten hiç istemezdim ama kimse kendisini Helen'e götüren kaderden kurtulamaz. Onun yüzünü göreceğime keşke senin kollarında ölseydim! Ama şimdi tanrıların huzurunda sana yalvarıyorum, aşkımızın hatırasına bana acı ve acımı dindir. Merhametinden mahrum bırakma ve ölüme terk etme beni."

Oinone onu küçümseyerek cevap verdi: "Neden buradasın? Eminim bir zamanlar yürüyerek aşındırdığın bu yoldan hiç geçmek istememişsindir. Beni Helen'in aşkı için tek başıma, acı içinde bıraktın. Helen'in gençlik aşkından daha güzel olduğuna eminim, bu yüzden sana o yardım edebilir. Duyduğuma göre o yaşlanmıyor ve ölümü de bilmiyor. Onun yanına git ki acını dindirsin."

Oinone bunları söyledikten sonra mağaraya girdi, kendisini kalbinin küllerinin arasına gömüp sinirden ve üzüntüden ağladı. Kısa bir süre sonra tekrar ayağa kalktı ve mağaranın girişine ulaştı. Paris'in Truva'ya geri dönmeyeceğini düşünüyordu ama Paris orada değildi artık. Başka bir yoldan gitmişler; Paris, bir meşe ağacının altında ölene kadar ilerlemeye devam etmişlerdi. Paris ölünce onu çabucak Truva'ya getirdiler. Öldüğünü gören annesi çok üzüldü, ağladı. Hektor öldüğü zaman söylediği şarkıyı söyledi Helen, aklına pek çok şey geldi, sonunun ne olacağını düşündü, korkuya kapıldı. Buna rağmen Truvalılar aceleyle kuru ağaçlardan büyük bir yığın oluşturup üzerine Paris'i yerleştirdiler ve ateşe verdiler. Yanan ateş karanlığın içinde yükseldi.

Karanlık ormanda gezinen Oinone ağlıyordu, yavrularını avcılara kaptıran bir dişi aslan gibi Paris'e sesleniyordu. Ay yükselip etrafa ışık saçtı, cenaze ateşinden yükselen alev göğü aydınlattı, bunu gören Oinone güzel Paris'in ölmüş olduğunu, Truvalıların ise İda dağı eteklerindeki ovada onun bedenini yaktıklarını anladı. Paris'in artık bir başına olduğunu düşünerek haykırdı, Helen'le beraber değildi bundan sonra. "Yaşarken beni terk etti ama ölüm bizi ayıramayacak," dedi. Oinone hızla tepeden aşağı indi, Paris için ağlayan orman perilerinin yanından, çalıların arasından geçti ve ovaya ulaştı. Bir gelin gibi başını tülle örtüyordu. Truvalıların oluşturduğu kalabalığın arasına daldı. Yanan odun

yığınlarının üzerine atlayıp Paris'in bedenine sarıldı. Alevler damat ve gelini yuttu, külleri birbirine karıştı. Hiç kimse onları ayıramazdı bundan sonra. Küllerini altın bir kaba, kabı da taştan bir odaya yerleştirdiler, üzerini de toprakla örttüler. Orman perileri mezarın üzerine iki gül ağacı dikti. Ağaçların dalları karşı karşıya geldi ve birbirine dolandı.

Böylece Paris ve Oinone'nin hikâyesi son buldu.

XIII

Truva Atının Yapılması

Paris öldükten sonra Helen'i Menelaus'a geri vermediler. Paris'in öfkesinden korkan Truvalıların Helen'i geri vermediği ve barış yapmadığı anlatılıyor. Ama artık Paris hayatta değildi, onları korkutamazdı. Buna rağmen, ya Helen'in çok güzel olduğunu düşündüklerinden ya da onu acımasız bir şekilde öldürecek Yunanlara teslim etmenin onursuz bir davranış olduğuna inandıklarından şehirdeki hiç kimse Helen'den kopamıyordu. Paris'in erkek kardeşi Deiphobos, Helen'i kendi evine aldı. O zamanlarda Deiphobos Truva'nın en iyi savaşçısı ve önde gelen lideri konumundaydı.

Bu sırada Yunanlar Truvalılara karşı hücuma geçti, hiç durmadan ve direnerek savaşıyorlardı; ancak siperlerin arkasında güvendeydiler. Mazgalların arasından düşmanı vuruyorlardı, Truvalılar birçok asker kaybedince geri çekildi. Philoctetes zehirli oklarını boşu boşuna kullanıyordu, attığı oklar taş duvarlara çarpıp yere düşüyor ya da duvarların üzerindeki tahta çitlere takılıyordu. Duvara tırmanmaya çalışan Yunan askerleri mızrakla vuruluyor veya atılan ağır taşlarla eziliyordu. Gece çökünce gemilere çekildiler, meclisi topladılar ve her zaman olduğu gibi kâhin Kalkhas'a danıştılar. Kuşları izlemek ve onların hareketlerinden kehanet çıkar-

mak Kalkhas'ın işiydi. Bu, Romalıların da kullandığı bir kehanet öğrenme yöntemiydi ve günümüzde bazı uygarlaşmamış halklar bu yöntemi kullanmaya devam ediyor. Kalkhas, önceki gün şahinin bir güvercinin peşinde olduğunu, güvercinin kayalık bir yamaçtaki kovuğa saklandığını söyledi. Şahin, uzun bir süre kovuğu bulmaya ve güvercinin yanına girmeye çalıştı ama ona ulaşamadı. Bunun üzerine oradan biraz uzaklaşıp saklandı; ardından güvercin gün ışığına doğru kanat çırptı ve şahin saldırıp güvercini öldürdü.

Kalkhas'a göre Yunanlar şahinden ders çıkarmalı ve savaşmak bir işe yaramadığından Truva'yı kurnazlıkla ele geçirmeliydi. Bunu duyan Ulysses ayağa kalktı ve anlaşılması güç bir hile hakkında konuşmaya başladı. Ulysses Yunanların tahtadan, içi oyuk, kocaman bir at inşa etmesini ve atın içerisine en cesur askerlerini yerleştirmesini söyledi. Sonra da geri kalan Yunan askerleri gemilerine binip Tenedos* adasına gitmek üzere yola çıkmalı, adanın arka kısmında saklanmalıydı. Böylece güvercinin kayadaki delikten çıkması gibi Truvalılar da saklandıkları yerden çıkacak, Yunan karargâhının bulunduğu yerde gezinecek ve Truvalıların neden bu kadar büyük bir at yapıp onu burada bıraktıklarını merak edecekti. Aslında atı ateşe vermeleri gerekirken içerisine savaşçıların gizlendiğini ve kısa süre sonra atın içerisinden çıkacaklarını bilmediklerinden onu karargâhta ya da karargâhın çevresinde bırakacaklardı. Yunanların kurduğu tuzağı bilmelerine imkân yoktu. Ulysses Truvalılara, Yunanların umutlarını yitirdiğini ve eve geri döndüğünü, Tanrıça Pallas'ın cennetten düşen heykeli Truva'nın Talihi'ni çaldıklarından tanrıçanın öfkesinden korktuklarını söylecekti. Pallas'ı sakinleştirmek ve onun gemilere korkunç

* Bozcaada (e.n.)

bir fırtına göndermesine engel olmak adına Yunanlar (onun dediğine göre) Tanrıça'ya sunmak için bu tahta atı inşa etmişti. Bu hikâyeye inanan Truvalılar atı şehre sokacak, geceleyin savaşçılar ortaya çıkınca şehri ateşe verecek, karanlık çökünce Tenedos'tan geri dönecek Yunan ordusuna kapıları açacaktı.

Kâhin, Ulysses'in planını beğenmişti ve gökyüzünde sağa doğru uçan iki kuş olduğunu görünce bu tuzağın kesinlikle işe yarayacağını ilan etti. Diğer yanda Neoptolemos Truva'nın hiçbir tuzağa başvurmadan, sadece savaşarak alınması lehine oyunu kullandı. Ulysses, Akhilleus bile bunu yapamamışsa hiç kimsenin yapamayacağını, bu yüzden ünlü marangoz Epeius'un bir an önce atı inşa etmeye başlaması gerektiğini söyleyerek karşılık verdi.

Ertesi gün ordunun yarısı ellerinde baltalarla İda dağına ağaç kesmeye gönderildi, Epeius ve adamları tarafından binlerce ağaç dalı kesildi. Üç gün içerisinde Epeius atı bitirdi. Ulysses bunun üzerine en iyi askerlerin öne çıkıp atın içerisine girmesini, Yunanların pek yakından tanımadığı bir askerin karargâhta kalıp Truvalıları kandırmak üzere gönüllü olmasını istedi. Bunun üstüne Sinon adındaki genç asker ayağa kalktı ve kendi hayatını riske atacağını, ona inanmayan Truvalıların kendisini canlı canlı yakması ihtimalini göze aldığını söyledi. Hiç kuşkusuz hiçbir Yunan askeri bundan daha mert bir harekette bulunmamıştı, öte yandan Sinon cesur biri olarak bilinmiyordu. Ön saflarda savaşmış olsaydı Truvalılar onu tanırdı; yine de birçok cesur savaşçı Sinon'un üstlendiği görevi yapmaya cesaret bile edemezdi.

Atın içerisine girmek için ilk önce yaşlı Nestor gönüllü oldu ama Neoptolemos ne kadar cesur olursa olsun bunun için çok yaşlı olduğunu ve Tenedos'a

giden orduyla beraber ayrılmasını söyledi. Neoptolemos Truva'ya sırtını dönüp gitmektense ölmeyi tercih edeceğinden atın içerisine girecekti. Böylece Menelaus, Ulysses, Diomede, Thrasymedes (Nestor'un oğlu), Idomeneus, Philoctetes, Meriones gibi iyi askerler atın içerisine girdi, sadece Agamemnon dışarıda kaldı. Neoptolemos silahlarını kuşanıp ata tırmandı. Herkesin ardından Epeius girdi atın içerisine. Agamemnon'un diğerleriyle bu maceraya atılmasına izin vermediler, çünkü Agamemnon Tenedos'dan döndükleri zaman ordunun başına geçecekti. Bu esnada Agamemnon'un yönetiminde gemilere bindiler ve yola çıktılar.

Öncesinde Menelaus Ulysses'i kenara çekti ve eğer Truva'yı ele geçirirlerse (artık ya şehri ele geçirecekler ya da Truvalıların elinde öleceklerdi) zaferi Ulysses'e borçlu olacaklarını söyledi. Yunanistan'a geri dönünce bir şehrini ona vermek istedi, böylece birbirlerine her zaman yakın olabilirlerdi. Ulysses gülümsedi ve kafasını salladı, İthaka'dan ayrılamazdı, kendi kayalık ada krallığını terk edemezdi. "Ancak önümüzdeki geceden sağ çıkarsak eğer," dedi, "senden bir şey isteyebilirim, bu isteğim senin yoksul kalmana neden olmayacak." Menelaus Ulysses ne istese memnuniyetle ona verececeğine dair Zeus'un huzurunda yemin etti. Ardından kucaklaştılar ve silahlanıp ata tırmandılar. Gelmesine izin verilmeyen Nestor ile ordunun başına geçmek için giden Agamemnon dışında tüm askerler hazırdı. Ordu kulübeleri yaktı, gemileri denize indirdi, kürekçilerin ve yelkenlerin yardımıyla Tenedos adasına gitmek üzere yola çıktı.

XIV

Truva'nın Sonu ve Helen'in Kurtuluşu

Truvalılar duvarların üzerinden siyah bir duman bulutunun göğe yükseldiğini, tüm Yunan donanmasının denize açıldığını gördü. Bu durumdan hiç hoşnut değillerdi, pusuya düşme karşısında duydukları korkuyla silahlandılar ve öncü birlikleri takip ederek dikkatlice sahile indiler. Sahilde yanan kulübeler ve terk edilen karargâhla karşılaştılar, bir öncü birliği Sinon'u yakaladı, aslında o da kolayca bulunabileceği bir yere saklamıştı kendini. Öfkeli bağırışlarla Sinon'un üzerine yürüyüp ellerini bir ip yardımıyla bağladılar, tekmeleyerek onu atın bulunduğu saraya getirdiler. Priam ve diğer prensler hayretle büyük tahta atı inceliyordu. İçlerinden bazıları atla ilgili bilgi almak için Sinon'a ateşle işkence yapılması gerektiğini söylerken Sinon onları izliyordu. Atın içerisindeki komutanlar işkence yapıldığında Sinon'un gerçeği söyleyeceğinden korkmuş olmalıydı çünkü Truvalılar işin aslısını öğrendiğinde atı ve içindekileri hiç düşünmeden yakacaktı.

Ancak Sinon gerçeği sakladı: "Ne kadar çaresizim, Yunanlar benden nefret ediyor, Truvalılar beni öldürmek istiyor!" Yunanların Sinon'dan nefret ettiğini duyan Truvalılar meraklandı, ona kim olduğunu ve nasıl

arkada kaldığını sordular. "Her şeyi anlatacağım, ah Kralım!" diyerek Priam'a karşılık verdi. "Aksi komutan Palamedes'in arkadaşı, yaveriydim. Hain Ulysses ondan nefret ettiği için bir gün yalnız başına balık tutan Palamedes'i gizlice öldürdü. Ona çok kızdım. Aptallık bende ki kızgınlığımı saklayamadım, söylediklerim Ulysses'in kulağına gitti. Ulysses o andan itibaren beni öldürmek için fırsat kolladı. Lakin Kalkhas," dedikten sonra duraksadı, sonra devam etti: "Bu uzun hikâyeyi anlatmaya ne lüzum var? Tüm Yunanlardan aynı şekilde nefret ediyorsanız beni de öldürün; Agamemnon ve Ulysses de böyle olmasını isterdi zaten. Hatta Menelaus kellemi aldığınız için size teşekkür ederdi."

Truvalılar duyduklarından sonra daha da meraklandı. Sinon'a devam etmesini emrettiler. O da Yunanların bir kâhine danıştığını ve kâhinin Tanrıların öfkesini yatıştırmak ve eve dönüş yolunda güçlü bir rüzgâr elde etmek için birini feda etmelerini söylediğini anlattı. "Soru kimin feda edileceğine geldi. Kalkhas'a bunu sordular ama o on beş gün boyunca konuşmak istemedi. En sonunda, Ulysses'ten aldığı rüşvetle beni, yani Sinon'u gösterdi, benim kurban edileceğimi söyledi. Beni bağlayıp hapsettiler, bu sırada Tanrıça Pallas Athena'ya sunmak için bu büyük atı inşa ettiler. Siz Truvalılar şehrinize taşıyamayasınız diye bu kadar büyük yaptılar. Atı parçalamanız durumunda da Tanrıça öfkesini size yönlendirecekti. Ulysses'in sizden çaldığı heykeli Yunanistan'a götürmüşlerdi. Tanrıça, Ulysses cennetten düşen heykeli sizden çaldığı için onlara çok kızgın."

Sinon'un anlattığı hikâyeye inanacak kadar aptaldı Truvalılar ve ona acıdıklarından ellerini çözdüler. Sonra tahta ata ipler geçirdiler, bir gemiyi karaya indiren askerler gibi atın önüne makaralar yerleştirdiler ve şehrin büyük kapısına getirene kadar atı sırayla yukarı çekti-

ler. Çocuklar ve kadınlar ellerine ipleri geçirdi. Haykırarak, dans ederek, şarkılar eşliğinde onlar da atı çekti. Gece çöktükten hemen sonra at avluya taşınmıştı.

Ardından Truva halkı dans etmeye, içmeye ve şarkı söylemeye başladı. Kapıya dikilen gözcüler diğerleri gibi sarhoş oldu, insanlar gece yarısından sonra bile şehirde dans etmeye devam etti, sonrasında evlerine gidip derin bir uykuya daldılar.

Bu esnada Yunan gemileri Tenedos'tan geri dönüyordu, askerler hızlı bir şekilde kürek çekiyordu.

Sadece bir Truvalı içmedi ve uyumadı. Bu, Helen'in evinde yaşayan Deiphobos'tu. Helen'in duyduğu her erkeğin ve kadının sesini taklit edebilme yeteneği olduğunu bildiğinden Deiphobos, onu yanında götürdü. Birkaç arkadaşına silah verip onlarla beraber kaleye gittiler. Deiphobos atın yanında durmuş Helen'in elinden tutuyordu, fısıldayarak Helen'e komutanların eşlerinin sesini taklit etmesini söyledi. Helen kendisine söyleneni yapmak zorundaydı, bu yüzden Menelaus'u kendi, Diomede ve Ulysses'i ise eşlerinin sesiyle çağırdı. Menelaus ve Diomede cevap vermek için sabırsızlansa da Ulysses ikisinin ellerinden yakalayıp "Taklitçi!" diye fısıldadı. Helen'e taktıkları ismin bu olduğu akıllarına geldi, çünkü o her sesi taklit edebiliyordu. Bir süre sessiz kaldılar ama Anticlus yine de karşılık vermek istedi. Ulysses onun ağzını eliyle kapadı. Ses çıkmayınca Deiphobos Helen'i eve götürdü. Onlar gidince Epeius atın bir tarafını açtı ve tüm komutanlar sırayla kendilerini yumuşak zemine bıraktı. Kimisi kapıyı açıp uyuyan gözcüleri öldürmek ve Yunan askerleri içeri almak için acele etti. Kimisi de Truvalı prenslerin evlerini yakmak için ellerinde meşalelerle koşturdu. Silahsız, yarı uyanık haldeki askerleri öldürdüler, kadınların haykırışları yükseldi. Ancak Ulysses sessizce ortadan kayboldu,

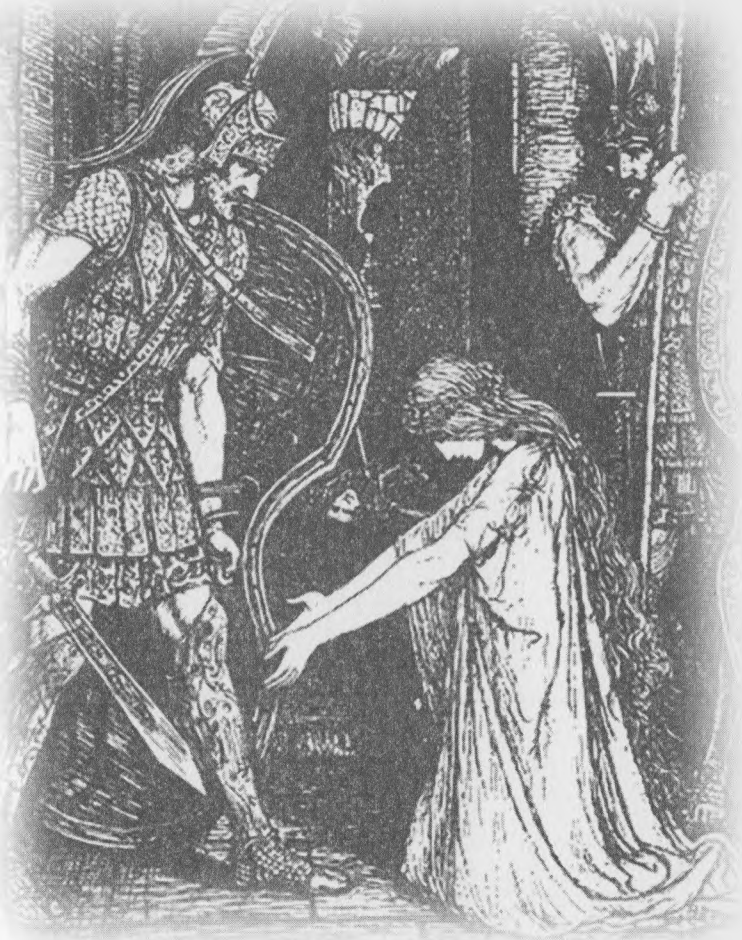
kimse nereye gittiğini anlamadı. Neoptolemos Priam'ın sarayına gitti, Priam avlunun mihrabında durmuş tanrılara boş yere dua ediyordu. Neoptolemos yaşlı adamı acımazca öldürdü. Yaşlı adamın beyaz saçları kanlar içinde kaldı. Herkes dövüşüyor, tüm şehri kan götürüyordu. Menelaus Helen'in Deiphobos'un evinde olduğunu bildiğinden oraya gitti.

Evin girişinde zırhını giymiş Deiphobos'u yerde yatar vaziyette buldu. Bir mızrak saplanmıştı göğsüne. Sütunlu girişten büyük salona kadar yerde kanlı ayak izleri vardı. Menelaus izleri takip etti ve yaralı halde yerde yatan Ulysses'le karşılaştı. Ulysses, büyük salonun ortasındaki sütunlardan birine yaslanmıştı, şömineden gelen ışık zırhının üzerine yansıyordu.

"Deiphobos'u neden öldürdün, benim intikamımı neden aldın?" dedi Menelaus. "Bana bir hediye vereceğine yemin etmiştin," dedi Ulysses, "Peki, sözünü tutacak mısın?" "Ne istersen," dedi Menelaus, "Ne istersen senindir, sözümü tutacağım." Ulysses "Senden Helen'in hayatını bağışlamanı istiyorum," dedi ve devam etti: "Kendi hayatımla onunkini ödüyorum çünkü Truva'nın Talihi'ni aldığım zaman Helen hayatımı kurtardı. Ben de onunkini kurtaracağıma söz verdim."

Çok geçmeden beyaz kıyafetleri içinde etrafa ışık saçan Helen karanlık salondaki gizli boşluktan çıkıp yanlarına geldi ve Menelaus'un ayaklarına kapandı. Altın saçları şömineden gelen toza bulanıyordu, elleriyle Menelaus'un dizlerine dokunuyordu. Menelaus elindeki kılıcı yere düşürdü, kalbine sevgi doldu ve ona acıdı. Tozlar içinde kalan Helen'i ayağa kaldırdı. Helen beyaz kollarını Menelaus'un boynuna doladı, gözyaşlarını tutamadı. O gece Menelaus dövüşmeye devam etmedi. Bunun yerine ikisi Ulysses'in yarasıyla ilgilendiler çünkü Deiphobos kılıcını onun miğferine saplamıştı.

Şafak söktüğünde şehir küller içinde kalmıştı. Kadınlar mızraklara bağlanmış, gemilere taşınıyordu. Ölen erkekler köpeklere ve kuşlara yem olsun diye yakılmadan ortada bırakılmıştı. Böylece bu gri şehir zapt edildi. Altın, gümüş, amber, kıymetli taşlar, fildişleri, değerli işlemeler, atlar ve at arabaları ordu içerisinde bölüştürüldü. Bulunamayan gümüş ve altın hazine dışında her şey teker teker dağıtıldı. Bu hazine duvardaki bir oyuğa saklanmıştı. Kısa bir zaman önce Truva şehrinin kurulduğu yerde kazı yapan insanlar bu hazineyi buldu. Kadınlar da prenslere teslim edildi. Kuyudan su çekmesi ve kölesi olması için Neoptolemos Andromakhe'yi Argos'taki evine, Agamemnon ise Priam'ın güzel kızı Kassandra'yı Miken'deki sarayına götürdü. Bu iki kadın aynı gece öldürüldü. Menelaus'un gemisine binme şerefine sahip tek kadın Helen oldu.

GEZGİN ULYSSES'İN MACERALARI

1

Agamemnon'un Ölümü

Yunanlar Truva şehrini yakıp yıktı, kül yığınına çevirdi. Yangının izleri günümüzde "Hisarlık" denen tepedeki kalıntılarda hâlâ görülebilir. Yunanlar eve dönüş yolunda pek çok sorunla karşılaştı ve bazı komutanlar evlerine ulaşana dek yıllar geçti. Agamemnon Truva'dayken, eşi Klitemnestra kral olmak isteyen Aegisthos adlı genç bir adama âşık olmuştu. Agamemnon'un öldüğünü sanan Aegisthos, Helen'in kız kardeşi Klitemnestra ile evlendi. Bu sırada Agamemnon Truva'nın servetinden aldığı payla birlikte eve dönüyordu, sayısız fırtına onu yolundan alıkoymaya çalıştı. En sonunda Miken şehrinden birkaç kilometre uzaktaki limana ulaştı. Yere inince toprağı öptü, tüm sıkıntılarının geride kaldığını sanıyordu. Oğlu Orestes ve kızı Elektra'yı büyümüş halde bulacaktı ve eşiyle buluşacaktı sonunda. Eve geri döndüğü için mutlu olacaklarını düşünüyordu.

Fakat Aegisthos bir yıl kadar önce yüksek kulenin tepesine Agamemnon'un karaya ayak bastığı haberini iletmesi için bir gözcü yerleştirmişti. Agamemnon'un geldiğini gören gözcü Miken'e güzel haberi taşıdı. Aegisthos yirmi silahlı askeri büyük salonda gizli bir yere yerleştirdi, ardından at arabalarını ve atlarını hazırlatıp Agamemnon'u karşılamak üzere sahile indi-

ler. Onu karşıladıktan sonra saraya taşıdılar. Büyük bir ziyafet verildi, Agamemnon ve askerleri şarap içip sarhoş olunca perdelerin arkasına saklanan silahlı askerler ellerinde kılıçlar ve mızraklarla birden ortaya çıktı ve Agamemnon'la askerlerinin üzerine saldırdı. Baskına uğramalarına rağmen kılıçlarını çektiler ve kanlarının son damlasına kadar savaştılar. Geriye ne Agamemnon'un ne de Aegisthos'un adamlarından biri kaldı. Mücadele başlar başlamaz saklanan Aegisthos dışında hepsi orada öldü. Vücutlar şarapların hazırlandığı tasların arasında, masaların altında uzanıyordu. Ortalık kan gölüne dönmüştü. Agamemnon ölmeden hemen önce Truva'dan getirdiği Kassandra'yı eşinin öldürdüğünü gördü.

Agamemnon'un şehrinde, içerisinde erkek ve kadın kemiklerinin yer aldığı beş mezar bulundu. Bu kemiklerin tümü yüzlerce altın takıyla kaplı haldeydi; altın işlemeli kılıçlar, hançerler, altın kupalar, altın ve kristalden bir asa ve iki altın zırh vardı. Hatta ölü kralların yüzlerini kapamak için kullanılan altın maskeler de bulunuyordu fakat bu maskelerin hiçbiri bize ünlü Agamemnon hakkında pek bir şey anlatmıyor.

Elbette Ulysses bunların yaşandığından habersizdi çünkü o sırada rüzgâr onu keşfedilememiş denizlere sürüklüyordu. Fakat sonradan Ölüler Diyarı'na geldiğinde, ölü bir kâhinin hayaletinden tüm hikâyeyi öğrendi ve kendi diyarına ulaştığında çok dikkatli olmaya karar verdi çünkü Truva'ya gittikten sonra büyüyen gençler onun da başına iş açabilirdi.

Nestor, şehri Pilos'a kısa sürede sağ salim ulaştı, rüzgârlar Menelaus ve Helen'i Mısır ve diğer tuhaf ülkelere taşıdı. Aias'ın kardeşinin gemisi bir kayaya çarptı ve gemidekiler boğuldu. Kâhin Kalkhas ise Yunanistan'a giderken yolda öldü.

Ulysses Truva'dan ayrılırken rüzgâr onu Trakya kıyısına getirdi, buranın insanları Truvalıların müttefikiydi. Diomede ile Ulysses gece vakti Truvalıların ordugâhına girip Trakyalıların kralını öldürmüş, kralın beyaz atlarını bir rüzgâr hızıyla kaçırmıştı. Ulysses Trakya'nın Ismaros kasabasına gelince adamları ile burayı ele geçirip yağmaladı ancak Apollon'un rahibi, Maron'a zarar vermelerine mani olup tanrının kutsal bahçesinde bulunan evinde rahibi, eşini ve çocuğunu korudu. Ulysses'e minnettar olan Maron ona on iki yetenek bahşetti; ayrıca altından küçük takozlar, büyük gümüş bir kâse, balya kadar geniş ve içi en iyi ve en sert şarapla doldurulmuş on iki kil kavanoz verdi. Şarap o kadar sertti ki içmek için bir ölçek şarap ile yirmi ölçek suyu bir kapta karıştırdılar. Ulysses bu hediyeleri gemisine yükledi ve Maron bu kadar iyi davrandığı için kendini şanslı saydı.

Tüm bunlar olurken Ulysses'in askerleri aldıkları ganimetlerle birlikte kasabadan ayrılmak yerine şafak sökene dek yiyip içti. Kentte yaşayan halk komşu ülkeleri uyarınca komşu ülkelerin askerleri zırhlarını giymiş halde gelip Ulysses'in askerlerine saldırdı. Bu çatışmada Ulysses yetmiş iki askerini, on iki gemisinden de altısını kaybetti ve güç bela dövüşerek gemilere binip yola çıkabildiler.

Denizde büyük bir fırtına çıkıp gemileri hırpaladı. Böylece Ulysses ve askerleri on yıl kalacakları periler ülkesine sürüklendiler. Kral Arthur'un yoldaşlarıyla periler ülkesine gittiğini duymuştuk fakat burada başlarından ne tür maceralar geçtiğini bilmiyoruz. Ulysses hakkında ise anlatacağımız pek çok hikâye var elimizde. On gün boyunca gemiler güneye doğru ilerledi, onuncu günde nilüfer çiçekleriyle beslenen sefa düşkünlerinin diyarına ulaştılar. Kıyıya varıp su içtiler. Üç asker bu ülkede yaşayan halkı bulmak için görevlendirildi. Bura-

dakiler kendi halinde yaşayan, arkadaş canlısı bir halktı ve tuhaf denizcilere nilüfer çiçeğinin meyvesini ikram ederlerdi. Bu meyveyi tadan kişinin aklından eve gitme düşüncesi uçup gider, güneşin doğuşu ile ayın yükselişi arasında geçen zaman aralığında oturup güzel hayaller kurar ve çevresindeki dünyayı unuturdu. Görevlendirilen üç asker de çiçeğin meyvesini yedi, yere oturup hayaller kurdu. Ulysses askerleri takip edip onları gemiye taşıdı, ellerini ve ayaklarını bağladı. Hep beraber tekrar yola çıktılar. Sonrasında alınlarının tam ortasında tek bir göz bulunan tepegözlerin diyarına ulaştılar. Buradakiler evlerde değil, tepedeki mağaralarda yaşıyordu ve ne kralları ne de yasaları vardı. Toprağı sürmüyorlar ya da tohum ekmiyorlardı. Buğday ve asmalar vahşi doğada kendi başına büyüyordu. Tepegözlerin muazzam koyun sürüleri vardı.

Adadaki koyun girişinde uzanan, kimsenin yaşamadığı ıssız ve güzel bir ada bulunuyordu; ada, yabankeçileriyle doluydu. Bu denizde hiç akıntı olmadığından gemiler güvenli bir şekilde koya yanaşsın ve sahile ulaşsın diye dalgaların önüne bir engel konmuştu. Ulysses buraya gemileri yanaştırdı. Askerler bir günlerini yabankeçisi avlayarak, taze et yiyerek ve Maron'un hediye ettiği şarabı içerek geçirdi. Ertesi gün kendi gemisi ve mürettebatı dışında herkesi arkada bırakarak anakarada kimlerin yaşadığını görmeye gitti. Kimse orada yaşayan birine denk gelmemişti. Denizin yakınlarında, kayalardan yapılmış çatısı defne ağacıyla sarmalanan, avlusunda sert taşlardan inşa edilen bir duvarın bulunduğu geniş bir mağarayla karşılaştı. Ulysses on iki adamı dışında kalan herkesi gemide bıraktı, Maron'un hediyesi sert şarabı keçi derisine doldurdular, çuvallara bir miktar mısır unu koydular ve mağaraya çıktılar. Bir köşede yavrularıyla oynayan koyunlar dışında mağarada kimse yoktu ama içeride peynir dolu sepetler, içi süt

dolu kovalar ve kâseler gibi gündelik hayatta tüketilen yiyecekler vardı.

Her şey çok sakin ve güzel görünüyordu. Askerler alabildikleri kadar peyniri gemiye taşımak istiyordu. Ulysses mağaranın sahibinin kim olduğunu merak ediyordu. Ulysses'in adamları kendilerini evlerinde gibi hissederek mağaranın bir köşesinde ateş yaktı, peynirleri pişirip yedi. Bunun üzerine akşam güneşiyle mağaranın girişine bir gölge düştü ve içeri canavar gibi bir adam girdi. Adam odun yakmak için elinde taşıdığı kuru ağaç gövdesini bir kenara fırlattı. Ardından sürüdeki dişi koyunları sürükleyip koçları avluda bıraktı ve kocaman, düz bir taş alarak onu mağaranın girişine kapı olarak yerleştirdi çünkü boyunduruk geçirilmiş yirmi dört at bu taşı sürükleyemezdi. En sonunda adam koyunları sağdı, akşam yemeğinde içmek üzere sütleri kovalara döktü. Tüm bunlar olurken Ulysses ve adamları sessizce oturuyor, korkudan titriyorlardı çünkü peynirini yedikleri tek gözlü bir devin mağarasında kapana kısılmışlardı.

Dev ateş yakınca içeride saklanan adamları gördü ve kim olduklarını sordu. Ulysses Yunan olduklarını, Truva'yı ele geçirdiklerini, denizlerde gezinirken kaybolduklarını söyledi ve Tanrı Zeus adına devin kendilerine iyi davranmalarını istedi.

"Biz tepegözleriz," dedi dev, "Bizim için ne Zeus'un ne de diğer tanrıların bir önemi var. Çünkü onlardan daha iyi olduğumuzu düşünüyoruz. Geminiz nerede?" Kimse devin sorusunu yanıtlamayınca Ulysses gemilerinin sahilde karaya oturmuş olduğunu söyledi. Dev, iki askeri yakaladı ve onları yere çalıp beyinlerini çıkardı, bedenlerini paramparça etti, yaktığı ateşte kızarttı ve yedi. Birkaç kova süt içtikten sonra uzandı ve uykuya daldı. Ulysses kılıcını devin karaciğerine saplamaya

niyetlendi ve elini kılıcına götürdü. Ama devi öldürse bile mağaranın girişini kapatan koca kayayı hareket ettiremeyeceği ve tüm peyniri yedikleri için askerlerle birlikte açlıktan öleceği aklına geldi.

Sabah olduğunda dev, iki adamı daha kahvaltı niyetine yedi, koyunları sağdı ve bir adamın oklarını kolaylıkla çantasına yerleştirmesi gibi mağaranın girişindeki kayayı hareket ettirdi. Ardından sürüsünü otlatmak için yeşil tepelere doğru ilerledi.

Ulysses hemen umutsuzluğa kapılmadı. Dev, sopasını mağarada bırakmıştı. Sopa büyük bir geminin direği kadar uzundu. Ulysses bunu altı parçaya böldü, adamları sanki bir mızrak sapı yapar gibi parçaları kesti ve zımparaladı. Ulysses uçlarını köreltti ve ucunu ateşle sivriltti. Ucu yuvarlak, kalın bir odun ortaya çıkmıştı. Dev geceleyin uyuduğunda onun gözünü oyacak dört kişiyi kurayla belirlediler. Dev gün batımında geri döndü, koyun sürüsünü ve koçları mağaraya sürdü. Ardından taş kapıyı yeniden kapayıp koyunlarını sağdı. İki askeri daha öldürdü, pişirip yedi.

Ulysses bu sırada tahta kâselerin birini Marlon'un sert şarabıyla ağzına kadar doldurdu, içine bir damla bile su eklemedi. Bu kâseyi şimdiye kadar şarabın adını bile duymamış olan deve sundu. Dev, hızla içti ve içkinin etkisiyle kendinden geçince Ulysses'e bir hediye vereceğini söyledi. "Adın ne senin?" diye sordu dev. Ulysses "Benim adım Hiç Kimse," diye yanıtladı. "O zaman önce diğerlerini yiyeceğim, Hiç Kimse'yi en sona saklayacağım. Sana hediyem bu olsun," dedi dev. Bu sözleri söyledikten hemen sonra uykuya daldı.

Ulysses yaptığı tahta çubuğu aldı ve tahtanın ucunu ateşte ısıttı. Ardından dört asker ucunu ısıttıkları tahta parçasını devin gözüne yaklaştırıp bastırdılar. Bu sırada Ulysses tahtayı gözün içinde döndürdü. Tepegöz

haykırdı, yerinden fırladı ve komşu mağaralarda yaşayan diğer devlerin yardım etmesi için bağırdı. "Sorun nedir, Polyphemus?" dediler. "Neden gecenin bir yarısı bizi uyandırıyorsun?" Dev karşılık verdi, "Hiç Kimse benimle dövüşmüyor, onun yerine kurduğu tuzakla beni öldürüyor." "Hiç kimse sana zarar vermiyorsa, hiç kimse yardım edemez," diye haykırdı dev. "Hastalandıysan deniz tanrısı Poseidon'a, babana dua et." Böylece devlerin hepsi yatağa geri döndü ve Ulysses kurduğu tuzağın onları kandırdığını düşünüp sessizce güldü. Ardından dev gidip kapıyı açtı ve girişte oturdu. Dışarı çıkacak olan tutsakları yakalamak için kollarını iki yana açtı.

Ancak Ulysses bir plan yapmıştı. Üç koçu düğümlediği hasır yardımıyla birbirine bağladı ve tahtaların tam ortasına da her bir askeri yerleştirdi. Böylece kör olan dev sadece dışarıdaki koçlara dokunacaktı. Yaptığı en büyük ve en sağlam parçayı yakaladı, ellerine sarıp koyunların ayaklarına geçirdi ve ardından tüm koyunlar kapıdan çıktı. Dev, bir şeyin geçtiğini hissetti ama içerisinde askerlerin olduğunu anlayamadı. İçinde Ulysses'in olduğu tahtaya dönüp "Canım koçum!" dedi, "Neden her zamanki gibi en önde değil de en sonda gidiyorsun? Hiç Kimse'nin kör ettiği efendin için duyduğun kederden dolayı yavaş gidiyor gibisin!"

Ardından bütün koçlar dışarı çıktı, Ulysses adamlarını çözdü ve koçları gemiye bindirdi. Altı askerin öldüğünü duyan mürettebat ağladı ama Ulysses onlara kürek çekmelerini emretti. Devin kendilerini duyabileceği bir uzaklıktan bağırdı ve devle dalga geçti. Kendisiyle dalga geçildiğini duyan dev tepenin zirvesini parçaladı ve sesin geldiği yöne fırlattı. Kaya geminin tam önüne düştü, yükselen dalga gemiyi tekrar kıyıya sürükledi. Ulysses elindeki uzun çubukla gemiyi itmeye çalıştı, adamları yeniden kürek çekti ve uzaklaştılar.

Ulysses yeniden deve haykırdı, "Seni kim kör etti diye sorarlarsa onlara fırtına şehri İthakalı Laertes'in oğlu Ulysses yaptı dersin."

Bunun üzerine dev, deniz tanrısı Poseidon'a dua edip Ulysses'in hiçbir zaman evine ulaşmamasını, ulaşsa bile tüm adamlarını kaybetmiş vaziyette tek başına eve dönmesini ve keder içinde kalmasını istedi. Ardından dev iç geçirip başka bir kaya parçası daha fırlattı ama kaya geminin kıç tarafına düşünce arkada oluşan dalga gemiyi iyice uzaklaştırdı ve bir adanın kıyısına itti. Ulysses ve askerleri karaya inip devin koyunlarını kesti, akşam yemeğinde koyun yiyip şarap içtiler.

Deniz Tanrısı kör devin haykırışını duymuştu.

Ulysses ve adamları bilmediğimiz bir yönde ve bilmediğimiz bir süre boyunca denizde ilerlediler, ta ki uzakta denizin ortasında parıldayan bir ada görene kadar yola devam ettiler. Yaklaştıkça adada bronz bir yokuşun bulunduğunu, tepesinde de bir sarayın yer aldığını fark ettiler. Bu sarayda Rüzgârlar Kralı Aeolus, altı oğlu ve altı kızıyla yaşıyordu. Kral, Ulysses'i içtenlikle karşıladı ve koca bir ay boyunca onları misafiri olarak ağırladı. Sonrasında Kral, Ulysses'e içinde gürültülü rüzgârları biriktirdiği deri bir çanta verdi. Bu çantanın ağzı gümüş bir telle bağlıydı. Aeolus'un çantaya koyduğu Batı Rüzgârı, Ulysses'in gemisini doğruca İthaka'ya sürükleyecekti. Tam olarak bilemesek de Ulysses'in İthaka'nın batısında bir yerde bulunduğunu söyleyebiliriz.

Böylece dokuz gün dokuz gece gemiyle batıya doğru yol aldılar ve Ulysses daima dümenin başında duruyor, gemiyi yönlendiriyordu. Ancak onuncu gün uyuyakaldı. Askerler birbirine seslendi: "Deri çantasında sakladığı hazine de neyin nesi, Kral Aeolus'un hediyesi mi? Çanta kesinlikle altın ve gümüşle doludur. Bir de

bize bak, elimiz boş dönüyoruz." İthaka'ya insanların kıyıda yaktığı ateşleri görebilecek kadar yaklaşmışken çantayı açtılar. Ardından tüm rüzgârlar dışarı çıktı ve gemiyi bilinmeyen denizlere sürükledi. Ulysses uyandığında kendini çaresiz hissediyordu, gemiden atlayıp intihar etme düşünceleri geçiyordu aklından. Fakat cesur bir kalbi vardı ve bir süre durup gemiyi Aeolus'un adasına sürdü. Kral Aeolus yaklaşan gemiyi görünce haykırdı: "Uzaklaşın buradan! Yaşayan en şanssız insan sensin, tanrılar senden nefret ediyor olmalı."

Ulysses ve adamları kara parçası görene kadar yedi gün yedi gece yol aldılar. Dar bir girişi olan ve her iki tarafında uzun ve dik kayaların bulunduğu bir limana geldiler. Diğer on bir gemi limana girdi ancak Ulysses buna cesaret edemedi. Gemiyi limanın dışındaki bir kayaya bağladı. Saray epey kuzeyde olmalıydı, çünkü mevsim yazdı ve kayalıklar arasında bu türden dar limanların bulunduğu Norveç ve İzlanda gibi ülkelerde olduğu gibi şafak yeniden gelene kadar güneş güçlükle batıyordu. Bu yerlere *fiyort* denirdi. Ulysses çevreyi gözetlemesi için üç asker görevlendirdi, askerler şehrin dışındaki bir kuyuda su çeken bir kızla karşılaştılar. Bu genç hanım, Laestrygonian adındaki halkı yöneten kralın kızıydı. Genç kız askerleri babasının evine götürdü. Kral bir devdi ve yemek için Ulysses'in adamlarından birini yakaladı. Diğer ikisi oradan kaçıp gemilere koştu fakat halk uçurumların tepesinde koşuyor, aşağıdakilere devasa kayalar fırlatıyordu. Attıkları kaya parçaları yüzünden gemiler batıyor, denizciler ölüyordu. Ulysses olanları görünce kılıcını çekti ve gemisini limana bağlayan halatı kesti. Mürettebat canı pahasına kürek çekti ve ölen arkadaşlarının arkasından ağlayarak kaçmayı başardılar. Böylece tepegözün isteği gerçekleşti, Ulysses'in on iki gemisinden geriye sadece bir tane kalmıştı.

11

Tanrıça Kirke, Ölüler Diyarı ve Sirenler

Bir adaya ulaşana kadar yol aldılar, burada karaya ayak bastılar. Bilmedikleri bir yere gelmişlerdi, buranın adı Aeaea idi. Büyücü Kral Aertes'in kız kardeşi Kirke burada yaşardı. Kral Aertes, "Altın Post Lordu"ydu ve kralın kız kardeşi Medea'nın yardımıyla Jason bu unvanı kazanmıştı. Kirke ise büyücü bir tanrıçaydı. İki gün boyunca Ulysses ve adamları adanın bir koyuna demirledikleri geminin yanında karada beklediler. Üçüncü günün sabahında Ulysses kılıcını ve mızrağını alıp yüksek tepeye tırmandı. Kirke'nin sarayı bu tepede bulunuyordu ve Ulysses sarayın tepesinden çıkan dumanı gördü. Bir an içeri girmeyi düşündü ama geri dönüp askerlere haber vermenin, onları gözcü olarak saraya göndermenin daha akıllıca olduğuna karar verdi. Tepegöz macerasından beri Ulysses bilmediği halklar arasındayken kendi hayatını tehlikeye atmayı göze alamıyordu, ayrıca bu adada da insan yiyen devlerin olabileceği aklına geldi. Bu nedenle geri döndü ve nehrin kıyısına ulaşınca yeşil ağaç dalları altında su içen kocaman bir alageyikle karşılaştı. Geyiği mızrağıyla vurdu, hayvanın ayaklarını birbirine bağlayıp boynundan sürükledi. Diğer elindeki mızrağa dayanarak adamlarının yanına geldi. Taze av etini görünce as-

kerler sevindi, eti pişirip şarap eşliğinde akşam yemeklerini yediler.

Ertesi sabah Ulysses adamlarını iki ayrı gruba böldü; bir grubu Eurylochus, diğerini kendisi yönetecekti. Ardından ormanın içindeki eve kimin gideceğini belirlemek için miğferin içine biri kısa biri uzun iki tane tahta parçası kondu, Eurylochus ve Ulysses içlerinden birer tanesini seçti. Miğferi salladılar, Eurylochus uzun parçayı çekti ve korkudan sızlanarak yirmi iki adamla ormana ilerledi. Ulysses ise diğer on iki askerle bekledi. Eurylochus ağlar vaziyette tek başına geri döndüğünde üzüntüsünden konuşamayacak haldeydi. En sonunda neler olduğunu anlattı: Kirke'nin ormanın içindeki güzel evine gitmişlerdi. Evcil kurtlar ve aslanlar evin önünde koşturuyordu. Hayvanlar kuyruklarını sallamış, Ulysses'in adamlarının üzerine sevecen köpekler gibi atlamıştı. Askerler kapının önünde durmuş, Kirke'nin tatlı sesiyle şarkı söylediğini duymuştu. Kirke, dokuma yaptığı tezgâhtan kalkıp bir aşağı bir yukarı gidiyordu. Ardından Ulysses'in adamlarından biri ona seslenince Kirke ortaya çıktı. Her yeri altın mücevherlerle kaplı güzel kadın, beyaz örtüler giymişti. Kapıyı açtı ve askerlere içeri girmelerini söyledi ancak Eurylochus saklandı ve izlemeye başladı. Kirke ile hizmetçileri bal ve şarabı karıştırdı, adamları masaların etrafındaki sandalyelere oturttu. Askerler kupadaki karışımı içince Kirke değneğiyle onlara dokundu. Sonra da hepsi domuza dönüştü, Kirke domuzları dışarı çıkardı ve onları ahıra kapattı.

Ulysses bunları duyunca kılıç kayışını omuzlarına geçirdi, yayını eline aldı ve Eurylochus'a Kirke'nin evine kadar kendisine eşlik etmesini söyledi ama Eurylochus korktuğundan Ulysses ormanda tek başına ilerledi. Küçük bir vadiye ulaştı ve burada çok yakışıklı bir gençle karşılaştı. Adam elini sıkıp "Ne kadar şanssızsın! Arka-

daşlarını büyücünün elinden nasıl kurtaracaksın?" dedi. Ardından genç, yerden bir bitkiyi söküp aldı, bitkinin çiçeği süt kadar beyazdı ama kökü kapkaraydı. İnsanların koparamayacağı bir bitkiydi ama bir tanrının yapamayacağı şey yoktu. Bu genç, tanrı Hermes'in ta kendisiydi. Ulysses'in büyükbabası Autolykus'un bir zamanlar taptığı kurnaz tanrıydı bu. "Bu sedef otunu al," dedi, "Kirke'nin büyüyle hazırladığı içeceğin içerisine döktüğünde ot etkisini gösterecek ve büyü etkisini kaybedecek. Sonra da kılıcını çek. Ona doğrult ki bir daha sihriyle kimseye zarar vermeyeceğine yemin etsin."

Sonrasında Hermes oradan ayrıldı, Ulysses Kirke'nin evine ulaştı. Kirke ondan içeri gelmesini ve sandalyeye oturmasını istedi. Ulysses'e içsin diye sihirli bir kupa verdi ve değneğini ona doğrultup domuz ahırına gitmesini söyledi. Fakat bunun yerine Ulysses kılıcını çekti, Kirke feryat ederek Ulysses'in ayaklarına kapandı ve konuşmaya başladı: "Kupa sende işe yaramadı. Tanrı Hermes'in söylediği kişi sensin. Hermes, İthakalı Ulysses'in Truva'dan dönerken bu adaya geleceğini söylemişti. Haydi, aramızda korku değil dostluk bağları kuralım!"

Ardından Kirke'nin hizmetçileri yanlarına geldi. Hizmetçiler pınarların, ormanların ve nehirlerin küçük peri kızlarıydı. Kızlar sandalyelerin üzerini ipekten mor örtülerle kapadılar, gümüş rengi masaların üzerine altın sepetler koydular, gümüş kâseye şarap döktüler. Isıttıkları suyla Ulysses cilalı banyoda yıkandı ve yeni kıyafetler giydi. Ardından kızlar Ulysses'i masaya oturtup ona yiyecek ve içecek ikram ettiler. Ancak Ulysses hiç konuşamadan öylece oturuyor, masadakilere hiç dokunmuyordu. Ulysses'in arkadaşları için üzüldüğünü gören Kirke ahırdaki domuzlara seslendi ve büyüyü bozdu. Askerler Ulysses'i gördükleri için çok mutluydu, onu kucakladılar ve mutluluktan ağladılar.

Bunun ardından gemideki arkadaşlarına katıldılar ve Kirke'nin onlarla yaşamak istediğini anlattılar ancak Eurylochus, Kirke'nin onları kurda ve aslana dönüştüreceğini söyleyerek arkadaşlarını korkutmaya çalıştı. Ulysses, korkak Eurylochus'un kellesini uçurmak için kılıcını çekti ama diğerleri gemiyi koruması için onu burada bırakabileceklerini söylediler. Böylece Ulysses onu öldürmekten vazgeçti ama Eurylochus tek başına kalmaya cesaret edemeyeceğinden o da diğerlerinin peşine takılıp Kirke'nin evine gitti. Eve ulaştıklarında Kirke hepsini memnuniyetle karşıladı, bir ziyafet verdi ve bir yıl o evde kaldılar. Ardından eşlerini ve çocuklarını çok özlediklerinden İthaka'ya geri dönmek istediler. Ancak izleyecekleri tuhaf yolu tahmin bile edemezlerdi.

Geceleyin Ulysses Kirke'yle baş başa kaldığında ona askerlerin yurt özlemi çektiğini ve İthaka'ya gitmek için çok istekli olduklarını söyledi. Bunu duyan Kirke "Bunun tek bir yolu var: Tüm dünyayı saran Oceanus nehrinin bir kolundan gidip en sonuna ulaşmalısın. Orası Ölüler Diyarı'dır. Hayaletler Kralı Hades ile Kraliçe Persephone'nin evidir. Gittiğin zaman kör kâhinin hayaletine, Thebesli Tiresias'a seslenmelisin. Gideceğin yönü sana gösterecektir. Orada diğer ruhlar etrafta gölge gibi süzülür."

Kirke'nin önerisini duyunca Ulysses'in kalbi duracak gibi oldu çünkü yaşayan bir insan nasıl olur da ölülerin korkunç diyarına inerdi? Ama Kirke ona yapması gereken tuhaf şeylerden bahsetti ve Ulysses'e kara bir koç ile kuzu verdi. Ertesi gün Ulysses adamlarını bir araya topladı. Elpenor dışında herkes gemiye bindi. Soğuk hava sebebiyle Elpenor evin düz çatısında uyuyordu. Toplanma haberi geldiğinde birden uyandı, uzun merdivenden inerken basamağı kaçırdı ve yere düşüp boynunu kırdı. Arkadaşları onu yakmadan ve

gömmeden arkada bıraktı, onun için gözyaşı döktüler. Ulysses'i takip etmeleri şarttı, ölülerin diyarını ve Hades'in evini görmek için kendilerine söyleneni yaptılar. Kederli bir halde yanlarına kara koç ile kuzuyu alarak gemiye bindiler, yelken açtılar. Rüzgâr onları istedikleri yere doğru sürükledi.

Öğle vakti karanlıkta ilerlediler çünkü güneşin hiç uğramadığı Simmerian halkının diyarına gelmişlerdi. Etraf kapkara bulut ve sisle kaplıydı. Gemiyi kıyıya sürüp iki kara koyunu dışarı çıkardılar ve Kirke'nin Ulysses'e söylediği yere kadar Oceanus nehrinin karanlık kollarında ilerlediler. Orada ölülerin iki nehri birbirine kavuşuyordu, yükselen iki siyah akıntıyı ayıran bir kaya vardı. Askerler buraya bir çukur kazıp içine likör, şarap ve su döktüler, ölülere dua ettiler. Kara koçun boğazını kesince kanın kokusunu alan gri hayaletler etrafa toplandı. Solgun renkli hayaletler geldi, aralarında uzun zaman önce ölen gelinlerin ve bekâr kızların ruhları, mutsuz yaşlı adamların ruhları vardı. Savaşta ölen birçok askerin hayaleti de oradaydı, mızraklarını taşıyorlardı, üzerlerine zırhlarını geçirmişlerdi. Ulysses sonrasında kâhin Tiresias'ın hayaleti için kara koçu kurban etti ve Tiresias'tan önce başka biri çukurdaki kanı tatmasın diye elindeki kılıçla oraya oturdu.

Elpenor'un ruhu geldi önce ve vücudunu yakması için Ulysses'e yalvarıp yakardı. Çünkü vücudu yakılmazsa Ölüler Diyarı'ndaki diğer ruhlara karışması mümkün değildi. Bu yüzden Ulysses Kirke'nin adasına geri döndüğünde onun vücudunu yakıp gömeceğine söz verdi.

Bundan sonra Ulysses'in annesinin gölgesi geldi yanına. Ulysses Truva'dayken annesi ölmüştü ama üzüntüsünü bir kenara bıraktı ve Tiresias kanın tadına bakmadan önce annesinin gölgesinin yaklaşmasına izin

vermedi. En sonunda kör kâhinin ruhu geldi. Ulysses'in kılıcını kınına koymasını söyledi ve kara koyunun kanını içmek için izin istedi.

Kâhin kanı tadınca dev oğlu kör edildiği için Deniz Tanrısı'nın kızgın olduğunu ve bu yolculukla bir yere varamayacaklarını söyledi. Ancak Ulysses'in adamları akıllarını kullanıp Thrinacia adındaki adada Güneş Tanrısı'nın kutsal sığırını öldürüp yemezlerse eve dönme şansını elde edeceklerini söyledi. Eğer akıllarını kullanmazlarsa ve Ulysses eve giderse oraya tek başına ve olduğundan daha geç bir zamanda varacağını, yabancılarla dolu bir geminin gelip Ulysses'in getirdiği malları israf edeceğini ve eşi Penelope'yle evlenmek isteyeceklerini söyledi. Ulysses tek başına bu adamları öldürse bile başına başka felaketler gelecekti. Su üzerinde dolaştığı gibi kara üzerinde de dolanıp durmalı, denizin adını bile duymamış insanlarla karşılaşana kadar da omzunda bir kürek taşımalıydı. Küreğin ne işe yaradığını bilmeyen adamlardan biri gelip mısır ekinini savurmak için bir yaba taşıdığını söylediği zaman Ulysses küreği yere sabitlemeli ve Deniz Tanrısı'na sunmalıydı. Sonra da eve gidip huzur içinde yaşabilirdi. Ulysses bunları duyunca "Öyle olsun!" dedi ve hayaletlerle nasıl konuşacağını sordu. Tiresias bunu nasıl yapacağını anlattı. Ardından Ulysses'in annesi oğluna üzüntüden öldüğünü söyledi ve Ulysses onu kucaklayıp öpmeye çalışsa da kolları havada asılı kaldı.

Bu sırada ölülerin güzel ruhlarıyla mutsuz hanımların hayaletleri geldi. Çok geçmeden Agamemnon, Akhilleus ve Aias'ın ruhları da oraya gelmişti. Akhilleus genç oğlunun Truva'da cesurca savaştığını duyunca çok mutlu oldu ama güneşin hiç doğmadığı ve kederli çirişotu dışında hiçbir çiçeğin yetişmediği gri bir diyarda hayaletlere hükmetmektense dünyada fakir bir çiftçinin hizmetçiliğini yapmanın daha iyi olduğunu söyledi.

Truva'da öldürülen Yunanların ruhu gelip arkadaşları hakkında bilgi topladı. Sadece Aias bir köşede sessizce duruyordu, Akhilleus'un birlikleri Ulysses'e verildiği için hâlâ kızgındı. Ulysses, Yunan halkının Akhilleus'a yaptığı gibi kendisine de yas tuttuğunu söylese de bu boşuna bir çabaydı. Aias tek kelime etmeden Hades'in evine geçti. En sonunda dünya var olduğundan bu yana ölen sayısız insanın oluşturduğu kalabalık bir araya üşüştü ve havayı alçak sesli iniltileriyle kapladılar. Ulysses sesten korkunca dünyanın sonundaki kıyıya geri döndü, gemisine bindi. Karanlıktan geçerek gün ışığına doğru yelken açtı ve Kirke'nin adasına ulaştı. Adada Elpenor'un bedenini yakıp üzerini toprakla örttü ve tepeceğin üzerine de ölü adamın küreğini yerleştirdi. Buradan Kirke'nin sarayına gitti.

Ulysses başından geçen bütün maceraları Kirke'ye anlattı. Kirke başka tehlikelerin de yolda olduğunu söyleyerek onu uyardı, bu tehlikeleri nasıl atlatabileceğinden bahsetti. Ulysses Kirke'yi dinleyip söylediklerini aklının bir köşesine kaydetti ve sonsuza dek vedalaştılar. Kirke ormanda bir başına dolaştı, Ulysses ve adamları bilinmeyen denizleri geçtiler. Rüzgâr esiyordu, deniz sakindi. Bu esnada hoş bir şarkının duyulduğu güzel adayı gördüler. Ulysses şarkıyı kimin söylediğini biliyordu. Kirke onların Sirenler olduğundan bahsetmiş, bunların erkekleri öldüren güzel denizkızları olduğunu söylemişti. Çiçekler arasında oturup şarkı söylerlerdi. Adaya gidip ölen erkeklerin kemikleri, çiçeklerin arasında görünmezdi, bu tuhaf müzik erkeklerin ruhlarını alıp götürürdü.

Ulysses büyük balmumu kalıbı çıkarıp küçük parçalara böldü ve şarkıyı duymasınlar diye askerlere bu küçük parçaları kulaklarına yerleştirmelerini emretti. Şarkıyı duymak isteyen denizcileri ipini açamayacakları kadar sıkı bir şekilde gemi direklerine bağlattı, ne ka-

dar yalvarsalar da serbest bırakılmayacaklardı. Her şey hazır olunca askerler gemideki banklara düzenli bir biçimde oturdu, gri denizde kürek çektiler. Gemi adanın karşısındaki temiz, berrak sulara doğru hızla ilerledi.

Onlar ilerlerken Sirenlerin tatlı sesleri denizi aşıp geliyordu:

Buraya, bu tarafa gel ünlü Ulysses,
Achean adının görkemli sahibi.
Gemin burada dursun ki şarkımızı dinleyesin.
Bal gibi tatlı sesimizi duyan gelir,
Adamıza uğramayan yoktur bizim.
Duyarsan memnun olursun, aklını kullanırsan ayrılırsın.
Buraya, bu tarafa gel, biz her şeyi biliriz çünkü,
Yunanların uğraşıp Truva diyarını ele geçirmesini,
Verimli dünyanın başına gelecekleri de biliriz.

Şarkılarında Ulysses'e bilgelik vaat ettiler, çünkü Ulysses'in bilgiyi dünyadaki her şeyden daha çok sevdiğini biliyorlardı. Diğer erkekler için, hiç şüphesiz, başka zevkler sunuldu. Ulysses onları dinlemek istedi ve iplerini çözsünler diye askerlere kafasını salladı. Ama Perimedes ve Eurylochus ayaklandı ve onu daha sıkı bağladılar. Gemi, Sirenlerin sesleri kaybolana dek ilerledi. Ardından Ulysses'in askerlerinin bağlarını çözdüler. Diğer askerler de kulaklarındaki balmumunu çıkardı.

III

Girdap, Su Canavarı ve Güneş Sığırı

Denizin uğultusunu duyduklarında ve koca dalgayı gördüklerinde denizde çok da ilerlememişlerdi. Denizin yüksek iki siyah kaya arasında daraldığı yere sürüklendiler; soldaki kayanın altında hiçbir geminin duramadığı bir girdap vardı, sağdaki kayada ise hiçbir tehlike işareti yoktu ama Kirke sağdaki kayada kocaman bir tehlikenin yattığı konusunda Ulysses'i uyarmıştı. Burada aklımıza şu soru düşebilir: Ulysses kayaların etrafından veya yanından dolaşmak yerine neden bu iki kayanın arasındaki dar yoldan geçecekti? Bunun nedeni kayalıkların dış tarafında kalan ve insanların "dolaşan kayalar" olarak adlandırdığı uzun kayalıklardı. Kayalıkların arasında deniz çalkalanıyor, oluşan beyaz köpükler yüksek kayalara ulaşıyordu. Kayalar çarpışıyor, birbirlerini eziyordu. Ayrıca ateş, tıpkı bir volkandan çıkar gibi çatlaklardan ve tepelerden fışkırıyordu.

Kirke, dolaşan kayalardan bahsetmişti, bu kayalar güvercin sürülerinin geçmesine engel olur, buradan geçmeye çalışan güvercini daima yakalayıp parçalardı. Bu yolu kullanmaya çalışan insanların gemileri kaçamazdı, gemicilerin bedenleri ile gemilerin kalasları, dalgaların ve tahrip edici ateş fırtınalarının etkisiyle

allak bullak olurdu. Şimdiye kadar buradan geçmeye çalışan gemiler arasında sadece "Argo" dolaşan kayalardan kaçmayı başarmıştı. Bu nedenle Ulysses dümenini girdap ile zararsız görünen kaya arasındaki yola doğrultmaya mecbur kaldı. Bu iki uçurum arasında kalan dar boğazda deniz çalkalanıyordu, korku içindeki askerler küreklerini ellerinden bıraktı ve kürekler akıntı boyunca suyun içinde debelendi durdu. Ancak gelecek tehlikeden haberdar olan Ulysses askerlere küreklere daha güçlü asılmalarını emretti. Askere dümeni sağdaki büyük kayalık uçurumun altına doğru kırmasını söyledi. Asıl tehlikenin soldaki kayanın altında gizli olduğunu biliyordu, kayanın içinde altı korkunç kafasından tiz sesler çıkan Scylla adında bir canavarın yaşadığı derin bir mağara vardı. Her bir kafa uzun, ince ve pullarla kaplı bir boyuna bağlıydı, her ağızda doymak bilmez üç sıra diş bulunuyordu. Ucunda pençelerin yer aldığı on iki uzun dokunacı vardı, dokunaçlarıyla aşağı düşen insanları yakalamaya hazır bekliyordu. Scylla oturup yunusları ve diğer büyük balıkları dokunaçlarıyla avlardı, buradan geçen insanları da avlardı kimi zaman. Mızrak bile bu ölümcül şeyi öldüremeyeceğinden kimse canavarla savaşamazdı.

Kirke onu önceden uyardığı için Ulysses her şeyden haberdardı. Ama aynı zamanda boğazın diğer yakasında bir su canavarının yaşadığının da farkındaydı. Scylla yalnızca birkaç askeri yakalayabilecekken Charybdis adlı bu canavar eğer gemi akıntıya kapılıp giderse gemideki herkesi midesine indirecekti. Bu nedenle Ulysses dümenin başındaki askere emir verip dümeni Scylla kayasına kırmasını söyledi, canavarın burada saklı olduğundan da kimseye bahsetmedi. Zırhını üzerine geçirdi, eline iki mızrak aldı ve en azından canavara buradan bir darbe indirebilirim düşüncesiyle ön tarafa yürüyüp güverteye geçti. Ardından akın-

tı üzerinde kürek çektiler. Bu sırada su canavarının oluşturduğu dalga yükselmeye başladı, denizin etrafa saçtığı su serpintisi kayanın tepesine ulaşana kadar devam etti. Ardından su alçaldı ve kara kuma gömüldü. Altı başlı Scylla uçurumun içerisindeki delikten yükselirken askerler canavarı izliyordu. Canavar yükseldikçe yükseldi ve kendisine seslenen altı askeri kovaladı. Askerler kayanın içindeki çukura sürüklenince canavar onları tek seferde midesine indirdi. "Deniz uğruna çıktığım yolda karşılaştığım onca hüzünlü olay içerisinde," dedi Ulysses ve devam etti, "bu şimdiye kadar gördüklerimin en kötüsüydü."

Gemi, Scylla kayası ile Charybdis canavarının arasında sallanarak ilerledi, açık denize ulaştı. Yorgunluktan bitkin düşmüş askerler karamsarlık içinde kürek çekmeye devam ettiler. Dinlenmek için can atıyorlardı.

Dinlenmeleri için uygun bir yere ulaşmışlardı artık, tam önlerinde güzel bir ada uzanıyordu. Askerler ahırlarına götürülen kuzuların ve ineklerin seslerini duydu. Fakat Ulysses, Ölüler Diyarı'nda kör kâhinin hayaletinin onu bir konuda uyarmış olduğunu hatırladı. Thrinacia adasına ulaştıklarında adamları güneş sığırını öldürüp yerse hepsi yok olacaktı. Bu yüzden Ulysses mürettabatına bu kehanetten bahsetti ve bu adaya hiç ayak basılmamasını emretti. Eurylochus buna sinirlendi ve askerlere yorgun olduğundan daha fazla kürek çekemeyeceğini söyledi, adaya yaklaşıp akşam yemeğini orada yemeyi ve sahilde rahatça uyumayı teklif etti. Eurylochus'u duyan tüm mürettebat buna daha fazla katlanamayacağını söyleyip hep bir ağızdan bağırdılar. Ulysses'in onları durduracak gücü kalmamıştı, sadece askerlere Güneş Tanrısı'nın sığırına dokunmayacaklarına dair söz verdirdi. Adaya gitmek isteyen askerler Ulysses'e bu konuda söz verdiler. Böylece kıyıya gidip akşam yemeklerini yediler, sonra da uyudular.

Geceleyin büyük bir fırtına çıktı: Bulutlar ve yoğun sis gökyüzünü kapladı ve koca bir ay boyunca kızgın güney rüzgârı sahildeki dalgaları dövdü durdu. Bu şiddetli ve sert rüzgâr yüzünden hiçbir gemi denize açılmaya cesaret edemedi. Aynı zamanda mürettebat geminin deposundaki her şeyi yemiş, şarabı bitirmişti, bu yüzden deniz kuşlarını ve balıkları yakalamaya çalıştılar. Deniz, kayalara da çok sert çarptığından çok az hayvan yakalayabildiler. Ulysses tanrılara yalvarmak için tek başına adaya gitti ve dua ederken etrafı kapalı bir yer buldu ve içine girip uyudu.

Ulysses hazır gitmişken Eurylochus bu fırsatı kaçırmayıp mürettebata aslında hiçbir askerin dokunmaması gereken Güneş Tanrısı'nın kutsal sığırlarını yakalama ve öldürme emri verdi, onlar da verilen emri yerine getirdi. Ulysses tam bu sırada uyandı, geminin yanına gitti. Pişmiş et kokusunu aldı ve neler döndüğünü hemen anladı. Sığırları öldürdükleri için adamlarını azarladıysa da askerler eti altı gün boyunca yemeye devam etti, ardından fırtına dindi, rüzgâr durdu ve güneş yeniden ışıldadı. Yelken açtılar ve yola devam ettiler. Ancak adadan uzaklaşınca devasa bir fırtına bulutu geminin üzerini kapladı, yaptıklarının cezasını çekmek üzereydiler. Rüzgârın etkisiyle kırılan gemi direği dümendeki askerin başına düştü, düşen yıldırım gemiyi tam ortadan ikiye ayırdı. Gemi sallanınca gemidekiler suya düştü. Bir süre askerler suyun üzerinde karabatak gibi yüzdü.

Gemi tekrar eski haline döndüğünde Ulysses bir ip yakaladı. Gelen dalgayla gemi omurgasının iki yanındaki halatlar çözülene kadar yürüdü. Kırılan direği elinde tuttuğu iple gemi omurgasına bağlayacak kadar zamanı kalmıştı. Güney rüzgârı tekrar öfkeyle yükselince Ulysses ayakları suya gömülü halde teknede oturdu ve tekneyle Charybdis su canavarının bulunduğu

kayaya ulaştı. Burada boğulacakken kayanın üzerinde yetişmiş bir incir ağacının köküne tutundu ve köke iyice asıldı. Girdap yeniden kaynamaya başlayana ve kütükler üzerine gelene kadar parmak uçlarında durmaya çalıştı. Kütükler üzerine düşünce suyun içinde elleriyle ilerleyemeye çalıştı ve rüzgâr en sonunda Ulysses'i bir sahile sürükledi.

Bu adada Kalipso adında bir tür peri yaşardı. Kalipso, Ulysses'i sahilde kendinden geçmiş vaziyette buldu. Ulysses'e çok nazik davrandı ve onu mağarasına taşıdı. Ulysses tam yedi uzun yıl burada yaşadı, daima bu güzel periyi arkasında bırakıp İthaka'ya ve eşi Penelope'ye geri dönmeyi arzuluyordu. Ama denizlerin merkezinde bir noktada kalan bu adaya hiçbir gemi uğramadı, kendi gemisi ve kürek çekecek adamları da yoktu üstelik. Kalipso çok kibardı, çok güzeldi. Yeryüzü ile suyun altını birbirinden ayıran iki sütunu elinde bulunduran Atlas adındaki büyücünün kızıydı. Ulysses dağ üzerine kurulu İthaka'daki evlerin çatısından göğe yükselen dumanı görmek istese de aklından ölüm düşüncesi geçiyordu.

IV

Babasının İzini Süren Telemakhos

Ulysses, Kalipso'nun adasında yaklaşık yedi sene yaşadı. Küçük yaştayken İthaka'da bıraktığı oğlu Telemakhos babasının izini sürmek için yola çıktı. İthaka'da annesiyle uzun süredir mutsuz bir yaşam sürüyorlardı. Savaşın ardından Ulysses eve geri dönmeyince ve Yunanların Truva'dan yolculuklarına başladığı gün onun hakkında hiçbir şey ailesine ulaşmayınca Ulysses'in ölmüş olabileceğini düşündüler. Ancak o zamanlarda Telemakhos on iki yaşında küçük bir çocuktu, Ulysses'in yaşlı babası Laertes ise bir çiftliğe gitmişti, burada oluşturduğu bahçeyle ilgilenmekten başka hiçbir şey yapmıyordu. Bu yüzden İthaka'yı yöneten bir kral yoktu. Ulysses Truva'ya gittiğinde on yaşında olan erkek çocukları şimdi büyüyüp birer yetişkin olmuştu ve babaları savaşa gittiğinden diledikleri her şeyi yapıyorlardı. Bunlardan on ikisi Penelope ile evlenmek istedi. Komşu adalardan gelen ve en az onlar kadar yabani olan yüzlercesi de onlara katıldı ve hepsi Penelope'ye saygılarını ve bağlılıklarını sunmak için onun evinde yediler, içtiler. Sığır, koyun, domuz kestiler. Şarap içip Penelope'nin hizmetkârlarıyla eğlendiler. Kimse onları durduramazdı. Söylenene göre tahta geçmesi gereken kişi Telemakhos olsa bile Penelope iç-

lerinden birini kocası olarak seçip adanın kralı yapana kadar hiçbir yere gitmeyeceklerdi.

En sonunda Penelope yaşlı Laertes öldüğü zaman onun üzerine örtülecek örtüyü, yani kocaman keten kefeni bitirdiğinde birisini seçeceğine söz verdi. Gündüz kefeni dokuyor, geceleri kendisine kur yapanlar gittiğinde (çünkü orada uyumuyorlardı) dokumayı çözüyordu. Fakat hizmetkârlarından birisi bunu diğerlerine söyleyince Penelope kefeni bitirmek zorunda kaldı. Bir karar vermesi için ona eskisinden bile daha çok baskı yapıyorlardı artık. Ama o, Ulysses'in hâlâ hayatta olduğunu ve geri döneceğini umuyordu. Olur da geri dönerse bu kadar güçlü genç adamı geri çevirip nasıl kapı dışarı edecekti?

Bilgelik tanrıçası Athena daima Ulysses'in arkasında durmuştu. Hemen kutsal cennette yaşayan tanrıların yanına gidip onun hakkındaki düşüncelerini bildirdi. Ne rüzgâr, ne yağmur ne de kar düştü oraya, temiz hava bulutsuz gökyüzünde dolaştı ve beyaz bir ışık her tarafı kapladı. Athena, Ulysses'in ne kadar iyi, akıllı ve cesur olduğundan söz etti. Erkekler onun servetini harcarken ve eşi Penelope'yi elde etmeye çalışırken Ulysses'in bir adada kapana kısıldığını bildirdi. Bizzat kendisinin İthaka'ya gidip tüm halka Telemakhos'a ne kadar kötü davranıldığını gösterebileceğini, herkesin ilgisini onda toplamaya çalışabileceğini ve ardından babasından haber getirmek için denize açılabileceğini söyledi. Athena konuşmasını sürdürdü ve ardından şimşek hızıyla Olimpos'tan İthaka'ya indi, Taphianların lideri ölümlü Mentes'in şekline büründü. Akşam yemeği hazırlanırken kapıların önünde dama ve çeşitli oyunlar oynayan kibirli âşıkları buldu. Bunlardan ayrı bir yerde duran Telemakhos yabancıyı görünce yaklaştı ve içeri buyur etti. Kapıdaki âşıklar yiyip içerken ve yüksek sesle gülerken Telemakhos ona arkadaşça yaklaştı.

Telemakhos, herkesin onu kullandığını Athena'ya (yabancı biri olarak görse de) anlattı, babasının beyaz kemikleri bilinmeyen bir kıyıda harap oluyordu veya tuzlu denizin büyük dalgalarında yuvarlanıyordu belki de. Athena ya da diğer adıyla Mentes konuştu ve Ulysses'in eski bir arkadaşı olduğunu söyledi. Bir keresinde Kıbrıs'a dönerken bakır almak için İthaka'ya uğradığından bahsetti. "Ancak o ölmedi," dedi "Ulysses hayatta; eminim eve çabucak dönecek. Ona çok benziyorsun. Sen Ulysses'in oğlu olmalısın." Telemakhos onu doğruladı. Kapıdakilerin genci nasıl aşağıladığını gören Mentes çok sinirlendi ve ilk önce halkın oluşturduğu meclise bu konuda bir şikâyette bulunacağını, ardından gemiyle Ulysses'in peşine düşeceğini söyledi.

Ardından Athena oradan ayrıldı, ertesi gün toplanan mecliste insanlara bu durumdan bahsetti. Ne kadar üzülseler de ona yardımcı olamadılar. Buna rağmen kâhin olan yaşlı bir adam Ulysses'in hiç şüphesiz eve geri geleceğini söyledi ve bunu duyan âşıklar onu tehdit edip aşağıladılar. Geceleyin Athena, Mentor'un görünümünde geri döndü. Ancak Ulysses'in arkadaşı İthakalı Mentes'ti artık. İçinde yirmi kürekçi bulunan bir gemiye binmesi için Telemakhos'u cesaretlendirdi. Telemakhos, babası ile ilgili havadisleri almak için Menelaus ve Nestor'u görmeye gittiğini söyledi. Bunu duyan âşıklar onunla dalga geçti ama o annesine haber vermeden yolculuk için gereken her şeyi hazırlattı. Hem babasının hem de kendisinin bakıcılığını yapan Eurykleia yolculuk için gemiye şarap ve yiyecek getirdi. Yazın canlanan deniz rüzgârıyla Telemakhos ve Mentor gemiye bindi ve tüm gece denizde yol aldılar. Ertesi gün öğle vaktinde deniz kumları üzerindeki Pilos'a ulaştılar, burası Yaşlı Nestor'un şehriydi.

Nestor, Truva için savaşan oğulları Pisistatus ve Thrasymedes'i nasıl memnuniyetle karşıladıysa onlara

da aynı şekilde yaklaştı. Sonraki gün Mentor gitmişti, Pisistratus ve Telemakhos dere tepe aşarak beraber ilerlediler, iki günlük bir yolculuktan sonra berrak nehir Eurotas'ın kıyısındaki Taygetus dağının altında uzanan Sparta'ya ulaştılar.

Ulysses ile adamları Truva'dan ayrıldıktan sonra hiçbir Yunan onu görmemişti ancak tuhaf bir şekilde Menelaus, Telemakhos'un babasının hayatta olduğunu ve denizlerin merkezindeki yalnız bir adada Kalipso ile beraber yaşadığını biliyordu. Menelaus'un bunu nasıl bildiğini anlayabiliriz. Telemakhos ve Pisistratus geldiğinde bir ziyafet verdi ve onları masasına davet etti. Misafirleri yıkanıp yeni kıyafetler giyene ve karınlarını doyurana kadar onlara kim olduklarını sormak kabalık olacağından beklemişti. Yemekten sonra, Menelaus Telemakhos'un kendi evi hakkındaki övgülerini dinledi. Telemakhos, bronz levhalarla kaplı duvar ile altın, amber, fildişi ve gümüş kupalardan yansıyan ışığı çok beğendiğini söylemişti. Telemakhos İthaka'da bunlara hiç rastlamamıştı. Onun şaşkınlığını fark eden Menelaus bu pahalı eşyaları Truva'dan ayrıldıktan sonraki sekiz sene içerisinde gezdiği Kıbrıs, Fenike, Mısır, hatta Afrika'nın kuzey kıyısındaki Libya'dan topladığını söyledi. Zengin ve talihliydi belki ama Truva uğruna ölen cesur askerleri ne zaman hatırlasa üzüldüğünü söylemişti. Ama her şeyden önce en iyi askeri Ulysses'in kaybından dolayı perişan haldeydi. Uzun süredir ondan haber almamıştı. Onun sağ olup olmadığını bilen kimse de yoktu. Bu sözcükleri duyan Telemakhos yüzünü mor pelerinin altına sakladı ve gözyaşı döktü. Böylece o kim olduğunu söylemeden Menelaus zaten tahmin etti.

Çok geçmeden tüm güzelliğiyle Helen girdi içeri ve salonda kendisi için ayrılan mis kokulu bölmeye geçti. Arkasından gelen hizmetkârlar Helen'in başına otura-

cağı altın örekeyi ve yünlerini koyacağı gümüş sepeti taşıyorlardı.

Telemakhos'u gören Helen ilk bakışta onun Ulysses'in oğlu olduğunu anladı. Bunu Menelaus'a söylediğinde Pisistratus onları duydu ve Telemakhos'un babasını bulmak için buraya geldiğinden bahsetti. En güvenilir arkadaşları Ulysses'in oğlunu gören Menelaus da Helen de çok duygulanmıştı. İkisi de gözyaşlarına hâkim olamadı. Pisistratus'un aklına Truva savaşında parlak şafağın oğlu Memnon'un öldürdüğü sevgili abisi Antiloklus geldi. Ancak Helen herkesi sakinleştirmek istedi ve Mısır Kralı Thon'un eşi Polydamna'nın verdiği sihir etkisi gösteren bir ilaç getirdi. Helen küçük altın şişedeki ilacı içinde şarap bulunan altın karıştırma kabına döktü ve şarap içip rahatladılar.

Ardından Helen, Telemakhos'a babasının Truva'daki büyük başarılarından söz etti. Ulysses Truva'nın Talihi'ni çaldığı zaman dilenci kılığında şehre girip kendi evine nasıl geldiğini anlattı. Menelaus, askerlerin eşlerinin sesini taklit etmeye zorlanan Helen'in sesi duyulunca Ulysses'in hem kendisini hem de diğer prensleri tahta bir atın içerisinde sessizce beklettiğini söyledi. Babasının cesaretini ve bilgeliğini dinlemek Telemakhos için büyük bir zevkti.

Ertesi gün Telemakhos kendisine ve annesine kötü davranan kibirli âşıkları gösterdi ve Menelaus Uylsses'in İthaka'ya geri dönüp her bir erkeği öldürmesi için dua etti. "Mademki sordun," dedi, "sana baban hakkında duyduğum her şeyi anlatacağım. Truva'dan sonra çıktığım gezilerimde güçlü rüzgârlar yüzünden üç gün Pharos adlı bir adada durmak zorunda kaldım. Bu adaya Egyptus nehrinin (eski adıyla Nil Nehri) ağzından giderek bir günlük bir yolculukla ulaşılabilir. Yiyeceğimiz bittiğinden neredeyse açlıktan ölmek

üzereydik ve mürettebatım kıyılara yaklaşıp kanca ve oltayla balık avladı. Bu bahsettiğim adada ihtiyar Proteus'un kızı olan tanrıça yaşıyordu. Tanrıça, babası uyumak için sudan çıkıp kıyıya uzandığında onu yakalarsam babasının bana bilmek istediğim her şeyi anlatacağını söyledi. Proteus öğle vakti çevresinde bir fok sürüsüyle su yüzeyine çıkıyordu, fokların arasında kumların üzerinde uyuyordu. Onu yakalarsam, kızının söylediğine göre, ne istesem sunacaktı."

"Sonra tanrıça anlatmaya devam etti, üç adamımla saklanmam için kumu kazdı ve üzerimizi fok derisiyle kapladı. Öğlen ihtiyar foklarla çıkageldi, yanındakileri saydıktan sonra bize geçti. Ardından yere uzanıp uyudu. Sonrasında birden atağa geçip üzerine atladık ve onu sıkıca kavradık. Kendisini şekilden şekle soktu; önce bir aslana, sonra leopara, yılana ve en sonunda koca bir domuza dönüştü. Bir bakmışsın akan bir suydu, sonrasında çiçek açmış upuzun bir ağaç. Ama onu sıkıca yakaladığımızdan kaçamadı ve sonunda kendi şeklini aldı. Egyptus nehrine gitmek ve cennetteki tanrılara fedakârlıkta bulunmak için gereken rüzgârın benim için esmeyeceğini söyledi. Bunun ardından kardeşim Agamemnon'a neler olduğunu sordum ve bana onun kendi salonunda öldürüldüğünü, Aias'ın ise denizde boğulduğunu söyledi. Son olarak Ulysses'in başına ne geldiğini anlattı: Peri Kalipso tarafından ıssız bir adada tutulan Ulysses'in mutsuz olduğundan, eve dönmek için gemisinin ve mürettebatının olmadığından bahsetti."

Menelaus'un yanında bir ay kalan Telemakhos babası hakkında sadece bunları öğrenebildi. Tüm bu süre boyunca âşıklar Telemakhos'un İthaka'ya geri dönerken geçeceğini tahmin ettiği dar bir boğazda onun yolunu gözledi. Bu boğazda onu yakalayacak ve öldüreceklerdi.

V

ulysses'in kalipso'dan kaçışı

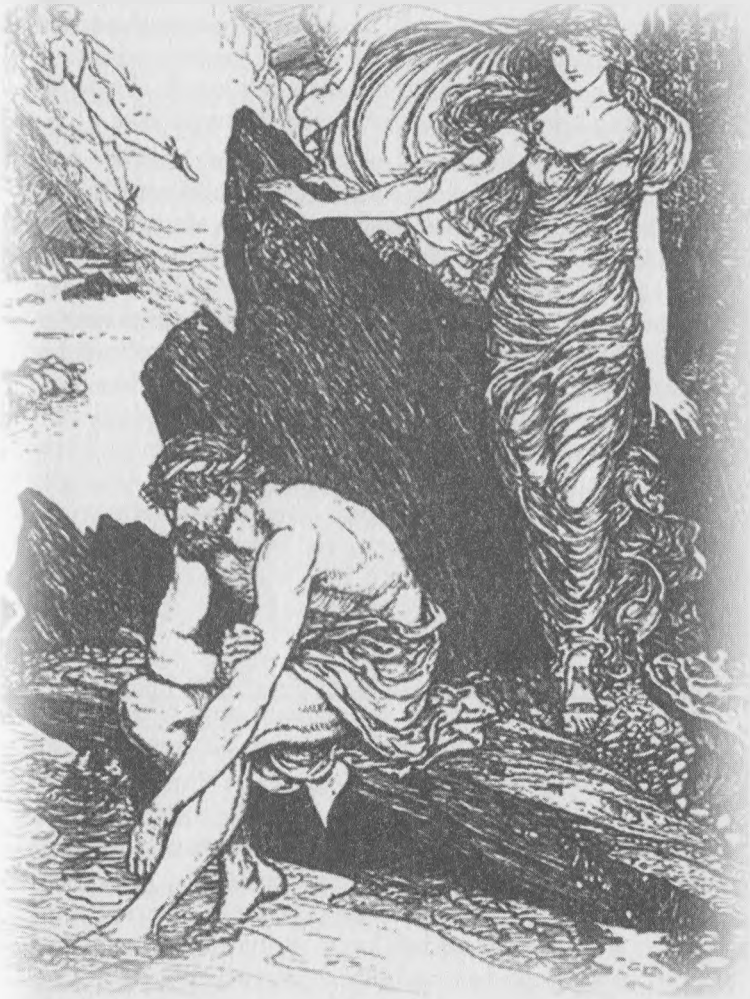
Telemakhos babasının hayatta olduğu haberini Menelaus'tan aldı ve sonraki gün tanrılar Hermes'i Kalipso'nun yanına gönderdi. Böylece Hermes güzel altın sandaletleri içinde ıslak denizle kuru toprağın üzerinden sekerek rüzgâr gibi çabucak adaya geldi. Denizin diplerindeki balıkları yakalayan ve tüyleri tuzlu denize bulanan bir karabatak gibi dalgaların tepesinde uçtu. Adaya ulaştı, Kalipso'nun mağarasına çıktı. Bukleli saçları örülmüş periyi burada buldu. Mağaranın zemininde büyük bir ateş yanıyordu ve yanan sedir ağacının kokusu adanın en uç noktasına kadar ulaşıyordu. Dokuma tezgâhı ile dokuduğu altın örgü arasında bir ileri bir geri gidip gelen peri, tatlı bir sesle şarkı söylüyordu. Mağaranın her tarafı akçaağaç, kavak ve tatlı kokulu selvi ağacının çiçekleriyle kaplıydı. İçeride uzun kanatlı kuşlar tünemişti; baykuşlar, kartallar ve gevezelik yapan deniz kargaları suda kendi işlerini görüyorlardı. Tam da orada, boş mağaranın içinde her yeri kaplayan ve her yanından üzümler sarkan asmalar vardı. Dört pınar yan yana dizilmişti, sırayla her birinden berrak sular fışkırıyordu. Yumuşak çayırların arasında menekşeler ve maydanozlar çiçek açmıştı; bir de ölümsüz bir tanrı gördüğü manzaradan çok memnundu, etrafı izliyordu.

Argos'u öldüren elçi Hermes mağaranın girişine gelip merak içinde bekledi. Çevresindekilere hayretle bakarken geniş mağaranın içine daldı. Güzel tanrıça Kalipso karşılaştığı Hermes'i tanımakta güçlük çekmedi çünkü tanrılar sadece birbirilerine değil aynı zamanda yaşadığı yerdeki birine garip gelmeyecek yüzler seçerdi. Hermes mağaranın içinde, bir zamanlar deniz kıyısında ruhunu gözyaşı ve keder sararken sahilde ağlayan iyi yürekli Ulysses'i bulamadı. Ulysses gözyaşı dökerken uzaktaki hasat edilmemiş ovalara özlemle bakardı. Güzel tanrıça Kalipso Hermes'i parıldayan bir yıldıza oturtup sorular sordu:

"Altın asa taşıyan Hermes'sin sen. Eskiden gelip beni ziyaret etmezdin. Şimdi neden buraya geldin? Ne düşünüyorsan söyle bana. Eğer gelecekte olacakları öğrenirsem kalbim tatmin olacaktır. Ama şimdi beni takip et. Yabancılara bir eğlence düzenlemeliyim."

Tanrıça bulundukları yere leziz yemeklerle dolu bir sofra kurdu, Hermes'in yanına oturdu ve elma nektarını karıştırdı. Böylece Argos'u öldüren elçi yiyip içti. Yemek yiyip rahatladıktan sonra tanrıçanın sorusunu yanıtladı ve anlayışlı bir şekilde onunla konuştu:

"Sen bir tanrıça olarak buraya geliş nedenimi öğrenmeye çalışıyorsun. Bana verilen emre uyarak sana geliş nedenimi anlatacağım. Buraya gelmemi isteyen Zeus'tu. Her şey benim iradem dışında gerçekleşti. Kim özgür iradesini kullanarak kimsenin tanrılara bir şey sunmadığı, hiçbir ölümlünün yaşamadığı bu yere gelmek için koca denizi aşar ki zaten? Zeus bana arkadaşlarının aradığı perişan bir adamın senin elinde olduğunu söyledi. Bu adam Priam'ın şehrinin etrafında dokuz yıl boyunca dövüşen biriymiş. Onuncu yılda şehri yağmalamış ve eve dönmek üzere yola çıkmış. Ama dönüş yolunda Athena'ya karşı bir suç işlemiş ve Athena da

kötü kaderi onların üzerine salıp denizde koca dalgalar yaratmış. Ardından yanındaki adamların yarısı kaybolmuş. Yine her nasılsa rüzgâr dinmiş ve dalgalar onu buraya sürüklemiş. Şimdi Zeus onun arkadaşlarından uzakta ölmesine razı değil ve yüksek tavanlı evinde ve ülkesinde adamın kaderini belirlemek kendi elinde olduğundan adamı hemen geri vermeni emrediyor.

Hermes konuşurken güzel tanrıça Kalipso onu dinledi ve ürperdi. Sonra da ona karşılık verdi: "Siz tanrılar ne kadar da kıskançsınız. Tanrıçalar ne zaman bir dost edinse böyle davranıyorsunuz. Ben kurtardım onu, geminin omurgasında tek başına gidiyordu ben olmasam. Zeus onun hızlı gemisini paramparça etmişti ve gemiyi tam ortadan yarıp onları sonu gelmez bir karanlığa göndermişti. Tüm mürettebat oracıkta öldü ama rüzgâr dinince dalgalar onu buraya sürükledi. Ben de sevdim onu ve el üstünde tuttum. Onun ölümü tatmasına ve yaşlanmasına izin vermeyeceğim. Ama gitmesine de izin veremem çünkü onu buradan alıp engin denize taşıyacak kimse geçmiyor buradan. Bunu onun aklına da sokacağım, ondan hiçbir şey saklamam çünkü. Ne de olsa Ulysses ülkesine sağ salim ulaşsın isterim."

Ardından elçi ona cevap verdi: "O halde, yolcu et Ulysses'i. Yaşananlardan sonra Zeus sana öfkelenecek ama bu yüzden yaşayacağın korkuyu bir kenara bırak ve onun öfkesine kulak ver."

Bunları söyledikten sonra Hermes oradan ayrıldı fakat Zeus'un haberini alan peri cesur Ulysses'in yanına gitti. Ulysses'i kıyıda otururken buldu, gözyaşları hâlâ dinmemişti. Geri dönemeyişine yas tutarken tatlı hayatı ellerinin arasından kayıp gidiyordu. Gündüzleri kayaların tepesinde ve sahilde oturuyor, ruhunu gözyaşı ve kederle dolduruyordu. Gözyaşları içinde uzaktaki

hasat edilmemiş ovaları özlemle izliyordu. Bunun üzerine güzel tanrıça tam yanında durdu ve onunla konuşmaya başladı:

"Talihsiz adam, artık bu adada keder içinde dua etmeyeceksin ya da güzel yaşamını heba etmeyeceksin. Çünkü gerçekten gitmeni istiyorum ve seni buradan gönderiyorum. Şimdi kalk ve baltayı kullanarak uzun ağaç dallarından kendine geniş bir sal yap. Hatta sisli sularda giderken dayanmak için salın çevresine çıtalar ekle. Açlığını uzun süre gidermesi için ekmek ve su koyacağım sandala, kalbinden geçen şarapsa onu da koyarım. Sana yeni kıyafetler de vereceğim. Ülkene sağ salim ulaşasın diye arkandan güçlü bir rüzgâr göndereceğim. Benden güçlü olan cennetteki tanrılar için bunu yapmak bir zevkse ben de elimden geleni yapacağım."

Bunları duyan Ulysses aynı anda hem mutlu hem de hüzünlüydü. Tanrılar onu düşündüğü için sevinmişti ama aşılmamış denizleri tek başına geçeceğini düşünüp üzülmüştü. Kalipso ona seslendi:

"Bu saatte yola çıktığına göre çok sevdiğin ülkene dönmeyi gerçekten istiyor olmalısın! Yolun ve şansın açık olsun! Ama acı çekmek istemiyorsan ya da ülkene geri dönmek istemezsen burada benimle yaşamaya devam edebilirsin. Bu ev senin olur ve ölüm sana hiç yaklaşmaz. Eşini görmeyi şu an çok istesen de gün geçtikçe bu isteğini kaybedersin. Açıkça söylemek gerekirse eşinin göründüğü kadar asil biri olmadığını düşünüyorum. Çünkü ölümlü kadınların ölümsüzlerle bir araya gelmesi pek akıllıca bir karar değil."

Ulysses karşı taraftan gelen tavsiyeleri bir kenara bırakıp konuşmaya başladı: "Ne tanrıçalar ne de tanrılar bana bu konuda kızabilir. Penelope'nin hem dış görünüş hem de kişilik olarak senden daha üst konumda olduğunun pekâlâ farkındayım. Evet, o bir ölümlü

ve yaşlanıyor. Durum böyle olsa da eve geri dönmek istiyorum. Önümde koca bir gün uzanıyor. Evet, tanrının biri beni karanlık bir suya düşürecekse de ben tüm kalbimle bu felakete razıyım. Sabredeceğim. Şimdiye kadar yaşadığım ıstıraplara, denizde ve savaşta içine düştüğüm tehlikelere bırakın bir yenisi daha eklensin."

Ertesi gün Kalipso Ulysses'e marangoz aletleri getirdi, o da ağaçları devirip tahtadan büyük bir sandal ve direk yaptı. Keten bez ile geminin yelkenlerini hazırladı. Beş gün içinde sandalı bitirip suya indirmişti. Kalipso içi şarap ve su dolu havyan derileri, un ve yiyecek güzel şeyleri sandala koyduktan sonra son kez vedalaşmak amacıyla birbirlerini öptüler. Ulysses engin denizlere açılıyor, Kalipso ise evine dönüyordu. Ulysses bu güzel periyle sonsuza kadar yaşayabilirdi ama bunu istemedi. Eğer yaşayacaksa Penelope de yanında olacaktı.

VI

Enkaz altından kurtulan Ulysses

Güçlü rüzgârın yardımıyla Ulysses sal üzerinde ilerliyordu, çevresinde tek bir gemiye bile rastlamadı. Gözünü Büyükayı'ya dikmişti, Kalipso'nun öğrettiği gibi bir gözüyle onu izliyordu. Tam on yedi gün denizin üstünde ilerledi, on sekizinci günde Phaecia denen bir adada belli belirsiz görünen bir dağ zirvesiyle karşılaştı. Tam bu sırada Deniz Tanrısı onu fark etti, Ulysses'in dev oğlunu nasıl kör bıraktığını hatırladı. Sinirlenerek korkunç bir fırtına başlattı, devasa bulutlar gökyüzünü kapladı ve rüzgârlar bir araya geldi. Akhilleus'un ölü bedenini korurken Truvalı askerler etrafını sardığında ölmüş olmayı diledi Ulysses. Çünkü o anda ölseydi arkadaşları vücudunu yakıp gömerdi ama şimdi ölürse hayaleti tıpkı Elpenor gibi Ölüler Diyarı'nın sınırında yalnız başına dolaşacaktı.

Düşüncelere dalmışken rüzgârlar salın direğini parçaladı. Yelken ile serenin üst kısmı suya düştü ve dalgalar Ulysses'i içine çekmeye çalıştı. En sonunda suyun yüzeyine çıktı, sala doğru yüzdü ve üzerine çıktı. Dalgalar, salı suyun üzerindeki bir tüy misali sallarken Ulysses oturdu. Deniz Tanrısı Ino, Ulysses'i görüp ona acıdı ve suyun üzerine çıktı. Onunla konuştu ve parlak örtüsünü Ulysses'e fırlatıp "Bunu göğsüne sar, tüm

kıyafetlerini çıkarıp denize at. Saldan atlayıp yüzmeye başla ve karaya ulaştığında örtüyü tekrar suya bırak ve kendi yoluna git," dedi.

Ulysses örtüyü yakaladı ve göğsüne sardı ama kütükler hâlâ birbirine yapışıkken saldan ayrılmamaya karar verdi. Tam da bunu düşünürken kütükler dalgaların çarpmasıyla birbirinden ayrıldı. Ulysses tahta parçalarından birini yakaladı ve ata biner gibi üzerine çıkıp oturdu. Kuzey rüzgârı dışındaki rüzgârlar dindi, Ulysses kuzeyden esen rüzgârla iki gün iki gece yoluna devam etti. Üçüncü gün her şey yolundaydı, karaya ulaşmak artık an meselesiydi. Ulysses denize atladı, sarp kayalıklara çarpıp köpüren korkunç dalgaların arasında yüzmeye başladı. Bu kayalar ona çarpsaydı vücudu paramparça olacaktı. Üç kez kayaya sıkıca tutundu, her seferinde dalgalar onu denize sürüklüyordu. Ardından dev dalgaların etrafından dolanıp karaya paralel olarak yüzdü, güvenli bir yer arıyordu kendine. Sonunda nehrin ağzına ulaştı. Burası dümdüzdü, sahil boylu boyunca uzanıyordu. Ayaklarıyla denizin dibindeki kumu hissetti. Sudan çıktı, karaya ulaştığı an yere yığıldı, bayılmıştı. Kendine geldiğinde Ino'nun örtüsünü üzerinden çıkardı ve suya bıraktı. Tekrar kuma uzanıp sazlıklar arasında çıplak halde biraz zaman geçirdi, karnı da çok acıkmıştı. Yan yana sıralanan iki kalın zeytin ağacı arasına doğru yerde süründü ve rüzgârdan korunmak için ağaçların arasına sığındı. Vücudunun her yerini ağaçtan düşen kuru yapraklarla kapladı, böylece vücudu tekrar ısındı ve derin bir uykuya daldı.

Ulysses bilmediği bir diyarda çıplak halde uyurken o diyarın kralının güzel kızı Nausicaa bir rüya gördü. Diyarın adı Phaeacia idi. Kız rüyasında arkadaşını görmüş, arkadaşı da ona "Nausicaa, annen gibi birinin nasıl senin gibi bir kızı olabilir? Evinizde temizlenmesi gereken bir sürü güzel kıyafet var. Sadece düğün gü-

nünde giyebileceğin elbise eksik. Geleneğe göre o gün gelen misafirlere gömlek ve ceket vereceksin. Yarın nehre gidip hepsini yıkayalım, bunları taşımak için de yanımıza bir araba alalım," demişti.

Nausicaa ertesi sabah uyandığında gördüğü rüyayı düşündü ve babasına gidip ondan kıyafetlerinin taşınması için kendisine bir araç vermesini istedi. Evlilik günü hakkında tek kelime etmedi çünkü orada pek çok genç prens kendisine âşık olsa da o hiçbirini sevmiyordu. Yine de, kıyafetler yıkanmalıydı. Babası ona yüksek pencereli bir yük arabasıyla arabayı sürecek katırlar verdi. Kıyafetler arabaya yüklendi, lezzetli yiyecekler sepetlere kondu. Nausicaa dizginleri eline alıp arabanın üstünde yavaş yavaş ilerledi, onun yaşında birçok kız arkadaşı onu takip ediyorlardı. Etrafa saçtığı suyla minik birikintiler oluşturan derin, berrak bir gölete ulaştılar. Gölette kıyafetleri yıkadılar, nehirde duruladılar. Ardından güneşin altında ve rüzgârın eşliğinde kuruması için çakıl taşlarının üzerine serdiler. İşleri bitince yanlarında getirdikleri yiyecekleri çıkardılar.

Yemek yedikten sonra top oynamaya başladılar. Nausicaa topu koşan kıza fırlattı ama kızı ıskaladı ve top süratle akan derin nehre kapıldı. Tüm kızlar haykırdı, güldü ve yaptıkları gürültü yüzünden minik ormanda uzanan Ulysses uyandı. Kendi kendine "Neredeyim ben?" dedi; "Burası kötü ve yabani insanların diyarı mı yoksa? Etrafımda kızlar olmalı. Bunlar tepelerden, nehirlerden ve çayırlardan gelen periler olabilir mi?" Üzerinde hiçbir şey olmadığından ve gelen sesler kadın sesine benzediğinden Ulysses bütün vücudunu kaplayacak kadar büyük yaprakları olan bir dal parçası kopardı ama ayaklarını örtememişti. Yüzü yorgunluktan, soğuktan ve açlıktan dolayı berbat haldeydi. Saçı sakalı birbirine karışmış, tuzlu sudan keçe gibi olmuştu.

Kızlar, ağaç dalının tepesindeki bu yüzle karşılaşınca bir çığlık kopardılar ve sahil boyunca tam tersi yönde koşuştular. Ama kralın kızı olan Nausicaa hiç korkmamış ve yerinden kımıldamamıştı. Ulysses ona yaklaşmaya cesaret edemediğinden dizlerinin üzerine çöktü ve uzak mesafeden ona bir şeyler söyledi:

"Tanrıça veya ölümlü, her neysen sana yalvarırım! Gerçekten koca cenneti elinde tutan bir tanrıçaysan yüce Zeus'un kızı Artemis olmalısın; çünkü güzelliğin, duruşun ve görünümün ona çok benziyor. Ama dünyada yaşayan bir adamın kızıysan baban ve güzel annen senin gelişinle kutsanmış olmalı. Erkek kardeşlerin de aynı şekilde senin gibi bir kardeşe sahip oldukları için çok mutlu olmalı. Eminim senin gibi bir peri kızının dans edişini gördükleri her an bu insanların ruhları neşeyle parıldıyordur. Ama seni tüm kalbiyle seven kişi diğer herkesten korumalı ve kendi evine götürmelidir. Erkek ya da kadın fark etmeksizin ben ölümlüler arasında kimseye bu gözle bakmam; sana baktığımda içime büyük bir korku düşüyor. Ancak bir keresinde Delos'ta tıpkı bunun gibi güzel bir şey görmüştüm: Apollon'un tapınağından sarkan palmiye ağacının körpe fidanı. Orada bir sürü insan, yeni sorunların gelip beni bulacağı bir yolda arkamdan gelmişti. İşte böyle! Fidana baktığımda hayret içinde kalmıştım çünkü bu kadar güzel bir şeyin topraktan çıkmış olduğuna inanamamıştım. Şimdi leydim, yeniden hayrete düştüm. Sizin yanınızdayken aklımın başımda olduğunu biliyorum ama yine de sizin ayaklarınıza kapanmak için büyük bir korku taşıyorum içimde."

"Yirmi gün süren yolculuğun ardından dün denizden kurtulmayı başardım ama geçen onca sürede dalga sürekli olarak beni yakaladı ve şiddetli rüzgârlar Ogygia adasından sürdü. Şimdi de tanrılardan biri beni bu kıyıda bir başıma bıraktı. Galiba kötü şans peşimi bı-

rakmayacak, çünkü bence sorunlar burada bitmeyecek. Tanrılar çok geçmeden bana yenilerini getirecektir. Ama kraliçem, bana merhamet gösterin. Çünkü onca çileden ve acıdan sonra geride kalan tek erkek benim. Bu diyarda, bu şehirde kimseyi de tanımıyorum. Şimdi, bana şehri gösterin, üstüme geçirmem için eski kıyafetlerinizden verin. Eğer yanınızda getirmediyseniz keten bezinden bir örtü de işimi görür. Böylece tanrılar istediğiniz her ne ise onu size bahşedecektir. Size bir eş, ev verebilir ve eşinizin ruhu ile sizin ruhunuzu bir araya getirebilir. Ruh birliği güzel bir hediyedir, çünkü bir erkek ile bir kadın hem yürekte hem de düşüncede bir araya gelince bu birlikten daha güçlü ve daha asil başka bir şey yoktur. Böyle bir çift, düşmanlarına üzüntü verir, arkadaşlarına neşe saçar. Kalpleriyle her şeyin en iyisini bilirler."

Ardından beyaz tenli Nausicaa ona karşılık verdi:

"Ne kötü ne de aptal birine benziyorsun, sadece göründüğünden daha tuhafsın. İyi ya da kötü olsun insanlara istediği zaman mutluluk veren Olimposlu Zeus'un ta kendisidir ve senin payına düşense budur. Şehrimize, diyarımıza geldiğinden buna bir şekilde dayanmak mecburiyetindesin. Burada ne giysiden ne de başka bir şeyden mahrum kalacaksın çünkü senin gibi talihsiz biriyle karşılaşanlar sana dostça yaklaşacak ve her şeyi sunacaktır. Ben de sana şehri göstereceğim, şehirde yaşayan insanları takdim edeceğim. Phaeacian halkı yaşar burada. Yürekli Alcinos'un kızıyım ben. Halk tüm gücünü ve kuvvetini babama borçludur."

Sözünü bitirdikten sonra ağaçların ardına saklanan hizmetkârlarını çağırdı: "Yaklaşın hizmetkârlarım. Bir adamı görünce neden her tarafa kaçıştınız? Düşman olarak görmeyin onu. Ölen biri nefes almaz, gözünü açamaz. Paeacians diyarına savaşmak için gelemez

bile. Çünkü ölüler tanrılar için çok değerlidir. Ayrıca biz dalgaların kıyıya vurduğu şeyler arasında yaşıyoruz. Buraya gelen hiçbir erkek, hatta hiçbir ölümlü bizi tanımıyor. Ama denizde gezinip adamıza düşen bu adam çaresiz bir halde. Bu adama karşı nazik olalım çünkü yabancıları ve dilencileri Zeus gönderir ve Zeus'un bu hediyesine değer vermeliyiz. Bu yüzden, bu yabancıya et ve su verelim. Nehirde yıkanmasına yardımcı olalım."

Nausicaa konuşmasını sonlandırdı, hizmetçiler durup birbirine seslendi. Yüce gönüllü Alkinoos'un kızı Nausicaa'nın emriyle Ulysses'i barınağa taşıyıp oturmasına yardım ettiler. Yanına gömlekle yedek bir elbise koydular ve altın bir testide saf zeytinyağı bıraktılar. Kendisini nehirdeki akıntıda yıkamak istediklerini söylediler. Bunu duyan iyi kalpli Ulysses yanındaki hizmetçi kızlara seslendi: "Vücudumu tuzlu sudan arındırırken ve daha önce de kullandığım zeytinyağı ile ovarken lütfen yalnız bırakın beni. Sizin gibi hizmetkârların önünde çıplak durursam utanırım, bu yüzden yanınızda yıkanamam."

Ardından herkes ayrıldı, hizmetçiler olanları leydilerine anlattılar. Ulysses ise onlar gittikten sonra sırtını ve geniş omuzlarını kaplayan deniz tuzunu temizledi, saçlarına yapışan tuzlardan kurtuldu. Vücudunun tamamını yıkayıp yağla ovduktan sonra elbiselerini giydi üzerine. Athena'nın kendisine sunduğu kalın saç bukleleri bir sümbül çiçeği edasıyla aşağı dökülüyordu. En sonunda eskisinden daha yüce ve daha güçlü bir görünüme kavuştu. Bazı becerikli erkeklerin gümüş üzerine altın kaplama dökmesi gibi Athena'nın döktüğü yaşlar omuzlarına kadar ulaştı.

Sonrasında Ulysses oradan ayrılıp deniz kıyısına gitti, yere çöktü. Güzelliği ve zarafetiyle ışıldıyordu.

Onu gören prenses şaşkınlığa düştü ve hizmetkârıyla konuşmaya başladı:

"Dinleyin, bir şey anlatacağım size. Olimpos'u yöneten tüm tanrıların rızası olmadan bu adam Phaeacianlar gibi üstün bir ırkın yanına geldi. Onu ilk gördüğümde iyi biri olmadığı izlenimine kapıldım ama şimdi baktığımda koca cenneti koruyan bir tanrıya benziyor. Şurada duran adamın bir gün eşim olabileceğini kim söyleyebilirdi ki? Burada kalması için ne gerekiyorsa yapın! Şimdi gelin hizmetçilerim, gelin de yabancıya yiyecek ve içecek bir şeyler verin."

Nausicaa konuşurken hizmetkârları onu dikkatle dinledi ve Ulysses'i bir kenara çekip ona et ve içki verdiler. Güzel kalpli Ulysses bir çırpıda yiyip içti, hepsini bitirdi. Uzun zamandır böylesine güzel bir yemek yememişti.

Nausicaa'nın aklında başka bir düşünce dolaşıyordu şimdi. Üzerindekileri çıkarıp yük arabasına yükledi, güçlü toynakları olan katırları bağlayıp kendi başına arabaya bindi. Ardından Ulysses'e seslendi: "Arabaya atla, yabancı. Şehre gideceksen acele et. Söz verdiğim gibi seni bilge babamın evine götürebilirim ve asil halkım hakkında her şeyi öğrenebilirsin. Dikkati elden bırakmayan biri olduğunu söyledim ama yine de tarlalardan ve çiftliklerden geçerken hemen at arabasının arkasına, hizmetkârların yanına geç. Seni ben götüreceğim. Kulelerle çevrili yüksek bir duvarı olan şehre ayak bastığımızda şehrin her iki yanında da bir sığınak bulunduğunu göreceksin. Buranın girişi oldukça dardır ve kavisli gemiler katırlara bağlanır. Hemen yolun yanında Athena'nın kavak ağaçlarından oluşturduğu güzel koruyla karşılaşacaksın. İçeride bir kaynak var ve etraf çayır çimenle kaplı."

"Burası babamın ülkesidir. Şu an sesi duyulan

adam ise babamın yardımcısı. Şimdi otur ve şehre girip babamın evine ulaşana kadar öylece bekle. Saraya gitmediğimizi düşündüğün an araçtan in ve yüce gönüllü Alkinoos'un evine nasıl gideceğini öğren. Kolayca bulabilirsin, genç bir çocuk sana yol gösterebilir çünkü insanların evleri, kahraman Alkinoos'un sarayındaki gibi muntazam bir şekilde inşa edilmemiştir. Annemin yanına gidene kadar hızla yürü, büyük odayı çabucak geç. Şömine ateşinin tam karşısında oturan annem mor ipini dokur orada ve sandalyesi bir duvara dayalıdır. Hizmetkârları tam arkasında oturur. Onun sandalyesinin tam yanında babam tahtında oturur, içkisini bir ölümlü gibi orada içer. Onu geç. Uzun süredir ülke dışında olsan bile geri dönmüş olmanın verdiği neşeyle annemin dizlerine kapan. Eğer kalbini sana açarsa o zaman umut var demektir. Arkadaşlarını görebilir, ülkene ve güzel evine geri dönebilirsin."

Nausicaa konuşmasını bitirdi, elindeki kırbaçla katırlara vurdu ve nehrin akıntılarını arkada bırakarak yola çıktılar. Hızla ilerlediler. Nausicaa, hizmetkârları ve Ulysses kendisini yaya olarak kolayca takip edebilsin diye arabayı dikkatle sürdü, kamçısını hızla şaklattı. Ardından güneş doğdu ve Athena'nın kutsal mekânı olan ünlü koruya geldiler. İyi kalpli Ulysses arabadan indi. Sonrasında hemen Zeus'un kızına dua etti: "Zeus'un usanmaz kızı, kalkanların lordu duy sesimi. Denizde vurgun yediğimde, meşhur yer inleten beni yakaladığında sesimi duymamıştın. Şimdi dinle beni. Phaeacianların arasına karışmam için acı bana."

Pallas Athena Ulysses'in duasını duyduysa da onunla karşı karşıya gelmedi. Çünkü eve dönerken tanrısal özelliklere sahip Ulysses'le karşılaşan ve öfkeden deliye dönen erkek kardeşini düşündü.

Nausicaa hizmetkârlarıyla eve giderken Ulysses

onların tapınağa ulaşmasını bekledi, ardından ayağa kalktı ve şehre yürüdü. Gemilerle dolu limanda, güçlü duvarların çevresinde dolandı. Tanrıça Athena ölümlü bir kız kılığında Ulysses'le buluştu, ona Kral Alkinoos ile Kraliçe Arete'nin isimlerini hatırlattıktan sonra kraliçe hakkında bir şeyler söyledi. Kraliçe, hem akıllı hem de kibar bir kadındı ve şehrin üzerindeki gücü elinde tutuyordu. Tanrıça bunları söyleyince Ulysses saraya ulaşana kadar insanlar arasında görünmeden ilerledi. Duvardaki oyuklarda, yemek yiyen insanlar çevresini daha rahat görsün diye ellerine meşaleler verilmiş altın köpek ve insan heykelleri bulunuyordu. Meyve ağaçlarıyla dolu bahçe çok güzeldi, iki pınardan akıp gelen akıntılar bahçeyi sulardı. Ulysses durup bir süre bu güzel bahçeyi izledi, ardından yine kimseye görünmeden yürüdü. Kraliçe Arete'nin ayaklarına kapandı ve kendisini gemiyle oradan göndermesi için ona yalvardı.

Ulysses'in önüne bir masa taşındı, üzerine yiyecek ve şarap kondu. Alkinoos misafirleri eve gittiğinden konuşmaya başladı ve yabancı kim olursa olsun onun hoş vakit geçirmesini, ardından güvenli bir şekilde yoluna devam etmesini istedi. Misafirler oradan ayrıldı. Ulysses'i izleyen Arete onun kıyafetlerini fark etti ve kıyafetlerin buraya ait olduğunu anladı. Ulysses'e kim olduğunu ve elbiseleri nasıl bulduğunu sordu. Bunun üzerine Ulysses gemi kazası geçirdikten sonra Nausicaa'nın kendisine yemek ve yıkadığı temiz kıyafetleri verdiğini anlattı. Bunu duyan Arete kızının Ulysses'i doğruca eve getirmesi gerektiğini söyledi ama Ulysses hemen karşılık verdi: "Yalvarırım, küçükhanımı suçlamayın," dedi ve Nausicaa'nın yanında yabancı biriyle eve geleceğinden dolayı utandığını ve korktuğunu açıkladı. Kral Alkinoos Ulysses'i kıskanmadığını ve ondan şüphelenmediğini söyledi. Kızının Ulysses gibi soylu bir yabancıyla evlenmesinden mut-

luluk duyardı ve evle beraber her şeyi ona sunardı. Ama bu yabancı kendi ülkesine dönmek istiyordu, o halde onun için bir gemi hazırlanmalıydı. Ulysses daha ismini bile söylememiş olsa da Alkinoos böylesi kibar bir adamın soylu, güçlü ve akıllı biri olduğunu hiç güçlük çekmeden anlamıştı. Ardından hepsi uyumaya gitti. Ulysses'e üzeri mor örtülerle kaplı yumuşak ve sıcak bir yatak vermişlerdi.

"Sonraki gün Alkinoos bir gemi hazırlanması için yirmi beş genç asker görevlendirdi. Askerler inşa ettikleri gemiyi bir halat yardımıyla iskeleye bağladılar. Komutanları Alkinoos'la yemek yedi ve bu sırada bir ozan Truva Savaşı ile ilgili şarkılar söyledi. Şarkıyı dinleyen Ulysses duygulandı ve gömleğiyle yüzünü örtüp gözyaşı döktü. Alkinoos onun ağladığını görünce Ulysses'e açık alana çıkmayı teklif etti; yarış, güreş veya boksla neşesini geri getirmek istedi. Alkinoos'un oğlu onun yarışa katılıp katılmayacağını sordu ama Ulysses spor yapamayacak kadar üzgün olduğunu söyledi. Genç adamlardan biri olan Euryalus ise Ulysses'in bir sporcudan ziyade muhtemelen ticari gemi kaptanı ve zanaatkâr olduğunu söyledi.

Ulysses bu sözleri duyunca çok mutlu oldu. Mutlu bir gençken her tür sporu iyi şekilde yaptığını söyleyerek karşılık verdi ama şimdi savaşmaktan ve dolaşmaktan yorgun düşmüş, eski gücünü yitirmişti. Yine de elinden geleni yapabileceğini söyleyerek eline Phaeacialı birinin kaldırabileceğinden daha ağır bir gülleyi aldı. Gülleyi hızla döndürdü, ileriye doğru savurdu ve Ulysses'in savurduğu gülle, daha hafif gülleyi savuran başka birinin ulaştığı noktadan çok daha uzağa düştü. Ardından Ulysses kendisiyle koşup yarışacak veya dövüşecek birini düelloya davet etti. Bacakları deniz yüzünden kaskatı kesilmişti, bu yüzden sadece eski hızını kaybettiğinden şüpheleniyordu. Bu sırada Alkinoos

keyifli şarkılar çalan arpçıya seslendi. Gençlerin dans edip top oynamasını, yaşlıların ise gezgin için aldıkları pahalı altın hediyeleri ve kıyafetleri getirmesini emretti. Alkinoos ona güzel bir sandıkla kocaman bir altın kupa hediye etti. Arete ise ona vereceği tüm hediyeleri bu sandığın içine koymuştu. Genç kızlar banyoya kadar Ulysses'e eşlik etti. Ulysses burada yıkanıp vücuduna yağ sürdü.

Banyodan çıkarken Nausicaa ile karşılaştı, kız salonun girişinde onu bekliyordu. Üzgün haldeki kız Ulysses'le vedaştı: "Elveda Ulysses, ülkene gittiğin zaman beni unutma sakın çünkü hayatını bana borçlusun." "Tanrı ülkenizi yeniden görmeyi lütfetsin bana," diye karşılık verdi Ulysses ve devam etti: "Kutsal tanrılara sizden bahsedeceğim. Leydim, yaşadığım her günü size borçluyum." Birbirlerine son sözleri bu oldu çünkü Nausicaa holde düzenlenen yemekte onlara katılmadı. Akşam yemeğini bitirdikten sonra kör arpçı geldi ve yeniden Ulysses'in Truva'da gösterdiği kahramanlıkla ilgili bir şarkı söyledi. Ulysses yine gözyaşlarını tutamayınca Alkinoos ona sordu: "Bu büyük savaşta çok sevdiğin bir arkadaşını ya da akrabanı mı kaybettin?" Ardından Ulysses kendisine sorulan soruyu yanıtladı: "Tüm insanların hikâyelerini duyduğu Laertes'in oğlu Ulysses benim." Herkes şaşkına dönmüşken Ulysses konuşmaya devam etti ve Truva'dan ayrıldıktan sonra Kalipso'nun adasına düşene kadar başından geçen maceraların hepsini sırayla anlattı. Onlar sadece Kalipso adası hikâyesini biliyorlardı, çünkü Ulysses Phaeacia'ya gelmeden önce gemisinin karaya oturduğunu anlatmıştı.

Ulysses'in anlattığı bu muhteşem hikâyeyi keyifle dinlediler. Euryalus oyunlarda sarf ettiği kötü sözler için af diledi ve bunun karşılığı olarak Ulysses'e gümüş kabzası altın çivilerle kaplı bronz, güzel bir kılıç hedi-

ye etti. Başka hediyeler de verdiler ve hediyeleri inşası bitmiş gemiye taşıyıp yüklediler. Sonrasında Ulysses Kral'la vedalaştı ve "Yaşlanıp ölüm sizi bulana kadar mutluluğunuz devam etsin. Hepimizi en nihayetinde bir son bekliyor. Evinizde çocuklarınız ve halkınızla mutlu mesut yaşayın, Kral Alkinoos." Ardından orayı terk etti ve geminin güvertesine serilen örtüleri kaldırdı. Kendisi horul horul uyurken gemideki elli adam denizde kürek çekiyor ve gemi, İthaka'ya doğru yol alıyordu.

VII

yaşlı dilenci kılığında ülkesine dönen ulysses

Ulysses uyandığında yanında kimse yoktu. Keten örtü ile parlak yorgana sarılmıştı. Nerede olduğuna dair bir fikri yoktu. Uyuduğu sırada Phaeacialılar onu gemiden taşımış, sahile bırakmış ve ona verdikleri bütün pahalı hediyeleri ağacın altına bıraktıktan sonra denize açılmışlardı. Sabah sisi toprağı örtmüştü ve Ulysses İthaka'ya geldiğini anlamamıştı, kayadan fışkıran suyun oluşturduğu havuzda bulunan ve insanların Naiads diye adlandırdığı su perilerini fark etmemişti. Kendisini bilmediği, yabancı bir ülkeye bıraktıklarını sandı bu yüzden hediyelerini teker teker saydı. Ardından üzgün halde sahilde bir aşağı bir yukarı yürüdü. Burada genç bir adamla karşılaştı. Kralın oğluna benzer bir hali vardı, üzerine kralların giyeceği cinsten iki gömlek giymişti. Gömleğin kollarını omuzlarına doğru katlamıştı ve elinde bir mızrak tutuyordu. "Yalvarırım söyle bana," dedi Ulysses "burası neresi, kim yaşıyor burada?"

Genç adam, "Yabancı olduğun belli, uzaklardan gelmiş olmalısın. Truva diyarında herkes buranın İthaka adası olduğunu bilir."

Ulysses en sonunda eve ulaştığını öğrenince ger-

çekten çok sevindi ama o gittikten sonra büyüyen gençlerin kendisine nasıl davranacağını kestiremiyordu. Yalnız başına kalmıştı, kimseye de soramıyordu. Bu nedenle Kral Ulysses olduğunu kimseye belli etmemeye karar verdi, bunun yerine Giritli olduğunu söyleyecekti. Onunla karşılaşan bir yabancı, Girit'ten neden bir başına İthaka'ya geldiğini merak edebilirdi. Bu yüzden Girit'teyken Idomeneus'un oğlunun Truva'dan aldığı ganimetleri kendisinden çalmış ve prensi öldürmüş gibi numara yaptı. Geride kalan malını da topladıktan sonra kendisini Pilos'a bırakacak bir gemiye bindiğini söyledi. Ama rüzgâr onları yollarından alıkoymuştu ve hepsi bu kıyıda uyumak zorunda kalmıştı ama şafak sökerken Fenikeliler onu bırakıp kaçmıştı.

Genç adam bunları duyunca güldü, aniden şekil değiştirdi. Bu yüce Tanrıça Pallas Athena'ydı. "Nasıl da kurnazsın," dedi, "Yine de sana Truva'da yardım eden beni tanıyamadın. Şimdi önünde bir sürü tehlike yatıyor. Gerçekte kim olduğunu kimse öğrenmemeli. Çok fazla düşmanın var ve hepsi çok güçlü."

"Denizdeyken başıma gelen hiçbir tehlikede bana yardım etmedin," dedi Ulysses, "Benimle dalga mı geçiyorsun, burası gerçekten de benim ülkem mi?"

Tanrıça ona karşılık verdi: "Oğlunu kör edip kavga ettiğin kardeşim Deniz Tanrısı ile tartışmaya hiç niyetim yoktu. Ayrıca evet, bu gördüğün yer gerçekten de İthaka." Ardından Athena beyaz sisi dağıtınca Ulysses etrafına baktı ve Naiadsların güzel mağarasıyla Neriton dağının diğer tarafında kalan ormanı fark etti. Dizlerinin üzerine çöktü, ülkesinin değerli toprağını öptü ve mağaradaki Naiadslara dua etti. Ardından Tanrıça, Ulysses'in altın, bronz ve diğer hediyeleri büyük mağaranın içindeki gizli bir yere saklamasına yardım etti. Sonra da kendi canına kıymayı düşünen

eşinin kibirli âşıklarını bir başına nasıl öldüreceğini gösterdi.

Tanrıça, Ulysses'in dış görünümünü değiştirmeye başladı. Cildi kırıştı, saçları döküldü, gözleri çöktü. Üzerine de eski ve pis kıyafetler verdi. Truva'ya bir dilenci olarak girdiğindeki gibi görünüyordu yine. Bir asa ve bozulmuş yiyeceklerin kırıntılarını koysun diye bir de çanta verdi. Bu kılıkta Ulysses'i kimse tanıyamazdı. Sonrasında, Tanrıça ona adanın karşına geçip hâlâ Ulysses'e sadık olan domuz çobanının yanına gitmesini söyledi. Athena, Helen ile Menelaus'u ziyaret etmek için Sparta'ya giden Telemakhos'u geri getirene kadar Ulysses domuzların arasında kalacaktı. Athena oradan Sparta'ya geçerken Ulysses mağarayla çobanın yaşadığı çiftliğin arasındaki tepeye tırmanıyordu.

Ulysses çiftliğe ulaştığında çoban Eumaeus çiftliğin kapısında tek başına oturmuş kendisine öküz derisinden bir çift ayakkabı yapıyordu. Eumaeus, dürüst bir adamdı. Bir zamanlar köle olarak tutulsa da aslında ülkesinde bir prensti. Küçük bir çocukken Fenikeliler gemilerine binip babasının evine gelmiş ve kendisine bakan Fenikeli kadınla arkadaş olmuşlardı. İçlerinden biri, ona âşık olmuştu. Bakıcıya kim olduğunu sormuşlardı, kadın da babasının Sidon'da zengin bir adam olduğunu, korsanlar yüzünden buraya getirildiğini ve satıldığını söylemişti. Fenikeliler baktığı çocuğu da yanına alarak onu Sidon'a geri götürebileceklerini söyleyince kadın üç altın kupayı alarak oradan kaçmıştı ve denizdeyken ölmüştü; korsanlarsa çocuğu Ulysses'in babası Laertes'e satmış, Laertes ona iyi niyetle yaklaşmıştı. Eumaeus hizmet ettiği aileyi çok severdi, bu yüzden saygısız, kibirli âşıklardan nefret ediyordu.

Ulysses eve yaklaşınca dört koca köpek öne atıldı ve havladı. Ulysses'i ısıracaklardı ama Eumaeus koşup

köpeklere taş fırlattı. Ulysses'i evine aldı, ona yiyecekle şarap verdi ve kibirli âşıklar hakkında bildiği her şeyi anlattı. Eumaeus'un efendisinin eve döneceğini düşünerek Ulysses kendisini tanıttı. Giritli olduğunu, zamanında Truva'da savaştığını, gemi kazasının ardından bir şekilde Ulysses'in yaşadığını öğrendiği Thesprotia'ya ulaştığını söyledi. Dediğine göre Ulysses çok yakında Thesprotia'dan ayrılıp İthaka'ya dönecekti.

Eumaeus bu hikâyeye inanmadı, dilenci adamın ona duymaktan hoşlanacağı şeyleri anlattığını sandı. Buna rağmen, Ulysses'e kendi yetiştirdiği domuzun etinden güzel bir yemek hazırladı. Ulysses ise onu ve yanındaki işçileri Truva Savaşı'yla ilgili hikâyeler anlatarak neşelendirdi. Yatma zamanı gelmişti.

Tüm bunlar olurken Athena, Menelaus'un yurdu Sparta'ya ulaşmıştı. Telemakhos uzanmış ama uyumamıştı. Ona, annesi Penelope'nin âşıklardan biriyle evlenmeye karar verdiğini söyledi, bu yüzden bir an önce denize açılmasını önerdi. İthaka ile diğer ada arasındaki boğazdan geçmemesi gerektiğini söyleyerek onu uyardı, zira düşmanları onu öldürmek için orada bekliyordu. İthaka'ya gittiği zaman kürekçilerini şehre yollamalı, kendisi domuz çobanının yanına gitmek için adanın karşı tarafına geçmeliydi. Sabah Telemakhos ve Pisistratus, Menelaus ve Helen'le vedalaştı. Helen ona hediyeler sunmak istiyordu, bu yüzden hazine odasına gitti. Geri döndüklerinde etraf değerli eşyalarla dolmuştu. Atrides iki kupa alıp gri olanını oğlu Magepenthes'in kaldırmasını istedi. Helen, geçmişte üzerini işlediği kutulardan en büyüğü ve en güzelini alıp getirdi. Diğer kutuların önünde bir yıldız gibi parlıyordu sanki.

Ardından evin içinden geçerek Telemakhos'un yanına gittiler. Menelaus konuşmaya başladı:

"Telemakhos, göklerin sahibi Zeus ile Hera kalbinde yatan konu ne ise onun hakkındaki gerçeği öğrenmeni sağlasın. Evimde sakladığım bu hazineleri sana hediye ediyorum. En iyilerini, en güzellerini senin için ayırdım. Üzeri güzelce işlenmiş bir kâse veriyorum; her tarafı gümüşle, ağız kısmı ise altınla kaplandı. Hephaestus'un eseri. Buraya gelirken Sidonyalıların kralı kahraman Phaedimus'un evinde kalmıştım, bana bunu o zaman vermişti. Ben de şimdi sana veriyorum."

Bunun üzerine kahraman Atrides iki kupayı havaya kaldırdı. Güçlü Megapenthes parıldayan gümüş kâseyi aldı ve önüne koydu. Ardından güzel Helen de yanlarına geldi, elinde bir ip taşıyordu, konuşmaya başladı:

"İşte, benim sana hediyem de bu, sevgili çocuğum. Benden sana hatıra olsun. İstemesen bile günü geldiğinde evleneceksin, eşin olacak kişi bunu giysin. Ama bunu sevgili annenin odasına da asabilirsin. Şimdi güzel evine, ülkene doğru yola çık."

Tam Telemakhos saraydan ayrılırken bir kartal yere indi. Çimlerle karnını doyuran büyük beyaz kazı yakaladığı gibi oradan uzaklaştı. Çiftlikteki hizmetçiler bağırarak dışarı fırladı ama kartal Pisistratus'un atlarının üzerinden geçip sağa doğru uçtu.

Ardından Helen bu işaretin ne anlama geldiğini açıkladı. "Herkes beni dinlesin, ölümlülerin bana öğrettiği gibi bir kehanette bulunacağım ve bunun gerçekleşeceğine inanıyorum. Böylesi genç bir kartalın yaşadığı tepeden buraya inmesi ve bu evde beslenen bir kazı yakalaması Ulysses'in onca dertten ve tasadan sonra intikam almak için eve döneceğinin bir göstergesidir. Evet! Hatta şu an evde, âşıkların kökünü kurutuyor bile olabilir." Güzel Helen hakkında pek çok şey anlattık ama Helen'le Menelaus'un ölmediğinden

hiç bahsetmedik. Bu ikisi ne yaşlandı ne de ölümü tattı. Tanrılar da onları savaşın ve sorunun hiç uğramadığı mutlu bir yere, güzel Elysian ovasına götürdü. Bunun ardından kibar, asil ve güzel Helen bir tanrıçaymış gibi halkı ona taptı.

Telemakhos böyle güzel bir kehanette bulunan Helen'e teşekkür etti ve Nestor'un şehrine doğru ilerledi, ama Nestor onu bir süre alıkoyduğu için yaşlı kralın yanına gitmekten korkuyordu. Ayrıca bir an önce İthaka'ya ulaşmalıydı. Limandaki gemisine bindi, mürettebat denize açılmaya hazırlanırken koşmaktan nefes nefese kalmış, öfkesinden yüzü kıpkırmızı olmuş bir adam çıkageldi. Theoklimenos adındaki adam geleceğini gördüğünü söylüyordu. Telemakhos'un gemisine binmek için yalvarıyordu. Çünkü kardeşini öldüren adamı katletmişti, şimdi de öldürdüğü adamın kardeşleri ve kuzenleri onun canını almak için geliyordu. Telemakhos onu kabul etti ve İthaka'ya doğru kuzeye yelken açtılar. Telemakhos öldürmek için İthaka'da bekleyen âşıkları atlatıp atlatamayacaklarını merak ediyordu. Bir şekilde gece vakti Telemakhos'un gemisi onlara görünmeden İthaka'ya ulaştı. Mürettabatını şehre gönderdikten sonra kendisi çobanın evine gitmek için adanın karşı tarafına doğru yürümeye hazırlanırken tam bu sırada geleceği gören adam ona ne yapması gerektiğini sordu. Telemakhos arkadaşlarından biri olan Piraeus'a adamı eve götürmesini ve ona karşı kibar davranmasını söyledi. Piraeus bunu seve seve yapacağına yemin etti. Telemakhos ise çobanın evini aramak için yola çıktı.

Çoban ile Ulysses köpeklerin eve doğru gelen genç bir adamın etrafını sardığını gördüklerinde kahvaltı hazırlamak için daha yeni ateş yakmışlardı. Köpekler onu karşılamıştı, çünkü ona yabancı değildiler. Gelen Telemakhos'tu. Çoban neşe içinde ayağa kalktı,

şarap ile su karıştırdığı kap elinden düştü. Âşıkların Telemakhos'u öldüreceği korkusuyla umutsuzluğa kapılmıştı. Ona doğru koştu ve genç adamı, oğlunu uzun süredir görmeyen bir baba gibi kucakladı. Telemakhos da annesinin âşıklardan biriyle evlenip evlenmediğini öğreneceği için çok endişelenmişti ama annesinin sabırla beklediğini duyunca rahatladı.

Telemakhos çobanın evine adım attığında Ulysses oturduğu yerden fırladı ama Telemakhos yaşlı dilenciyi tekrar yerine oturttu ve etrafı koyun yünüyle kaplanmış bir çalı yığınını getirip ona verdi. Kahvaltı hazırdı, domuz etiyle buğday ekmeği yediler ve sarmaşıktan yapılmış kupalarda şarap içtiler. Eumaeus yaşlı dilencinin Giritli bir gezgin olduğunu Telemakhos'a söyledi. Telemakhos tanımadığı insanları annesinin evine sokamayacağını söyledi çünkü annesi Penelope'yi âşıklardan korumayı başaramamıştı. Ancak dilenciye gezgin kıyafetleri ve ayakkabısı ile bir kılıç vereceğini, isterse çiftlikte kalabileceğini söyledi. Annesine döndüğünü haber vermesi için de çobanı saraya gönderdi, Eumaeus şehre doğru ilerledi.

O anda kahvaltıdan aldıkları payla karınlarını doyuran köpekler inlemeye başladı. Tüyleri kabaran köpekler kuyruklarını bacaklarının arasına sıkıştırmış ve odanın en uzak köşesine sıvışmıştı. Telemakhos onların neden bu kadar korktuğunu anlayamadı ama Ulysses tek başına gelen Tanrıça Athena'yı görünce anladı. Köpekler tuhaf ve korkunç bir şeyin kapıya yaklaşmakta olduğunu sezmişti. Ulysses dışarı çıktı ve Tanrıça, yalnız kaldıklarında Telemakhos'a gerçekte kim olduğunu söylemesini istedi. Şu an yalnız olduklarına göre Ulysses söyleyebilirdi. Altın değneği ile Ulysses'e dokundu ve onu eski haline çevirdi, üzerinde yeniden kral kıyafetleri vardı.

Telemakhos Athena'nın gelişini ne görmüş ne de duymuştu, dilenci adamın kılık değiştiren bir tanrı olabileceğini düşünüp duruyordu. Ulysses içeri girip "Hayır, tanrı değilim. Ben senin babanım," dedi ve birbirlerini kucakladılar, sevinç gözyaşları döktüler.

En sonunda Ulysses Phaeacian gemisiyle geldiğini oğluna anlattı ve mağarada sakladıkları hazineden bahsetti. Kaç tane âşık erkeğin olduğunu ve onları evden nasıl uzaklaştırabileceğini sordu. Telemakhos sarayda yüz sekiz âşık olduğunu söyledi. Evin içerisinde onlara yardım eden hizmetçi ile bir de ziyafetlerde şarkı söylemeye zorladıkları ozan vardı. Hepsi güçlü, genç adamlardı, kılıç taşırlardı ama zırhları ve miğferleri yoktu. Ulysses, Athena'nın yardımıyla kaç kişi olursa olsun onları alt edeceğini söyledi. Telemakhos eve gitmeli, Ulysses ertesi gün yine yaşlı dilenci kılığına bürünerek yola çıkmalıydı. Âşıklar Telemakhos'u kötü bir amaç için kullanabileceğinden kimse onu fark etmeden eve gidecekti. Duruma uygun şekilde davranılmalıydı. Ulysses eline fırsat geçtiğinde duvara asılan zırhları, miğferleri ve silahları toplayıp bunları gizli bir yere saklaması için oğluna bir işaret verecekti. Âşıklar onları yakalayamazsa ilk yapacakları şey şömine ateşiyle onları zehirlemekti, âşıklar kendi aralarında şarap yüzünden kavga ederlerse de onlardan uzaklaşmış olacaklardı. Telemakhos sonradan kullanmak üzere iki kılıcı, iki mızrağı ve iki zırhı babası ve kendisi için ayırmalıydı. Elinden geldiğince yaşlı dilencinin babası olduğunu herkesten gizlemeliydi.

İkisi konuşurken Telemakhos'un mürettebatından bir kişi ile çoban, Penelope'nin yanına gitti ve oğlunun ulaştığını haber verdi. Bunu duyan âşıklar ne yapacaklarına karar vermek için meclisi topladılar: Antinous, Telemakhos'u öldürecekti. Amphinomus ile Eurymachus bekleyip neler olacağını görecekti. Eumaeus,

Penelope'ye oğlunun döndüğü haberini vermişti ve o eve dönmeden önce Athena, Ulysses'i yeniden yaşlı, pis bir dilenciye dönüştürdü.

VIII

Dilenci kılığında kendi sarayına gelen Ulysses

Ertesi sabah Telemakhos annesinin içini rahatlatmak için eve gitti ve ona Nestor ve Menelaus'un yanına gittiğini, kuzeni olan güzel Helen'i gördüğünü anlattı. Ama bu konuşma Penelope'nin ilgisini hiç çekmemişti çünkü ona göre bütün bu talihsizliklerin sebebi güzel kuzeniydi. Ardından Telemakhos'un Pilos'tan getirdiği, geleceği gören adam Theoclymenus, Penelope'ye eşinin İthaka'ya geldiğini ve âşıkları nasıl öldürebileceğini planladığını söyledi. Âşıklar da hazırlıklarını sürdürüyor, mızrakla pratik yapıyor, hatta bazıları mızrağı kullanarak kahvaltı için inek avlıyordu.

Aynı zamanda kılık değiştiren Ulysses'le domuz çobanı şehre yaklaşmıştı, yolda âşıkların arkadaşı olan keçi çobanı Melanthius'la karşılaştılar. Keçi çobanı Melanthius küstah ve saldırgan bir adamdı. Yaşlı dilenciyi aşağıladı ve Ulysses'in evine bile yaklaşmamasını söyleyerek onu yoldan atmaya çalıştı. Tam Ulysses onu elleriyle boğmaya hazırlanıyordu ki onu tanıyacakları korkusuyla kendine hâkim oldu. Yollarına devam ettiler, yavaş yavaş yürüyerek saraya gittiler. Sarayın bahçesinde dolanırken bir av köpeği kafasını kaldırdı, kulaklarını dikti. Yerde yatan

köpek Argos'tu. Yürekli Ulysses'in köpeğiydi. Eski zamanlarda genç adamlar yabankeçilerini, geyikleri ve tavşanları yakalamak için bu köpeğe güvenirdi ama şimdi köpek, hayvan pisliği içerisinde uzanıyordu. Vücudu parazitlerle kaplıydı. Ulysses'in başında dikildiğini fark edince kuyruğunu salladı, kulaklarını indirdi ama sahibinin yanına gidecek gücü bile yoktu. Ulysses kafasını çevirip Eumaeus'tan sakladığı gözyaşını sildi ve konuşmaya başladı:

"Eumaeus, bu gördüğüm karşısında hayrete düştüm doğrusu. Köpeğim pislik içinde yerde yatıyor. Bu köpeği çok iyi yetiştirmiştim ama şimdi görüyorum ki köpeğim eski ihtişamını kaybetmiş. Eski görünümüne dönse bile süs köpeğinden farksız bir hayvan olacak benim için."

Ardından domuz çobanı Eumaeus ona karşılık verdi: "Gerçekte bu köpek uzak bir diyarda ölen adama ait. Ulysses onu bırakıp gittiğinde zaten bir başına kalmıştı ve kendi başına avlanıyordu. Çok geçmeden eski gücünü ve hızını geri kazanıp herkesi şaşırtacaktır. Peşine takıldığında ondan kaçıp ormanda bir yere saklanabilecek bir hayvan dahi yoktur. Çünkü iz sürerken yolundan asla geri dönmez. Ama şimdi onu bir kutuya hapsettiler ve sahibi ülkeden gitti. Umursamaz eşi de köpekle ilgilenmiyor."

Bunun üzerine Ulysses yandaki evi geçti ve bir grup âşığın bulunduğu büyük salona yöneldi. Yirmi yaşına basan Argos ölmeden bir saat önce efendisi Ulysses'in geri döndüğünü görebildi.

Penelope Ulysses'i gördüğünde bile eşinin geldiğini anlamamıştı ama akıllı köpek sahibini tanımıştı. Kendisini çok seven av köpeğinin başında dikilirken Ulysses gözyaşlarını tutamadı. Eumaeus eve girdiyse de Ulysses dilencilerin yaptığı gibi salonun kapısının

önündeki tahta eşiğe oturdu. Telemakhos, her iki tarafında ateşin yandığı, odanın tam merkezinde, sütunların altına yerleştirilmiş yüksek koltuğunda oturuyordu, içeri gelen Eumaeus'u gördü ve dilenciye ekmekle bir parça domuz eti götürmesini emretti. Dilenci kendisine getirilen yiyecekleri bacaklarının arasına serdiği çantasının üzerine koyup yedi. Ardından âşıkların içinde kibar biri olabilir diye düşünerek salona girip onların arasında dilenmeye başladı. Kimisi ona ekmek kırıntısı ve kemik parçaları verirken Antinous eline bir tabure alıp tabureyi dilencinin sırtına geçirdi. Ulysses, "Evlenmeden önce ölüm gelip seni bulsun Aninous!" dedi. Diğer âşıklar bile bir dilenciye saldırdığı için onu azarladı.

Penelope dilencinin geldiğini öğrendi ve kocasıyla ilgili yeni bir haber alabileceğini umarak çobanın dilenciyi yanına getirmesini istedi. Ama Ulysses çobana, salonda birinin kendisine vurduğunu, bu yüzden de günbatımında âşıklar evi terk edene kadar kadının yanına gidemeyeceğini söyledi ve bunları Penelope'ye iletmesini istedi. Ardından Telemakhos'a sonraki gün tekrar geleceğini söyleyen Eumaeus çiftlik evine geri döndü, âşıkların yemesi için domuz getirecekti.

Ulysses İthaka'nın yeni dilencisi olmuştu. Kısa süre içinde kendisine benzeyen bir rakibinin olduğunu anladı: Adı Irus'tu. Bu yaşlı adam saraya geldi ve kapının önünde yeni bir dilencinin oturduğunu görünce çok kızdı. "Kalk ayağa," dedi, "Seni ayaklarından tutup yerde sürüklemeliyim aslında. Şimdi seni dövmeden önce buradan kaybol!" "Burası ikimize de yeter," dedi Ulysses ve devam etti: "Sinirlenmene gerek yok." Irus onu düelloya davet etti. Âşıklar bunun iyi bir müsabaka olacağını düşündü, kazananın en iyi muameleyi göreceğini ve iyi bir konuma geleceğini söylediler. Ulysses, adil bir dövüş olması için âşıklardan araya girmemelerini is-

tedi, sonrasında omuzlarını açığa çıkarttı, bacaklarını örten bez parçasını yırtıp attı. Güçlü kolları ve bacaklarını gözler önüne sermişti. Rakibini gören Irus titremeye başladı ama Antinous savaşması için onu zorladı, ikisinin de elini havaya kaldırdı. Irus Ulysses'in omzuna vurdu, Ulysses de sağ eliyle rakibinin kulağına yumruk attı. Irus yediği darbeyle yere düştü, ağzından kan fışkırıyordu, topuklarıyla yeri dövüyordu. Ulysses onu yakalayıp kapının önüne sürükledi ve avlunun karşısındaki duvara dayadı. Âşıklar kahkaha atıyorlardı. Ardından Ulysses usulca adamla konuştu, eve gitmesinin akıllıca bir karar olacağını söyledi. Çünkü eğer Ulysses onu yeniden yakalarsa bu defa elinden kurtulamazdı.

Günbatımından sonra Ulysses Penelope'nin kendisine hakaret eden hizmetkârlarıyla sinirli bir üslupla konuştu, hepsi kendi odasına kaçtı. Eurymachus ona yine bir tabure fırlattı. Ulysses kenara çekildi ve tabure şarap dolduran adama çarptı. Bunun üzerine adam yere kapaklandı. Salonda kargaşa hüküm sürüyordu. Âşıklar gürültü ve çıkan kargaşadan dolayı yorgun düşmüştü ve uyumak için şehirdeki evlerine gittiler. Böylece Telemakhos ile Ulysses baş başa kaldı, beraber evin duvarlarına asılmış zırhları, miğferleri ve mızrakları sakladılar. İşleri bitince Telemakhos uyumak için bahçede bulunan odasına çekildi. Ulysses ise Penelope'nin salona gelmesini bekledi.

Ulysses loş salonda oturuyordu, duvardaki mazgalların arasında zayıf bir ateş yanıyordu. Güzel Kalipso için terk ettiği karısının yüzünü görene kadar orada bekledi. Penelope'nin hizmetkârları toplu halde, gülerek içeri geldiler, yerdeki yiyecekleri ve kupaları topladılar, duvardaki mazgallara yansın diye çalı çırpı eklediler. Yakışıklı âşıklara gönlünü kaptıran delişmen kızlardı bunlar. İçlerinden biri olan Melantho, Ulysses'e gitmesini ve ateşten korkmuyorsa demirci

ocağında uyumasını söyledi. Penelope bizzat kendi yetiştirdiği Melantho'nun söylediklerini duyunca kızı azarladı ve Ulysses'e bir sandalye getirmelerini söyledi. Sandalyeye oturduğunda Penelope ona kim olduğunu sordu. O da Giritli bir prens olduğunu, Idomeneus'un genç kardeşi olduğunu söyledi. Truva'ya savaşmak için gelmediğini ekledi. Girit'teyken Truva'ya doğru ilerleyen Ulysses'le karşılaşmıştı, dört gün boyunca onun yanında kalmıştı. Yabancı birinin kocasını gördüğünü duyan Penelope gözyaşı döktü, ama İthaka'ya gelen yabancılar hep böyle yalan hikâyeler anlatıp dururdu. Bu yüzden Ulysses'in nasıl giyindiğini, yanındaki adamların davranışlarının nasıl olduğunu sordu.

Dilenci, Ulysses'in mor renkli iki gömlek giydiğini, altın broşunu iki tane çengelli iğneyle bağladığını ve broşun ön yüzünde av köpeğinin elinden kaçmaya çalışan bir geyiğin bulunduğunu söyledi. Gömleğinin altına soğanın zarı gibi parlayan düz, ışıltılı bir önlük giymişti. Muhtemelen ipektendi ve kadınlar bunu çok beğenirdi. Yanında ise Eurybates adında, koyu tenli, yuvarlak omuzlu bir yaver vardı.

Penelope bunları duyunca gözyaşlarını tutamadı ve o broşla giysileri Ulysses'e kendisinin verdiğini söyledi. Şimdi dilencinin gerçekten de Ulysses'le karşılaştığını biliyordu. Dilenci konuşmaya devam etti, adamlarının hepsini kaybetse de Ulysses'in hâlâ hayatta olduğunu, Zeus'a danışmak için Yunanistan'ın batısındaki Dodona'ya, konuşan meşe ağacının yanına gittiğini ve bir şekilde eve geri dönüş yolunda olduğunu söyledi. Dilenciye söylediğine göre, Ulysses o yıl eve geri dönecekti.

Bu haberleri duyan Penelope inanmakta güçlük çekiyordu. Yaşlı bakıcı Eurykleia'ya dilencinin ayaklarını ılık suyla yıkamasını söyledi, oraya bir ayak banyosu taşındı hemen. Bakıcı gelip onu efendisine benzetince

Ulysses ateşle aydınlanan yüzünü öbür tarafa çevirdi. Bacaklarını yıkayan bakıcı dilencinin bacağındaki yarayı fark etti; bu, evlenmeden uzun zaman önce kuzenleriyle ava çıktığı zaman domuzun neden olduğu yaraydı. Böylece bakıcı onu tanıdı ve fısıldayarak ismini söyledi. Ulysses eliyle kadının boğazını tuttu ve gerçekte kim olduğu ortaya çıkarsa âşıkların onu öldüreceğini söyleyerek ölümüne neden olmamasını istedi. Eurykleia ona çocuğum diye seslendi ve kimseye bir şey söylemeyeceğine yemin etti. Ardından gidip biraz daha sıcak su getirdi, çünkü yarayı fark ettiğinde ayağı yıkamayı unutmuştu.

Bakıcı onu yıkarken Penelope âşıklardan birinin evlenme teklifini daha fazla reddedemeyeceğini dilenciye söyledi. Ulysses evinde Kral Urytus'a ait olan eski, kocaman bir yay ile on iki tane demir balta bırakmıştı. Yayı sadece birkaç kişi kullanabiliyordu. Her baltanın ucunda yuvarlak bir boşluk bulunurdu. Bu tür baltalara Helen'in yaşadığı yer olan Sparta'da rastlanırdı. Bu nedenle Ulysses'in baltalarının neye benzediğini biliyoruz. Eskiden Ulysses evde olduğu zamanlarda on iki askeri sıra halinde dizer ve oku baltaların deliklerinden geçirirdi. Bundan dolayı Penelope, sonraki gün yay ile baltaları âşıklara getirmeye karar verdi, yayı kullanıp okları baltaların deliğinden geçirecek olan kişiyle evlenecekti.

"Hiç sanmıyorum," dedi dilenci, "Âşığın teki yayı kullanmayı becerene kadar Ulysses burada olur." Ardından Penelope yukarıdaki odasına çıktı, Ulysses ise bahçede üst üste yığılmış koyun postları üzerinde uyudu.

Ulysses dışarıda uzanmış âşıkları nasıl ortadan kaldırabileceğini düşünürken Tanrıça Athena gelip onu rahatlattı. Sabah Ulysses uyandı ve Zeus'un ve-

receği lütfun işaretlerini görmek için dua etti. Ardından gök gürledi, âşıklara ekmek hazırlamak için mısır öğüten güçten düşmüş, yaşlı kadının sesi duyuldu. Değirmendeki diğer kadınlar işlerini bitirmiş, uykuya dalmıştı. Mısır öğüten kadının hareket edecek gücü kalmamıştı ve öğütücünün çevresinde çalışmaya devam ediyor, kendisinden ağır taşın altında mısır tanelerini eziyordu.

Şöyle dua etti: "Tanrıların en yücesi, insanların kralı Zeus. Gök gürleten babamız. Duama karşılık verdiğin için çok mutluyum. Bugün âşıkların Ulysses'in salonunda ziyafet çektiği son gün olsun. Akşam yemekleri için gereken sebzeleri ezerken çektiğim eziyet yüzünden dizlerim çürüdü. Yedikleri son yemek bu olsun!" Duasının kabul olduğunu duyan Ulysses çok sevindi, bunun iyi bir haber olduğunu biliyordu. Kısa süre sonra hizmetkârlar çalışmaya başladı, Eumaeus domuzla çıkageldi. Eumaeus keçileri getiren Melanthius'un aksine dilenciye olabildiğince nazik davranıyordu. Philoetius adlı inek çobanı da saraya ulaştı; âşıklardan o da nefret ediyordu ve dilenciyle arkadaşça sohbet etti. En sonunda âşıklar içeri geldi ve akşam yemeklerini yemek üzere masaya yöneldiler. Bu sırada Telemakhos dilencinin salondaki bir koltuğa oturmasına yardım ediyordu, hizmetkârlara emir verip yaşlı adama masadaki gibi güzel yiyecekler getirmelerini istedi. Âşıklardan biri olan Ctesippus söz aldı: "Bu yemekten pay almak dilencinin de hakkıdır ama ben ona bir hediye vermek istiyorum!" Ardından bir öküz ayağını havaya kaldırıp tüm gücüyle Ulysses'e fırlattı. Ulysses son anda kenara çekilince öküz ayağı duvara çarptı.

Telemakhos babasına öküz ayağı fırlatan adamı azarladı. Âşıklar gördükleri manzaradan dolayı katıla katıla güldüler, gülmekten gözlerinden yaşlar geldi. Kâhin Theoclymenus âşıkların hepsinin kıt akıllı oldu-

ğunu biliyordu ve kehanetine göre hepsi ölecekti çünkü böyle adamlar yok yere kendi sonlarını getirirdi. "Mutsuz gördüm seni," diye haykırdı kâhin, "Neler oluyor? Bitmiş, tükenmiş bir halin var. Gözlerinden yaşlar süzülüyor. Duvarlardan ve sütunlardan kanlar damlıyor ve kendi gölgelerin tam arkanda, seni kovalıyor. Cehenneme doğru ilerliyorsun, her yer kapkaranlık."

Âşıklar bu kehanete güldüler ve güneşin hâlâ parladığını görsün diye onu kapı dışarı ettiler. "Gözlerim, kulaklarım her şeyden haberdar eder beni," dedi kâhin, "Beni dışarı attığınız için size yardım da edemem artık. Ölüm hepinizin peşinde." Ardından kâhin kalktı, Telemakhos'un arkadaşı Piraues'un evine geçti. Âşıklar, tam da delilerin yapacağı gibi daha yüksek sesle güldüler onun sözlerine ve Telemakhos'un şansız olduğunu, onu ziyarete gelen iki kişiden birinin dilenci diğerinin de deli olduğunu söylediler. Telemakhos bu sırada babasını izliyordu, âşıklar tadına bile bakamayacakları eti pişirmekle uğraşıyorlardı.

Penelope kalabalığın içinden geçerek yanlarına geldi, elinde Eurytus'un koca yayı ile bir çanta dolusu ok taşıyordu. Onu takip eden hizmetçileri de içerisinde on iki demir baltanın bulunduğu sandığı getiriyordu. Etkileyici görünümüyle Penelope âşıkların arasında durdu, onlara küçümseyen bakışlar atıyordu. Yayı kullanıp okları baltaların deliklerinden geçiren kişiyle evleneceğini söyledi. Telemakhos ilk önce kendisinin deneyeceğini söyledi, bunu yapması halinde annesinin evinden götürülmesine izin vermeyecekti. Ardından üç kez yayı gerdi, dördüncüsünde oku yerleştirmeyi becerdi ama Ulysses kendisine işaret gönderince yayı yere bıraktı. "Çok güçsüzüm," dedi, "Bunu güçlü bir adam yapabilir sadece." Böylece büyük şarap kâsesinin yanında duran adamdan başlayarak hepsi sırayla ayağa kalktı ve ok atmayı denedi.

İlk önce kâsenin yanında duran kâhin Leiodes denedi ama beyaz elleri çok güçsüzlü ve hiç kimsenin yayı çekemeyeceğini söyledi. Ardından Antinous keçi çobanına bir ateş yakmasını, yayı ısıtmak ve esnekliğini artırmak için yağ getirmesini emretti. Yayı ısıttılar, üzerine yağ sürdüler ve sırayla her biri onu bükmeye çalıştı. Eumaeus ve inek çobanı bahçeye çıktı, Ulysses onları takip etti. "Ulysses eve geri dönecek olsa kime destek olacaksınız?" diye sordu, "Ulysses'in yanında mı yoksa âşıkların yanında mı dövüşürsün?" İkisi de "Ulysses!" diye haykırdı. "Eve döneceğine eminiz!" "Buradayım, işte geldim," dedi Ulysses. Sonra da âşıkları yenip zafer kazanırsa ikisine de toprak vereceğine söz verdi. Uzun zaman önce, domuzun dişleriyle kalçasında açtığı yarayı da gösterdi. Bu iki adam Ulysses'e sarıldı, onu öptü ve mutluluk gözyaşları döktüler. Ulysses salona geri döneceğini, kendisini takip etmelerini söyledi. Yayı bükmek için izin isteyecek, Eumaeus âşıklar ne derse desin yayı ona verecek ve kadınların ayrı bir odaya götürülmesini isteyecekti. Philoetius bahçeden buraya açılan kapıyı kilitleyecekti. Ulysses sonrasında salona geçti, kapının tam yanındaki koltuğuna oturdu. İki hizmetçisi Ulysses yerine oturana kadar onun peşinden gitti.

Eurymachus boşu boşuna yayı bükmeye çalışıyordu, Antinous bunu yapmaya son verip Tanrı Apollon'a dua ettikten sonra ertesi gün yeniden denemeyi teklif etti. İçki içmeye başladılar ki o sırada Ulysses yayı bükmek için izin istedi. Şarap yüzünden Ulysses'in saygısızlaştığını söylediler ve Ulysses'i bir gemiye koyup onu parçalarına ayıracak dev Kral Echetus'un yanına göndermekle tehdit ettiler. Ancak, Penelope dilencinin gücünü denemesini istedi. Başarılı olsa bile onunla zaten evlenmeyeceğini söyledi. Ona sadece yeni kıyafetlerle kılıç ve mızrak verecek, nereye gitmek ister-

se oraya gönderecekti. Telemakhos yayın kendisine ait olduğunu haykırdı ve eğer isterse yayı dilenciye hediye edecekti. Örgüsüne devam etsin diye annesini hizmetkârların yanına yolladı. Penelope oğlunun evin efendisi gibi konuştuğunu duyunca çok şaşırdı ve hizmetkârlarıyla üst kattaki odasına çıktı.

Eumaeus yayı Ulysses'e taşıdı ve yere bıraktığında âşıklar arasında bir gürültü koptu, yaşamlarının tehlike içinde olduğunu söylediler. Ama Telemakhos, dilenci efendisine itaat etmezse onu cezalandırmakla tehdit etti ve yayı Ulysses'e verdi. Ardından kadın hizmetkârları yukarıda ayrı bir odaya kapatması gerektiğini Eurykleia'ya söyledi. Philoetius avluya geçti, kapının girişine ipleri gerdi, sonra da geri dönüp yayı bir o yana bir diğer yana doğrultan Ulysses'i izledi. Borulardan ses çıkıp çıkmadığını kontrol etti çünkü o zamanlar yay yapımında borular kullanılırdı. Âşıklar dilenciyle dalga geçiyordu ki arpına yeni bir yay ekleyen bir müzisyen gibi Ulysses birden koca yayı büktü. Oku yaya takmaya çalıştı ve yay titredi. Masada duran oku (diğer oklar çantadaydı) aldı ve yaya yerleştirdi, oturduğu sandalyeden fırlattı ve ok, on iki balta deliğinden geçti. "Misafiriniz sözünü tuttu, Telemakhos," diyerek başını salladı. "Artık yemek zamanı." Telemakhos kılıcını çekti, sol eline de mızrağını aldığı gibi Ulysses'in yanına geçti.

IX

Âşıkların Ölümü

Ulysses masaların üzerindeki örtüleri yere attı, tek seferde yüksek kapı eşiğine atladı, sırtını kapıya dayadı. Sırtındaki çantadan oklar yere saçıldı. "Şimdi, hiçbir adamın yapamadığını yapacağım," dedi ve oku altın kupadan içki içen Antinous'a doğrulttu. Ok doğruca Antinous'un boğazına saplandı, adam yere düştü, kupa yerde yuvarlandı. Âşıklar oturdukları yerden ayağa fırladılar, duvardaki zırhları ve mızrakları arıyorlardı ama duvar bomboştu.

"Seni öldüreceğiz ve akbabalar başına üşüşecek," dedi âşıklar. Dilencinin oku kazayla attığını düşünüyordu hepsi.

"Pislikler!" diye karşılık verdi Ulysses. "Benim Truva'dan geri dönemeyeceğimi düşündünüz demek. Mallarımı israf ettiniz, eşimi aşağıladınız. Tanrılardan hiç korkunuz yok ama öleceğiniz gün geldi! Savaşın ya da kaçın. Kaçsanız bile hepinizin sonunu getireceğim!"

Eurymachus diğerlerine haykırdı: "Bıçaklarınızı çıkarın ve oklara karşı masaları zırh olarak kullanın. Üstüne yürüyüp şunu buradan çıkarın." Bunları söyleyen Eurymachus kılıcını çekti ve çığlık çığlığa Ulysses'in üzerine atladı. Ama üzerine atılan ok zırhını delip geçti, yere düştü ve öldü. Ardından Amphinomus

Ulysses'e doğru ilerledi ama Telemakhos'un mızrağı omzuna saplandı. Mızrağı çekip çıkaramayınca babasına koştu ve "İçerideki odaya gidip çobanlar ve bizim için ayırdığım zırhları, mızrakları ve miğferleri getireyim," dedi. "Git!" dedi Ulysses oğluna ve Telemakhos koşup kapıdan geçti, gizli odadaki tünele girdi ve dört zırh, dört miğferle sekiz mızrak getirdi. Telemakhos ve iki çoban silahları kendi aralarında dağıtırken Ulysses âşıkları oklarıyla deviriyordu birer birer. Geriye oku kalmadığında diğerleri onu korurken oğlunun getirdiği silahları aldı. Keçi çobanı Melanthius cephaneliğe giden yolu bildiğinden tırmandı ve âşıklara on iki miğfer, mızrak ve zırh getirdi.

Ulysses salona silahları getirenin bir kadın olduğunu sandı ama iki çoban Telemakhos'un gittiği yolu takip ederek cephaneliğe gidince Melanthius'u yakalayıp iple bağladılar. Bağladıkları ipi de kirişe geçirdikten sonra ipe asıldılar ve onu asılı vaziyette arkalarında bıraktılar. Ardından Ulysses'in yanına koştular. Dördü de kalan âşıkları kapıdan uzak tutmaya çalışıyordu. Tanrıça Athena, tam bu sırada ortaya çıktı ve Ulysses'i cesaretlendirdi. Buna ihtiyacı vardı, çünkü ellerinde mızrak taşıyan âşıklar dördünü köşeye sıkıştırmıştı, altı mızrağı üzerlerine göndermişti. Ellerinden kurtuldular ama attıkları mızraklar dördünü de yaraladı. Âşıklar tekrar mızrak fırlattı, yine bir iki sıyrıkla uzaklaştılar ama atılan dört mızrak neredeyse onları öldürecekti. Hücum ettiler, mızrak ve kılıçlarını savurarak ümitsizliğe kapılan kalabalığın içine daldılar. Bir o yana bir bu yana kaçışıyorlar, merhamet dileniyorlar ve yedikleri darbeyle yere yuvarlanıyorlardı. Ulysses kâhin Leiodes'i öldürdü ama ozan Phemius'un canını bağışladı çünkü ozan hiçbir şeye karışmamıştı. Köle Medon masaların altında saklanarak yerde sürünüyordu, kendisine acısın diye Telemakhos'a yalvardı. Ulysses ozan

ile köleyi serbest bıraktı ve avluya gönderdi. Kendilerine söyleneni yapan bu iki adam korkudan titriyordu. Geri kalan âşıklar ölmüştü.

Ardından Ulysses, Eurykleia'yı getirmesi için oğlunu gönderdi. İçeri giren Eurykleia âşıkların öldüğünü gördü ve sevinçten çığlık attı. Ancak Ulysses "Bunca insanı öldürmekle övünmek doğru olmaz," dedi. Telemakhos ile hizmetkârlara emir verip ölü bedenleri avluya taşıttı. Kadınları salonu, sandalyeleri, masaları ve sütunları yıkayıp temizlemekle görevlendirdi. Her şey temizlendiğinde Melanthius'u içeri getirip onu da öldürdüler. Kendilerini de yıkadılar. Penelope'ye sadık olan hizmetçiler odalarından çıkageldi, ellerinde meşaleler taşıyorlardı çünkü hava kararmıştı. Ulysses'e sevinç gözyaşları içinde sarıldılar. Bu kızlar geçen zaman içinde epey büyüdüğünden Ulysses çoğunu tanıyamadı.

Tüm bunlar olurken yaşlı Eurykleia güzel haberi Penelope'ye yetiştirmişti. Üst kattaki odaya düşe kalka ulaşmış, neşeyle gülüyordu. İçeri girip Penelope'yi uyandırmıştı:

"Aşağı gel de isteğinin gerçekleştiğini gör. Ulysses burada, evinde. Aşağılık âşıkların hepsini öldürdü." "Sanırım aklını kaçırdın Eurykleia," dedi Penelope, "Böyle bir hikâye uydurmak için kafayı yemiş olmalısın. Ulysses, adını bile anmak istemediğim İlios'a gittiğinden beri böyle derin bir uyku çekmemiştim. Böyle saçma bir hikâyeyi anlatmak için kızlardan biri beni uyandırmış olsaydı ona çok sinirlenirdim; ama yaşlı olduğun için sana kızmayacağım. Şimdi çalışma odana geri dön." Bakıcı ona karşılık verdi hemen: "Hayır, bu anlattığım saçma bir hikâye değil. O gerçekten de burada, salonda. Herkesin dalga geçip aşağıladığı zavallı ziyaretçi oymuş. Telemakhos her şeyin farkındaymış."

Penelope yerinden sevinçle fırladı, bakıcıyı öptü

ama eşinin geri döndüğünden emin değildi. Gelenin insan kılığına girmiş bir tanrı veya Ulysses gibi davranan kötü bir adam olabileceğinden korkuyordu. "Ulysses uzaklardayken ölmüş olmalı, buna eminim," dedi ve Eurykleia uzun zaman önce domuzun açtığı yarayı kendi gözleriyle gördüğüne yemin etse de Penelope yine ikna olmadı. "O halde benimle gel," dedi bakıcı ve devam etti: "Aşağı inip kendi gözlerinle gör âşıkları öldüren adamı." Böylece merdivenden aşağı indiler, avluya açılan giriş kattaki koridordan geçtiler ve salona ulaştılar. Sonra da Ulysses'in Antinous'u vurduğu zaman üzerinde durduğu yüksek eşiği geçtiler. Penelope şöminenin karşısına geçip çatıyı destekleyen dört uzun sütundan birine dayanan Ulysses'in tam karşısına geçti. Oturup onu izledi, üzerinde hâlâ eski örtüler vardı ve dövüştüğü için her yanı kanla kaplanmıştı. Penelope onu tanımadı, hiç sesini çıkarmadı. Telemakhos annesinin duygularını belli etmediğini ve bu duruma inanmakta güçlü çektiğini söyledi.

"Oğlum," dedi, "Çok şaşkınım, ne diyeceğimi bilmiyorum. Bu adam Ulysses ise o zaman sadece ikimiz arasında geçen şeyleri biliyor olmalı." Ardından Ulysses oğluna gidip yıkanmasını, üzerine yeni kıyafetler giymesini söyledi; hizmetkârlara ozanı getirmesini emretti. Âşıkların şehirdeki arkadaşları ve akrabaları onların öldüğünü bilmiyordu ve çalan müziği duyunca bir şeylerin döndüğünü anlamadılar. Bu insanlar olanları öğrenirse intikam almak ve sarayı yerle bir etmek için gelebilirlerdi. Bu yüzden, Ulysses büyük bir tehlike içine düşmüştü çünkü öldürülen adamların kardeşleriyle kuzenleri yasa gereği katili öldürmeliydi.

Eurynome Ulysses'i yıkadı ve vücudunu yağla ovaladı. Üzerine yeni kıyafetler giydirince de Ulysses eskiden olduğu gibi güçlü ve güzel haline döndü. Ateşin yanı başındaki koltuğuna oturdu ve konuşmaya başla-

dı: "Leydim, yaşayan en güzel, en güçlü kraliçe sensin. Başka hiçbir kadın başından türlü türlü tehlikeler geçen kocasının verdiği acılara dayanacak gücü kendinde bulamazdı, bağrına taş basmazdı." Ulysses, bakıcıya bağırdı: "Eurykleia, beni yatağa bağla. Çünkü acımasız birine dönüştüm ben."

Penelope onu sınamak istedi. "Eurykleia," dedi, "kendisinin inşa ettiği odamızın dışına bir yatak ser ve güzel yatağı odadan onun için çıkar."

"Hiç kimse o yatağı yerinden oynatamaz ki!" dedi Ulysses. "Karyola direği yerine ağaç kullandığım o yatağı kendi ellerimle yaptım. Ağaç kütüklerini kesmeden kimse o yatağı yerinden kımıldatamaz."

Bunu duyan Penelope Ulysses'e koştu, kollarını boynuna doladı ve eşini öptü: "Bana kızma lütfen. Çünkü kurnaz bir adamın gelip beni kandıracağından, senin yerine geçmeye çalışacağından korktum. Ama senin, benim ve kendi evimden getirdiğim, kapımızı gözetleyen hizmetçi kızın dışında kimsenin bilmediği yatakla ilgili sırrı söyledin." Ardından kucaklaştılar ve Penolope beyaz kollarını boynuna doladığı kocasını kolay kolay bırakmayacak gibiydi.

Ulysses ona bir sürü şey anlattı, gezerken başından geçen olaylardan bahsetti. "Tanrılar seni korudu ve en sonunda evine geri getirdi," dedi Penelope ve ardından odalarına çıktılar. Tanrılar meşaleleri sığınağa bıraktığından Eurynome iki meşale alarak Ulysses ile Penelope'den önce oradan ayrıldı.

X

SON

Altın şafak sökünce Ulysses uyandı çünkü yapılacak çok şey vardı. Ulysses, Telemakhos, inek çobanı ve Eumaeus hep birlikte zırhlarını giydiler, kılıçlarını ve mızrakları aldılar ve Ulysses'in yaşlı babası Laertes'in çiftliğine doğru yola çıktılar. Laertes hizmetkârıyla beraber yaşıyor, bahçede çalışıyordu. Ulysses kahvaltıyı hazırlaması için yaşlı hizmetliyle yanındakileri çiftlik evine gönderdi, sonra da babasının asmaların arasında çalıştığından emin bir halde tek başına oraya gitti.

Yaşlı adam oradaydı işte, yırtık pırtık çiftçi elbiseleri içindeydi. Ellerine deri eldivenler, üzerine de yamalı deri bir pantolon geçirmişti. Hizmetkârları sağlam taş bir duvar inşa etmek için malzeme aramaya çıktığından Laertes yalnızdı. Ulysses iyice yaklaşana kadar etrafına hiç bakmadı, Ulysses'i görünce adama kimin kölesi olduğunu ve bu bahçenin kime ait olduğunu sordu. Ulysses İthaka'dan gelen bir yabancı olduğunu, zamanında bu adanın kralı ile tanıştığını söyledi. Kral, babasının Laertes olduğunu söylemişti.

Laertes, bahçesine böyle bir savaşçı geldiği için şaşıp kalmıştı ama uzun zamandır haber almadığı ve görmediği Ulysses'in babası olduğunu söyledi. "Kimsin sen?" diye sordu. "Hangi ülkeden geldin?" Ulysses

Sicilya'dan geldiğini, beş yıl önce Ulysses'le tanıştığını söyledi ve şimdiye kadar onun eve ulaşmış olabileceğini ümit ettiğini ekledi.

Ardından yaşlı adam oturdu, ağladı, çünkü Ulysses Sicilya'dan dönmemişse o zaman kesinlikle ölmüş olmalıydı. Ulysses babasının ağlamasına dayanamadı ve kim olduğunu, en sonunda eve gelip tüm âşıkları öldürdüğünü ona söyledi.

Ancak Laertes onun gerçekten de Ulysses olduğunu kanıtlamasını istedi, bu yüzden Ulysses bacağındaki yarayı açıp gösterdi. Bahçeyi izleyen Ulysses babasına "Beni takip et, ben küçükken her çocuk gibi senden sürekli bir şeyler isterdim, sen de etrafımda koştururdun. Bana hediye ettiğin ağaçları göstereceğim sana. Bu on üç armut ağacı benim, bana sen vermiştin. Şu elli sıra asma da, kırk incir ağacı da bana ait."

Bunu duyan Laertes mutluluktan bayılacaktı neredeyse ama Ulysses babasını yakalayıp kollarından tuttu ve onu rahatlattı. Adam kendine geldiğinde iç çekti: "Nasıl olur da İthaka ve diğer adalarda ölen insanların akrabalarıyla kavgaya tutuşmadık?"

"Cesaretini topla, baba," dedi Ulysses. "Haydi, çiftlik evine gidip Telemakhos'la kahvaltı edelim.

Böylece ilk önce Laertes banyoya gitti, ardından temiz kıyafetlerini giydi. Ulysses onu böyle kendinden emin ve güçlü gördüğüne şaşırdı. "Uzun yıllar önce, Nericus kalesini ele geçirdiğimde ben de senin gibi güçlüydüm," dedi yaşlı adam ve devam etti: "Âşıklarla giriştiğin kavgada keşke ben de olsaydım!" Ardından yaşlı adamın hizmetkârları içeri girdi, hepsi Ulysses döndüğü için çok sevinmişti. Hep birlikte neşe içinde kahvaltı ettiler.

Bu arada şehirdeki insanlar âşıkların öldürüldüğünü öğrenmişti, hepsi üzüntü içinde Ulysses'in evine

geldiler, ölüleri bir araya getirip yaktılar, sonra da pazar yerinde toplandılar. Antinous'un babası Eupeithes konuşmaya başladı ve Ulysses Nestor'un Pilos'taki evine kaçmadan önce onu öldürmezlerse bu durum yüzünden herkesin onuruna leke sürüleceğini söyledi. Yaşlı kâhin, onlara ölen gençlerin bunu hak ettiğini söyledi ama boşunaydı. Erkeklerin çoğu eve koşup zırhını üzerine geçirdi. Parlak zırhı içindeki Eupeithes herkesi çiftlik evine doğru yönlendiriyordu. Ama cennetteki tanrılar Ulysses'i dikkatle izliyorlardı ve Ulysses ile halkın arasını düzeltmesi için Athena'yı gönderdiler.

Athena hemen oraya gitmedi, çünkü intikam almak isteyen topluluk daha çiftlik evinin etrafında dolanıyordu. Çiftlik evinde kurulan karargâhta tam on iki erkek vardı: Ulysses, Laertes, Telemakhos, domuz çobanı, inek çobanı ve Laertes'in hizmetkârları. Hepsi silahlarını eline aldı ve düşmanlarıyla karşı karşıya gelmek için cesaretle dışarı çıktılar. Birbirlerini yüreklendirdiler, Laertes Athena'ya dua ettikten sonra mızrağını Eupeithes'e fırlattı. Laertes'in attığı mızrak adamın miğferini delip başından geçti. Eupeithes yere düştü, zırhı yere düştüğü an tıngırdadı. Tam bu sırada Athena belirdi ve haykırdı: "İthakalılar! Silahlarınızı yere indirin. Daha fazla kan dökülmesin ve barışı sağlayalım." Ulysses'in düşmanları Tanrıça'nın korkunç sesini duyunca kaçtı. Ulysses savaş narası attı ve onları kovaladı. Ayağına bir yıldırım düştü. Zeus Ulysses'e sinirlenmesin diye Athena onu durdurmak istemişti. Ulysses seve seve bu emre uydu. Yeminler tutulmuş, fedakârlıklar yapılmıştı. İthaka ile çevresindeki adalara barış gelmişti.

Laertes'in oğlu Ulysses'in hikâyesi burada sona eriyor, çünkü denizin adını bile duymamış, tuzlanmış etin tadına bakmamış insanların diyarına gittiğinde başından ne gibi maceraların geçtiğini bilmiyoruz.